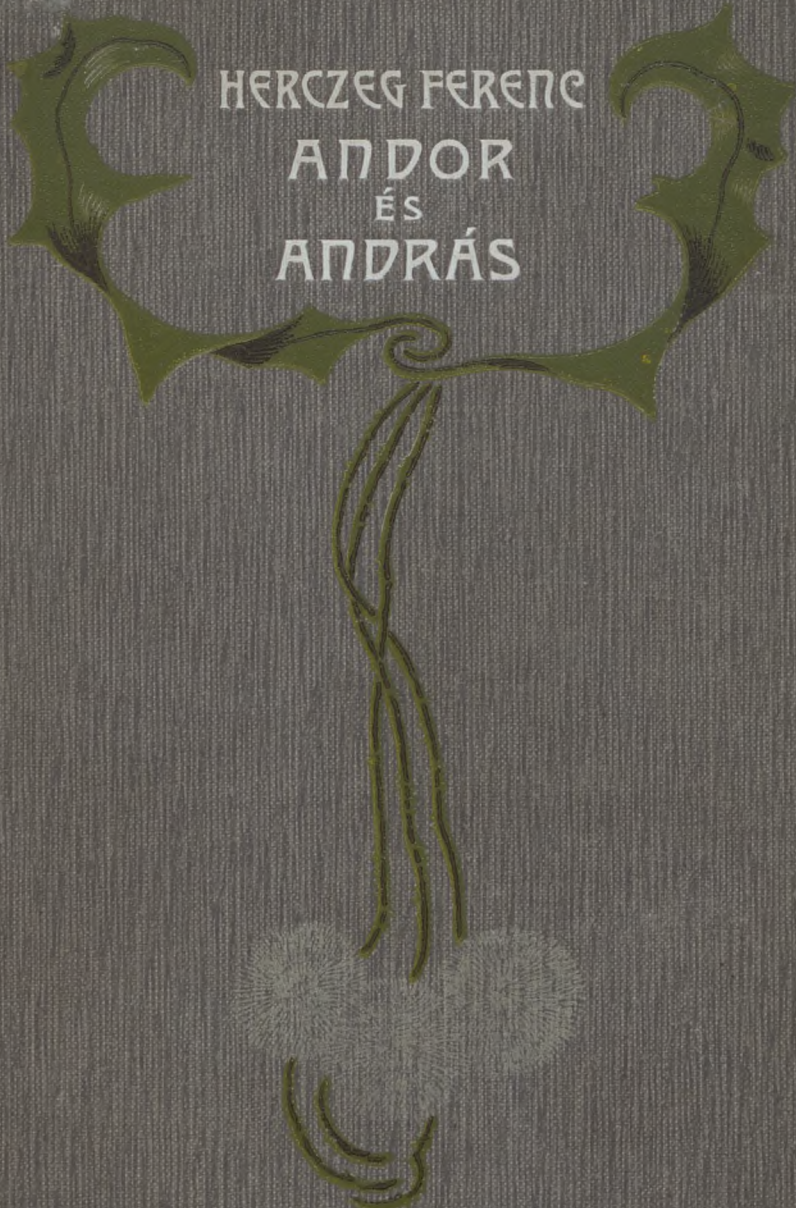

85

2

HERCZEG FERENC
ANDOR
ÉS
ANDRÁS

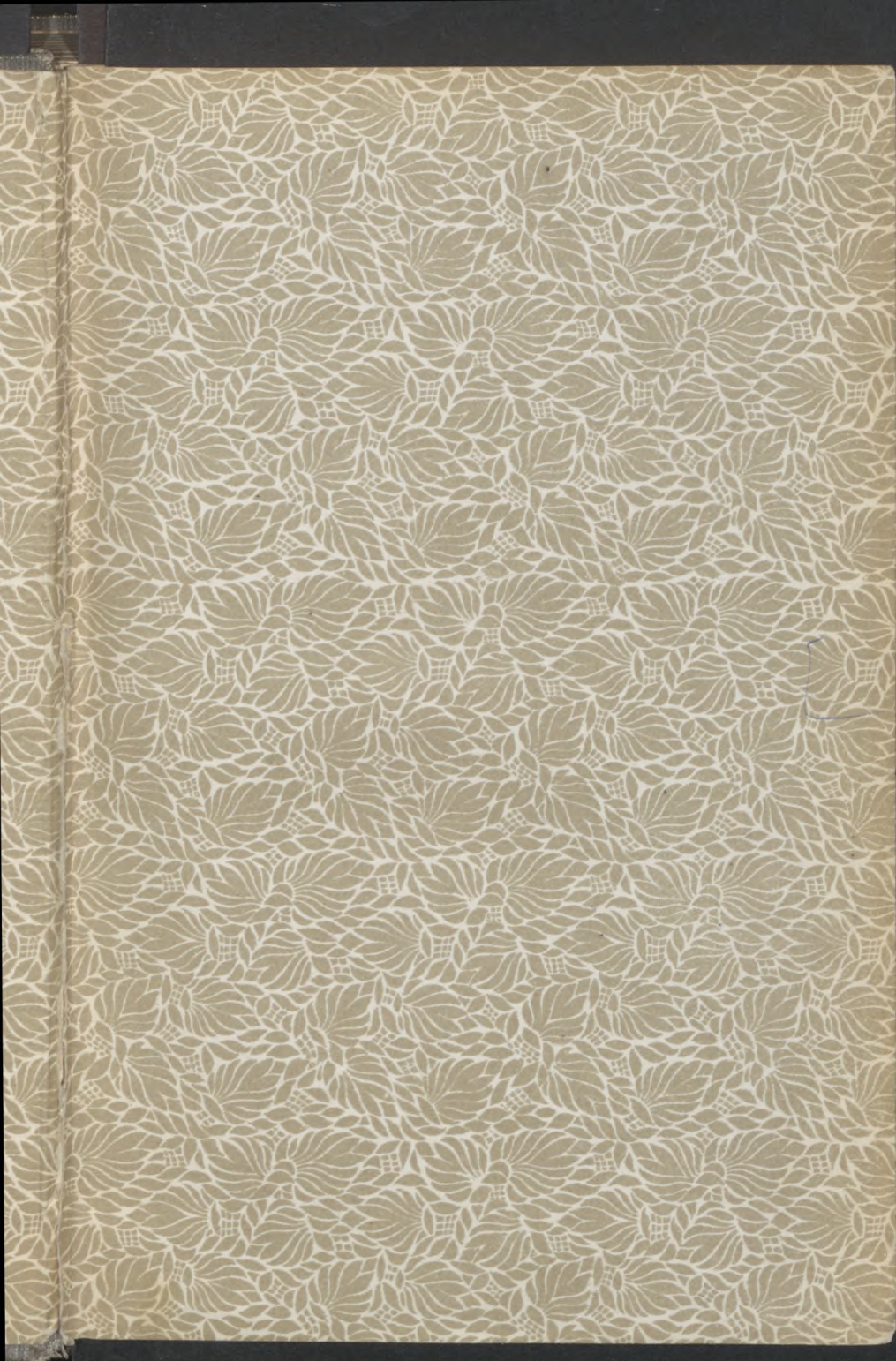
SINGER ÉS WOLFNER KIADÁSA

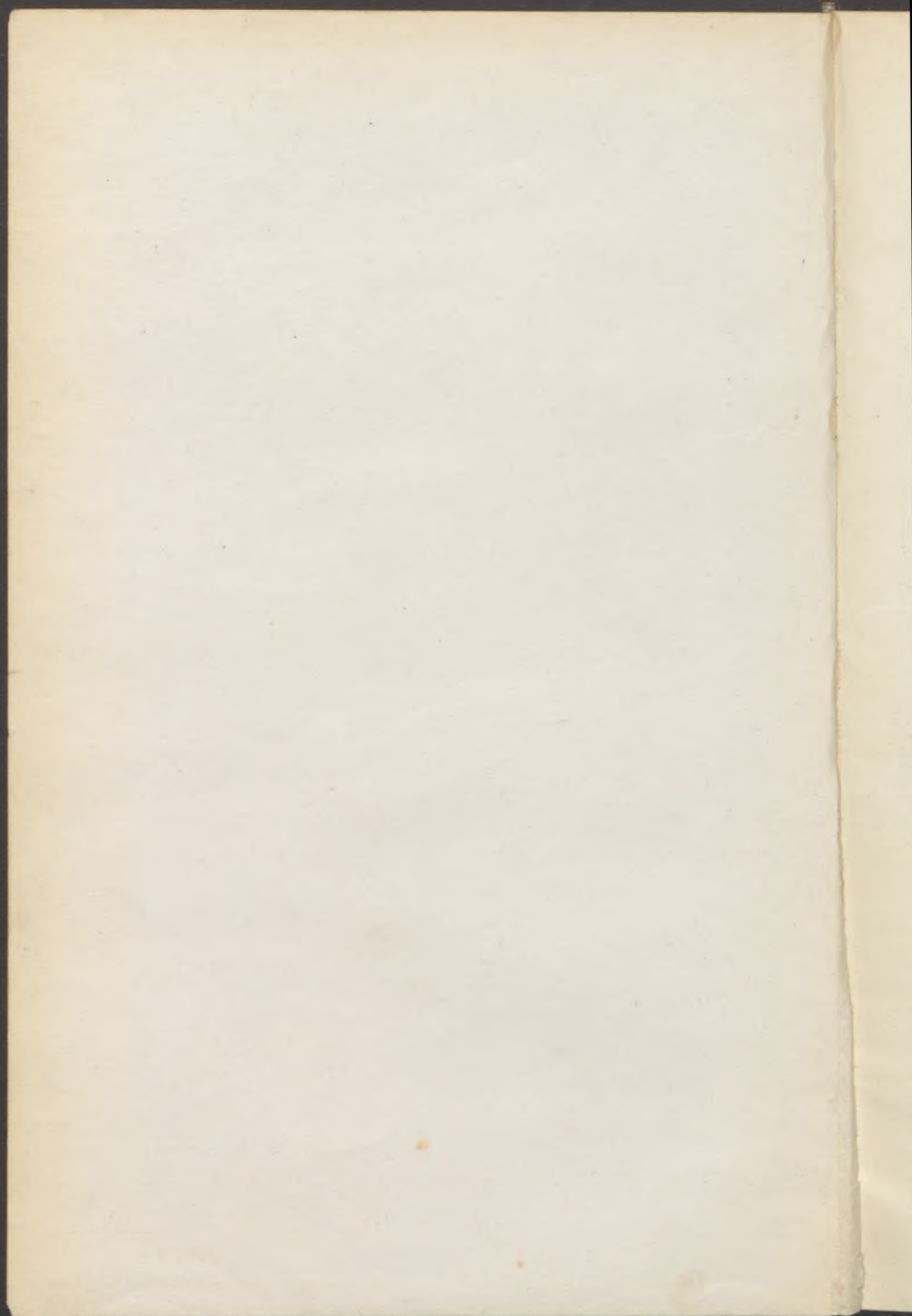

E.R. -

310/9

HERCZEG FERENC MUNKÁI
ANDOR ÉS ANDRÁS

*P. o. könyg.
8.30 20/26*

HERCZEG FERENC
MUNKÁI

Andor és András

Budapesti történet

BUDAPEST, 1903
SINGER ÉS WOLFNER KIADÁSA

HERCZEG FERENC

Andor és András

Budapesti történet

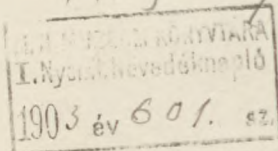
BUDAPEST, 1903
SINGER ÉS WOLFNER KIADÁSA

Minden jog fentartva

115857 Z

Az illusztrációkat rajzolta:
MÁRK LAJOS.
Akönyvdísztrajzolták: NAGY
V., HAZAY, NAGY S., SAR-
KADI, ÉBERLING, TARTY,
LAKATOS, SZENTGYÖRGYI,
PÁLKA-PAVLICSEK, KARL,
MYSKOVSKY, FRECSKAY,
HOFFMANN.
Nyomtatta a BUDAPESTI
HIRLAP nyomdaja.

I

A budai vár egy kihalt utcájában, Mulleroy Alvin gróf cs. és kir. táborszernagy palotája előtt vagyunk. Az épület jezsuita-stílusban emelt, egyemeletes szürke ház; a palota elnevezésre való igényeit a kapu fölött levő kis üvegtető jelképezi. Az utcán strázsáló baka sétál fel-alá. Öt lépést tesz jobbra, aztán mereven és szögletesen, mint az automata, megfordul és balra tesz öt lépést. Olykor óvatosan felsandít az emeletre, hogy nem nyílik-e ablak, mert a táborszernagy úr néha le szokott rá nézni, hogy elég mereven csinálja-e a fordulatot.

A nyitott kapu alacsony bolthajtása alatt ül Vendelin, a portás, pipával a szájában, német ujsággal a kezében. Az udvaron — ez az udvar szakasztott olyan négyszögletes, sivár és mocskos, mintha kaszányaudvar volna kisebbített kiadás-

ban — nyeregszerszámot tisztogat a lovasz. A lovasz ingujjban van és kockás utisapkát visel a fején. Pucolás közben halkan dudolja: Grűsz Gott, Herr Brezina, hat er g'sagt . . .

VENDELIN. Szakra! Szakra!

A LOVÁSZ (*németül*). Mi baj, Vendelin úr?

VENDELIN. Szakra, hogy fog megint mérgeledni az excellenc! Hermanstadtban két katonatiszt megvagdalt egy cibilt.

A LOVÁSZ. Meghalt?

VENDELIN. Nem, de ujságíró! Ebből szép szósz lehet.

E pillanatban valaki belép a palotába. Egy nagyon fiatal, nagyon vékony, nagyon csinos és nagy gonddal öltözött fiú. Ez Kapuváry András. Zavartan néz körül, a lányos arca vérvörös lesz, amint megszólítja Vendelint.

ANDRÁS. Én Kapuváry András vagyok, a *Magyar Szabadság* kiküldött tudósítója. Kérem, jelentsen be a tábornak, hogy a tábornagy úr ő nagyméltóságának.

VENDELIN. Nix ungrisch!

ANDRÁS (*ugyanazt elmondja debreceni német-séggel*).

VENDELIN. Na, ez nem rossz! A kegyelmes úrral akar beszélni? Mért nem mindjárt a császárral?

ANDRÁS (*megszeppeve*). Kérem, névjegyet is hoztam a szerkesztő urtól, aki személyes ismerőse a kegyelmes úrnak . . .

A nyitott kapu alacsony bolt-
hajtása alatt ül Vendelin, a
portás, pipával a szájában.

VENDELIN. Bánom is én! Mondja meg a szerkesztőjének, ha beszélni akar a kegyelmes úrral, akkor írjon neki, mert ennek az a módja.

ANDRÁS *(némi habozás után egy forintot vesz ki a zsebéből)*.

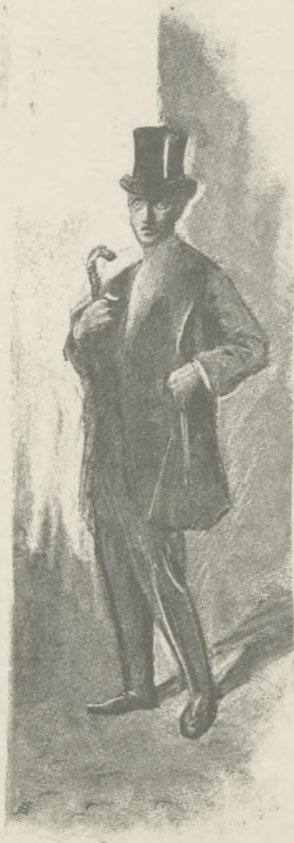
VENDELIN. Csak tartsa meg a forintját, magának nagyobb szüksége lesz rá, mint nekem. Ajánlom magamat!

A LOVÁSZ *(tendenciózusan énekl)*. Grűsz Gott, Herr Brezina, hat er g'sagt, hat er g'sagt...

ANDRÁS *(megsemmisülten zsebre teszi a forintját. A szégyentől, a haragtól, a keserűségtől remegve megy ki az utcára. Magában szól.)* A portástól nem kérhetek elégtételt — ő párbajképtelen. De provokálni fogom a tábornagyt... Majd megkérem Péterffy, hogy legyen szekundánsom, ő tartalékos huszárhadnagy... Vagy sértő levelet írok neki, hogy ő legyen kénytelen provokálni... Ha gyávának nevezném a lapomban —? A szerkesztő mindig olyan dolgokat bíz rám, amelyeket lehetetlen megcsinálni... Nem, ez nem nekem való mesterség! Ha tudtam volna, hogy így lesz, inkább főbe lőttem volna magamat idejekorán... Ámbár talán most se késő még?

E pillanatban robogó bérkocsi áll meg a palota előtt. Alacsony termetű ember szökik ki belőle. Malaclopó köpenyeget visel, alatta bársonygalléros szmokingot és puhamellű sárga selyeminget. Az

ANDRÁS . . . A portástól nem kérhetek
elégtételt — ő párbajképtelen. De pro-
vokálni fogom a táborszernagyot...

orrán szemüveg, a göndörhaju fején köcsöskalap van.

Vendelin éppen be akarja csukni a kaput, amikor dörgő hangon rászól a cilinderes: Megálljon! Nem hallja?

VENDELIN. Mi az?

A CILINDERES. Minek csukja be a kaput, amikor látja, hogy be akarok menni? Na? Szaladjon azonnal és jelentsen be az öregnek. Egy-kettő!

VENDELIN. Csakhogy az nem megy olyan könnyen. Ha beszélni akar a kegyelmessel, akkor írjon neki.

A CILINDERES *(hidegen)*. Hallja, barátom, tartsa meg magának a bölcsességét és tegye meg azt, amit mondtam, mert különben úgy ki fogják magát innen lódítani, hogy a lába se éri a földet. Kongassa meg azt a harangot!

VENDELIN *(vállat von, majd habozva megkondgatja a vendégharangot)*. Majd meglássuk, mit szól hozzá a komornyik úr!

KOMORNYIK *(megjelenik az emeleti lépcsőn)*. Vasz iz, Vendelin?

VENDELIN. Ez az úr azt mondja, hogy beszélni akar a kegyelmessel!

A CILINDERES. Nem én akarok beszélni a kegyelmessel, hanem ő akar beszélni velem. Megtettem neki a szívességet, hogy feljöttem, de ha tetszik, el is mehetek megint.

KOMORNYIK. A kegyelmes várja az urat? Nekem nem szólt erről semmit.

A CILINDERES. Ez az ő baja! Jónapot!

KOMORNYIK. Tessék egy percig várni. Kit jelentsek be?

A CILINDERES. Gombos Andor szerkesztő urat.

Öt perc telik el. A komornyik újra megjelenik és fölvezeti Gombos Andort az emeletre. Újabb negyven perc telik el. Andor úr lejön az emeletről, vastag szivarral a fogai között. Vendelin udvariasan megemeli a kalapját és Andor egy gavalléros mozdulattal húsz krajcárt ad neki.

VENDELIN. Kezeit csókolom, nagyságos úr!

KOMORNYIK *(leszól a lépcsőn)*. Vendelin, csukja be a kaput, de hamar és ne eresszen be többé senkit!

ANDRÁS *(aki folyvást a kapu előtt állott és növekedő ámulattal nézte végig a történeteket, magában szól)*. Ej, most már tudom, hogyan kell ezekkel bánni! *(Elszántan a kapuhoz lép.)* Hé!

VENDELIN *(becsapja a kaput András orra előtt)*.

A CILINDERES alias ANDOR *(a kocsija előtt áll és felhúz egy pár igen mocskos keztyűt, amely valaha fehér volt. Közbe gonosz hidegvérrel elnéz András feje fölött. Jól tudja, hogy az most majd megpukkad az irigységtől és ebben neki nagy gyönyörűsége telik)*.

ANDRÁS *(hirtelen elhatározással Andorhoz lép s megemeli a kalapját)*. Engedje meg, hogy

bemutassam magamat, én Kapuváry András vagyok . . .

ANDOR. Gombos! Látásból már ismerem a kollega urat és örülök, hogy személyesen is megismerhetem. (A kocsishoz) Hajts utánam, kedvem van egy kis gyalogsétára.

ANDRÁS. Ha nem volnék a terhére —

ANDOR (*magában*). A jó fiu akar valamit.

ANDRÁS (*naiv őszinteséggel*). Igen kellemetlen helyzetben vagyok —

ANDOR (*elneveti magát*). Azt meghiszem!

ANDRÁS. A szerkesztőm megbizott, hogy interjút vegyek meg a táborszernagy urat —

ANDOR. A nagyszebeni botrány ügyében —

ANDRÁS. Az interju azonban nem sikerült s most nem tudom, mit szól majd hozzá a szerkesztőm.

ANDOR. A szerkesztője e pillanatban szívesen tenne száz forintot egy ellen, hogy Alvin bácsi önt kidobatta a palotájából.

ANDRÁS. Hát akkor miért küldött ide?

ANDOR. Hogy a kiadója előtt az ön élnetlenségével mentesse magát. Ha ő azt hinné, hogy az öreg hajlandó szóba állani a sajtóval, akkor nyakra-főre rohant volna föl maga.

ANDRÁS. Ön ismeri a grófot?

ANDOR. Alvin bácsit? Futólagosan. Egyszer írtam róla — az erdélyi hadgyakorlatok alkalmá-

ból, — akkor bebizonyítottam, hogy tökfilkó. Ha nem lett volna olyan erős protekciója, a cikkem megjelenése után tüstént elcsapták volna . . . Ma újból meggyőződtem, hogy nem intelligens ember.

ANDRÁS (*ámulva*). Nem — ?

ANDOR. Ha én egy évig kénytelen volnék Kínában élni, merő kíváncsiságból is megtanulnám a kínai nyelvet. Ez az úr tizenöt esztendő óta lakik itt és egy szót se tud magyarul. Ha beszélni akar az ajtaja előtt posztoló bakával, hát tolmácsra van szüksége. Lehet az ilyen embert intelligensnek nevezni? Bizonyára nem.

ANDRÁS. A generális várta önt?

ANDOR. Dehogy! Ezt csak a cselédek kedvéért mondtam. Nagyon le fogja ma még hordani a cselédeit, hogy bejelentettek, de ahhoz már nem volt bátorsága, hogy maga elutasítson. Alvin bácsi ugyanis gyűlöli a sajtót, de fél is tőle. Nem nagyon bátor ember.

ANDRÁS. S nyilatkozott a nagyszebeni esetről?

ANDOR. Hogyne! Váltig arra kért, hogy ne írjunk semmit, közbe pedig elfecsegett mindent, amit tudott, még a hivatalos titkait is elfecsegte. Az ilyen indiskrét ember nem is követelhet diszkrétciót s én mindent meg fogok írni.

ANDRÁS (*fájdalmas irigységgel*). Az *Igazság*-ba fogja megírni?

ANDOR. Nem dolgozom már az *Igazság*-nak.

Azt szőröstül-bőröstül megvette a kormány s én kiváltam a szerkesztőségből. Majd megírom egy másik lapnak. Bár mostanában nem érdemes dolgozni egyiknek sem, az összes lapok szatócskezekben vannak. Jövő esztendőre talán magam alapítok egyet — a pénz már együtt van — akkor majd megmondjuk a *Magyar Szabadság*-ra is az igazat.

ANDRÁS (*sérletten*). Pedig a mi lapunk független lap.

ANDOR. Én önöknél mindent értek, csak egyet nem: hogyan lehetséges az, hogy a kiadójuk még mindig szabad lábon van? Ha nem halt volna meg Mátyás király és nem volna oda az igazság, akkor az önök kiadója Illaván ülne, a szerkesztőjük pedig a hülyék intézetében. Mióta van ön a lapnál?

ANDRÁS. Három hónap óta.

ANDOR. Ilyen későn kezdte?

ANDRÁS. Én most húsz esztendő vagyok.

ANDOR. Én huszonkettő, de hét esztendő óta vagyok ujságíró. Négy évvel ezelőtt már kormányt buktattam.

ANDRÁS (*a meglepetéstől dermedten*). Ön —?

ANDOR (*nyugodtan*). Én. Az ellenzéki képviselők, akik között nincs egyetlen intelligens ember, azt képzelik, hogy ők buktatják a kormányokat. Pedig azokat az utca buktatja és az

utca én vagyok. Szokott ön politikával is foglalkozni?

ANDRÁS. Nem igen.

ANDOR. Tehát írói hajlamai vannak? Fiatal koromban magam is írtam néha verset, de most már felhagytam vele. Szamárság! Magyarországon csak egy jogosult szépirodalmi műfaj van, a társadalmi regény. Ha volna időm, írnék egy regényt, abban bemutatnám a magyar glóbuszt olyannak, amilyen. A képviselőházat, az akadémiát, a bankokat. Magyarországon csak kétféle ember van: olyan, aki lop és olyan, akitől lopnak. Az előbbiek a zshiványok, az utóbbiak az együgyűek.

ANDRÁS (*megbotránkozottan*). Kell még egy harmadik emberfajnak is lennie.

ANDOR (*naivan*). Miért gondolja?

ANDRÁS. Én példának okáért nem lopok.

ANDOR. Mennyi fizetése van a lapnál?

ANDRÁS (*zavartan*). Egyelőre csak harmincöt forintom van.

ANDOR. Akkor tehát a második osztályhoz tartozik, azokhoz, akiktől lopnak.

ANDRÁS. Az együgyűekhez?

ANDOR. Igenis. Minden szerkesztőségben van egy ember, aki elvégzi az egész munkát. A *Magyar Szabadság* szerkesztőségében ön ez az ember. Ön a többiek helyett is dolgozik, önt meglopja min

denki, a kiadótól kezdve, az utolsó riporterig mindenki. Ez az ország ma a szabad lopás országa és ennek a zsidóság az oka.

ANDRÁS (*megsemmisülten hallgat*).

ANDOR. Önt Kapuvárynak hívják?

ANDRÁS. Annak.

ANDOR. Ez nem jó név, szerénytelen hangzásu, meglátszik rajta a magyarosítás.

ANDRÁS (*megbotránkozottan*). Az én nevem nem magyarosított név.

ANDOR (*gúnyosan*). Talán a kedves nagyapját is Kapuvárynak hívták? Kapuvár talán az önök családi dominiuma volt?

ANDRÁS (*tüzesen*). Igenis, Kapuvár a mi családi dominiumunk volt és a Mátyás-korabeli dédapát is Kapuvárynak hívták.

ANDOR (*zavartan*). Hát ön nem — izraelita?

ANDRÁS. Római katolikus vagyok.

ANDOR. Úgy? Akkor bocsánatot kérek... Én azt hittem, hogy már mindenki izraelita.

ANDRÁS (*némi fölénynyel*). Ön az?

ANDOR (*bizonyos méltósággal*). Az vagyok, még pedig nem csak véletlenül, de meggyőződésből. A zsidóság ennek a nemzetnek a kovásza. Ha mi nem volnánk, önök már régen becsukhatták volna a boltot. Hová megy ön most?

ANDRÁS. A lakásomra s onnan a szerkesztőségbe.

ANDOR (... gonosz hidegvérrel elnéz
András feje fölött. Jól tudja, hogy az
most majd megpukkad az irigységtől
és ebben neki nagy gyönyörűsége telik.)

ANDOR. Kapuváry bácsi, mondok magácskának valamit. Menjünk estére az orfeumba. Nekem jó emberem az öreg Eisbart, majd szerzek tőle páholyt. Eljön?

ANDRÁS. Szívesen mennék, de nem hiszem, hogy eleressen a szerkesztőm.

ANDOR. Hogyis ne! Ha elviszi neki az interjút, biztosan elereszti. Oda fogom magának adni az interjút. Legalább megpukkad az *Igazság*, ha benne lesz a *Magyar Szabadság*-ban. Szenzációs dolog, mondhatom, az öreg Alvin úgy vallott, mint a parancsolat. Persze nem szabad elmondania, hogy tőlem kapta.

ANDRÁS. Hogyan, át akarja nekem adni — ?

ANDOR. Igen, ha kartelre lép velem. Ami híre önnek van, azt ideadja nekem, én pedig odaadom a magamét. Egyelőre nekem nem kell semmi, mert nincs állásom, de majd ha lesz, akkor hasznát fogom venni az ön értesüléseinek. Most azonban el kell válnunk. Főlnézek egy percre Szilvásy báróékhoz, akik földieim. Egy óra múlva találkozunk az Océán-kávéházban, majd átadom önnek a kész interjút, ott lemásolhatja. Estére pedig elmegyünk az orfeumba. Ha esetleg nem volna ma pénze, az nem baj, van nálam elég. Máskor majd ön fizet. Viszontlátásra Kapuváry bácsi!

ANDRÁS. Igazán nem tudom —

ANDOR (*a kocsiba ül. A kocsishoz*). Dob-utca 72/b!
(*Magában morfondíroz.*) Megpróbálom Schwarz
bácsival, hátha ad húsz forintot. Ha nem ad,
ami valószínű, akkor itt a felöltőm meg az óráim.
Úgyis meleg van mostanában és mivel nincs fog-
lalkozásom, nem is vagyok időhöz kötve. Hanem
ez a Kapuváros igazán derék fiú! Nagyon derék fiú!

II

Az Oceán-kávéház.

A kávéház budapesti mór motivumokkal tarkított félig bizánci, félig barokk ízlésben van berendezve. A padmaly képeit neves, de rosszhírű művészek festették. A márványoszlopok közt hatalmas tükrök és bronz kandeláberek pompáznak. A pénztárosnő arany ikonsztázion alatt ül. Az asztalokon rengeteg magyar és külföldi lap, amelyek között blazírtan turkál a törzsvendég. A pincérek igen elegánsak; a vendégekről ez nem állítható. Tizenkét krajcár a fekete kávé, amelyet ezer gyertyaerejű villamos lámpák fénye mellett iszik meg az ember. Senki sem képes megérteni, hogyan élhet meg a kávé. Igaz, hogy a kávé maga sem érti és a kávéház ennél fogva sűrűn cserélgeti a gazdáját.

A pincérek, a vendégek és a pénztárosnők mindig ugyanazok, de minden évnegyedben új kávék hajlong az ajtó mellett. Az új kávék többnyire valami trafikos vagy ruhatisztító, aki egy-két ezer forintot takarított meg és akit elcsábít a fényes üzlet. Ha túlrad a kis pénzén, megint új trafikos vagy ruhatisztító lép az örökébe. Szóval, az Oceán olyan üzlet, amely a gazdáiból táplálkozik és mivel igen nagy üzlet, tehát sok gazdát fogyaszt.

A nagy tükör alatt van az írók asztala, amely önmagát — és ez a kornak szóló keserű szemrehányás — a *Bolyhos-Asztal*-nak nevezi. Tagjai olyasmit képzelnek magukról, hogy ők ádáz harcban vannak a társadalommal, de különösen az irodalommal. Ennek a harcnak vannak vezérei és névtelen hősei, győzelmei és vereségei, árulói és martirjai. A harci lárma olykor betölti a kávéházat és megrészesíti a küzdőket. Igen fáj nekik, hogy sem a társadalom, sem az irodalom nem akar róla tudomást venni, hogy ők harcban vannak vele. Az asztal álmainak tárgya egy nagy napilap alapítása, „amelyben mindent meg lehet írni“. Egyelőre az asztal tagjai különböző pénzszerző sajtóvállalatok tűzérési ütegeibe vannak beosztva, mint névtelen közlegények.

Most négyen ülnek az asztal körül: három újságíró és egy fiatal ügyvéd. Az ügyvéd jó családból való, vagyonos fiú, amellet szerény, okos

és művelt ember. Egyetlen hibája, hogy nagyon kedveli az ujságírókat. Ezek viszont mélységesen lenézik őt, az embert és mesterségét egyaránt nagyképűnek és nevetségesnek találják, olykor azzal is gyanusítják, hogy titokban uzsoráskodik.

Gombos Andor belép a kávéházba. Frakkban van. Az ajtóban egy ismeretlen egyén fogadja mély meghajlással. Andor visszahökken, valami rút gyanu fogja el, hogy a hajlongó egyén az ő hajdani szabója. A főpincértől megtudja aztán, hogy ez az új úr.

ANDOR (*a bolyhos asztalhoz lép*). Adj Isten! Nem járt itt Kapuváry András?

A FŐBOLYHOS. Gomboska, maga undorító azzal a Kapuváry Andrással. Hét hónap óta mindig vagy maga keresi őt, vagy ő magát. Mikor fognak már végleg egymásra találni?

ANDOR. Gyerekek, én nem értem, hogy tudtok nyugodtan ülni. Olvastátok a *Heti Lapok*-at?

AZ ALBOLYHOS. Ki olvassa egyáltalában a *Heti Lapok*-at?

ANDOR. Egy verse van benne Andrásnak — egy verse . . .

A MELLÉKBOLYHOS. Szerelem vagy hazafiság? Életuntság vagy játszi humor?

ANDOR. Én elég cinikus fráter vagyok, nem fogok tüzet egykönnyen, de lelkemre mondom, ilyen verset nem írtak Arany János óta.

A FŐBOLYHOS. Gomboska, maga undorító azzal a Kapuváry András-sal. Hét hónap óta mindig vagy maga keresi őt, vagy ő magát!...

AZ ALBOLYHOS. Miért éppen Arany óta? Miért nem Petőfi óta?

A FÖBOLYHOS. Mondja, Gomboska, de komolyan: igazán elolvasta maga Aranyt meg Petőfit?

ANDOR. Kedves mester, ön egészen hülye lett, amióta tőkepénzes. Adjon nekem holnapig tíz forintot!

A FÖBOLYHOS *(a lapja olvasásába mélyed).*

ANDOR *(leül).* És ilyen embernek, mint Kapuvárynak, riportot kell csinálnia! Igazán gazember az egész magyar sajtó.

AZ ALBOLYHOS. Hát én nem csinállok riportot? És te nem csinálsz? És ő nem csinál? Mindenki azt csinál.

ANDOR *(meggyőződéssel).* Én riportot csinállok, mert azt tartom, hogy csak a riporter az igazi újságíró. Te pedig ne hasonlítsd össze magadat Kapuváryval. Annak a fiúnak van esze és szíve, az hisz, szeret és érez.

AZ ALBOLYHOS. Aj!

A FÖBOLYHOS. Gombos úr, ki fogjuk innen vezettetni.

ANDOR *(hízelegve veregeti a főbolyhos térdét).* Kedves mester, tíz forintot! *(Kínos szünet után.)* Kapuváryban megvan a nagy alkotók naivitása. Shakespeare is naiv volt.

A FÖBOLYHOS. Elolvasta maga Shakespearet?

ANDOR. A naivítás! Az alkotó szűzies naivítás!

Mi nem vagyunk naivok egy cseppet sem. Mi mindent tudunk, mindent értünk, keresztül látunk minden szítán, éppen azért kell nekünk egész életünkön át riportot írunk. Kedves mester, ön példának okáért a világ legokosabb embere. A kaszirnő is azt tartja. Ön sokkal élesebb eszű, mint volt Kisfaludy vagy Vörösmarty, éppen azért az ön heti csevegései, amelyekkel a *Magyar Szabadság* hasábjait be szokta mocskolni, egyszerűen utálatosak. Holnap egyébként elmegyek Gyulai Pálhoz és felolvasom neki Kapuváry két versét. Ha nem ajánlja be rögtön a Kisfaludyba, akkor —

AZ ALBOLYHOS. Akkor — ?

A FÖBOLYHOS (*tíz forintot tesz az asztalra*).

A dolog ugyanis annyiban van, hogy Gombos súlyosan megterhelt egyén. A nagyapja házizsidája volt valami úriembernek és Gombos is a házizsidóság titkos perverzítésában szenved. Figyeljék meg, Gombosnak mindig van egy keresztény barátja, akiért rajong, akiért lót-fut és akit kiszolgál. Ő ezt önzetlen barátságnak nevezi, pedig ez átöröklött rabszolgahajlama neki. Egyszer meg is járta már. Kitudódott ugyanis, hogy az úriember, aki mellett ő akkor a házizsidó szerepét játszotta, maga is kikeresztelkedett izraelita. Gombos nagyapja, az öreg Gomperz, megfordult a sírjában...

ANDOR (*zsebre teszi a tíz forintot*). Kedves mester, ha ingyen megerőlteti a kis csirkeelméjét, hogy fogja majd holnap megírni a *Magyar Szabadság* heti csevegését?

AZ ÜGYVÉD. Én elolvastam a Kapuváry versét, mondhatom, nagyon tetszett...

A FŐBOLYHOS (*megvetően végigméri*).

A MELLÉKBOLYHOS. Nem kisebb polgári per az, uram!

ANDOR (*élesen*). Ügyvéd úr, jegyezze meg magának: Kapuváry úr nem szorult az ön védelmére!

AZ ÜGYVÉD (*békülékenyen*). Hiszen csak úgy mondtam...

MIND (*kétségbeesetten összenéznek, mintha azt akarnák mondani: Micsoda állat!*)

ANDOR. Gyerekek, Kapuváry nekem fölolvastott egy részletet a drámájából is.

AZ ALBOLYHOS. Jambusokban, remélem?

ANDOR (*elszántan*). Igenis, jambusokban! Nevetek ezen? Majd pukkadni is fogtok még! Én is nevetségesnek találtam eddig a verses drámát, mivel elavultnak tartottam a műfajt...

A MELLÉKBOLYHOS. Halljátok? Ő műfajról beszél! Hol késnek az önkéntes mentők?

ANDOR. De most azt mondom nektek, a fiu rácăfolt a mi kávéházi bölcsességünkre. Az én ösztönöm csalhatatlan! Wekerlének is én mondtam meg, hogy miniszter lesz belőle és most föl

merném tenni az életemet egy pikkoló kapuciner ellenében, hogy Kapuváry egypár esztendő alatt oly magasra fog emelkedni, ahová mi el se látunk a vakondokszemünkkel.

AZ ALBOLYHOS. Oly magasra, hogy meg sem ismeri többet a fullajtárját, aki az útját egyengette.

ANDOR (*gondolkozás után*). Meglehet. De a jövő Petőfi fullajtárjának lenni: az is valami!

A FŐBOLYHOS (*szinte meghatottan*). Nini, hiszen Gombos komolyan beszél? Pincér, hamar a *Heti Lapok*-at! Hadd lám már azt a verset!

A főbolyhos belemerül a rövid vers olvasásába. Mind elhallgatnak az asztalnál. Andor figyelni az olvasó arcát; közbe belesápad az izgatott várakozásba.

ANDOR. Nos — ?

A FŐBOLYHOS (*az asztalra teszi a lapot és vállat von*).

ANDOR. Kedves mester, igen kérem, ne dicsérje előttem a verset, mert ha megdicsérné, akkor biztos volnék benne, hogy rossz. Én ugyanis régóta tudom, hogy ön olyan irigy természetű, akár az eb.

A FŐBOLYHOS (*komolyan*). Pedig, fiam, az jó vers!

ANDOR (*megdöbbenve*). Komolyan mondod, öreg?

A FŐBOLYHOS. Jó vers!

ANDOR (*sugárzó arccal*). Nos, mit mondtam?

Arany óta az első igaz tehetség. Ámbátor, ha azt mondom: Arany óta — ez csak egyike azoknak a nyomorult koncesszióknak, a minőket a leg-tisztességesebb ember is kénytelen tenni az Akadémiának. Nekem van Aranyról egy külön véleményem, egyszer majd meg fogom írni —

E pillanatban Kapuváry András belép a kávéházba. Az új úr mély meghajlással fogadja.

ANDOR. Ott jön a fiu! Nem talál ide! (*Fölkel, Kapuváryhoz siet.*) Gyere az asztalunkhoz, a fiúk boldogok lesznek, ha megismerhetnek, valamenynyien nagy tisztelőid... Egy emberre vigyáznod kell azonban — ott ül az asztal végében, — valami uzsorás fiskális, az nem tartozik közibénk...

Bemutatás. András igen nyájasan fog kezét mindenkivel, kivéve az ügyvédet, akit Andor utasítása szerint csak hűvös meghajlással köszönt. A szerény, de biztos modora, meg a leányosan szép arca tüstént megtetszik mindenkinek, leginkább az ügyvédnek.

ANDOR. Éppen rólad beszélünk, vagyis inkább a versedről. A bolyhos mester azt mondta — pedig a mester ugyancsak kemény kritikus, — hogy a te versed irodalmi szenzáció. A világ még sokat fog róla beszélni.

A FŐBOHYHOS (*akadémikus fölény hangján*). Bocsánat, én nem azt mondtam! A szenzáció szót semmi esetre sem használtam. A jó versnek nem

A FŐBOLYHOS

is szabad szenzációsna lenni, mivel a szenzáció szóval az erős, de rövid hatásokat szoktuk jelezni. A Kapuváry úr verse sokkal művészebb munka, semhogy ezzel a jelzővel illetni lehetne.

AZ ALBOLYHOS (*közbevág*). Ugyan mennyi honoráriumot fizetelt a szerkesztő?

ANDOR (*egy gyilkos pillantást vet a bolyhosra, egy második pillantással pedig mintegy a társaság nevében bocsánatot kér Andrástól*). Kapuváry nem ír pénzért, neki passziója az írás — ő nem szorult rá.

ANDRÁS (*naiv hangon*). Óh, nagyon is rászorulnék!

ANDOR (*előkelően*). No igen, mert független szeretnél lenni a családodtól — (*a társasághoz*) Kapuváry édesatyja főispán volt.

ANDRÁS (*fűlig pirulva*). Az édesanyám özvegy-asszony és igen szűk viszonyok közt él...

ANDOR (*egy utolsó vakmerő kísérlettel meg akarja menteni a barátja arisztokratikus nimbusát*). Úgy nézzetek erre a fiatal úrra, hogy ugyancsak viharos multja van. Sokat költött, tengerpénzt vert el lóversenyen, szeparében — mit tudom én hol... Most persze bekövetkezett a hét sovány esztendő...

ANDRÁS. Igazán nem értem, honnan veszed ezeket. Valami ellenségem terjeszthet rólam ilyeneket..

ANDOR (*magában*). Micsoda borju!

ANDRÁS. Én sohasem költhettem, az iskoláimat is stipendiumokkal végeztem.

ANDOR (*a stipendium szó hallatára vérvörös lesz*).

A FŐBOLYHOS (*a stipendium szó hallatára atyai jóindulattal néz Andrássra*). Hallom, a kollega úr most egy igen érdekes drámán dolgozik?

ANDRÁS. Próbálkozom a darabírással, de most oda jutottam, hogy nem tudok se előre, se hátra menni. A redakció is sok időmet vesz el.

ANDOR. Ki fogunk valamit eszteni, hogy ellehess redakció nélkül is.

A FŐBOLYHOS. Persze, az jó volna! Nagyon érdekelne, ha részletesebben megismerhetném a drámai terveit, föltéve, hogy ez nem ellenkezik az elveivel.

ANDRÁS (*elpirulva*). Óh, én örülök, ha valaki meghallgat türelemmel:

ANDOR (*növekedő feltékenységgel*). De hiszen mi ma még társaságba megyünk! Gyerünk! Gyerünk!

Búcsúzás. András mindenkivül melegen kezét szorít, csak az ügyvéddel nem. A főbolyhos föl-szólítja Andrást, hogy szerencséltesse máskor is az asztalukat.

ANDOR (*mialatt a pincér rájuk adja a kabátjukat*). Miféle szerencsétlen ötlet tőled, hogy ezeknek a drámádról beszéltél?

ANDRÁS. Mért ne? A főbolyhos eszes embernek látszik.

ANDOR. Az? Állat! Makkot neki, nem gyöngyöt! *(Indulás közben.)* Megkaptad már a ver-sedért a honoráriumot?

ANDRÁS. Még nem.

ANDOR. Vigyázni kell az öregre, ő egy trabukkó szivarral szokta kifizetni az embereket. Majd együtt megyünk hozzá és akkor meg fogja érteni, hogy veled nem teheti azt, amit másokkal szokott. Tőlem nagyon fél. Tőlem mindenki fél. Meg-bocsáss, hogy beleavatkozom a dologba, de ti gyaurok nem tudtok bántani a pénzzel. Jó fiúk vagytok, de valamennyiteket örökös gyámság alatt kellene tartani . . . *(Az ajtóban álló új kávéban most véglegesen megismeri a volt szabóját, akivel még némi leszámolni valója volna — most hirtelen felgyűri a kabátja gallérját és gyorsan kioson az utcára.)*

III

Kapuvár András özvegy édesanyjának lakása az üllői út egyik sarokházának második emeletén. A lakás nem nagy, de nem is kicsi, a berendezése nem gazdag, de nem is mondható szegényesnek; némileg az ideiglenes szállás benyomását teszi, egyébként sem különbözik azoktól a nyolcszáz-ezer forintos lakásoktól, amelyekben a Budapestre szoruló, korlátolt jövedelmű vidéki úricsaládok tanyázni szoktak. A szalon nagy sarokszoja. A butor részben divatos budapesti kárpitos-munka, részben pedig vidéki ócskaság, amely évekig a padláson pihent, míg aztán divatba jöttek az antikvitások s újra használatba került. A falak üresek. A szalonban nagy petróleumlámpa ég. A légszesz ugyan be van vezetve a lakásba, de Kapuváryné fél a gázrobbanás-

tól meg a gázmérgezésről s azért petróleumot éget.

ANDRÁS (*kivülről becsönget az előszoba ajtaján*). Tíz perc alatt átöltözöm, te addig elbeszélgetsz az édesanyámmal, aztán elmegyünk a szilasi Szinger báljára.

ANDOR. Én tulajdonképpen az utcán is megvárhattalak volna.

ANDRÁS. Már mért várnál meg az utcán, mikor különben is meg akarlak ismertetni a családommal!

ANDOR. De hátha rossz időben érkezünk? Ha a méltóságos asszonynak valami dolga van —?

ANDRÁS. Akkor meg fogja mondani, hogy dolga van.

Egy öreg parasztasszony jött ki égő gyertyával s ajtót nyitott nekik. András bevezeti Andort a szalonba. Kapuváryné — fehérhaju, mogorva arcu asszonyság — az asztal mellett ül és passziánszot rak.

ANDRÁS (*kezet csókol édesanyjának*). Bemutatom Gombos Andort, legjobb barátomat.

KAPUVÁRYNÉ (*leteszi a szemüvegét*). Hogy mondtad, fiam?

ANDRÁS. Gombos Andor, akit annyit emlegettem már!

KAPUVÁRYNÉ. Isten hozta minálunk. Tessék leülni minálunk.

ANDRÁS. Adjanak neki egy cigarettát, majd én átöltözködöm addig. Hol van Mici? Mici!
(A szomszéd szobába el.)

ANDOR (magában elmélkedik). Milyen érdekes öreg hölgy! Sok bánata lehetett életében, de látszik, hogy méltósággal tűrte...

KAPUVÁRYNÉ. Gombos úr is ujságíró? Andrásnak most sok ujságíró barátja van.

ANDOR. Andrásnak mindenki barátja, őt mindenki szereti. Ő az ujságírók büszkesége, a magyar irodalom reménysége. Ma is olyan verset írt, hogy egész Budapest lázban van tőle. Ahol megfordultam, a képviselőházban, a kereskedelmi bankban, a lóvasúton: mindenütt András verséről beszélnek. A méltóságos asszony nagyon boldog lehet? *(Nota bene Andor el is hiszi, amit mond.)*

KAPUVÁRYNÉ. Szép, szép — de legalább tenné le a jogi vizsgáit!

ANDOR (kicsinylőleg, de az édesanya bogarát tiszteletben tartva, mosolyog). Hiszen ha Andrásnak kedve lesz hozzá, megteheti azt is. Neki az semmiség!

KAPUVÁRYNÉ. A boldogult uram mindig mondta, hogy manap az ügyvédi diploma többet ér a nemesi levélnél.

ANDOR (elnéző mosolylyal). Bocsánatot kérek, méltóságos asszonyom, az úgynevezett kvalifikáció a lelki szegénység mankója. Én személyesen

ismerem az összes egyetemi tanárokat, de nem ismerek köztük egyet sem, akitől András valamit tanulhatna. Azok az urak elnyomorítják a szellemet és közepszerűségeket nevelnek. Hogy valaki aljegyző lehessen, ahhoz kvalifikációra van szüksége; de a Kossuth Lajosoktól, a Deák Ferencektől, a Petőfi Sándoroktól senki sem kért még diplomát. Magyarországnak ma az a baja, hogy nagyon sok a diplomás, de kevés az intelligens embere. Személyesen ismerem az összes minisztereket és mondhatom, nincs köztük intelligens ember, bár mind diplomások. Az olyan tehetségek, mint az Andrásé, szabadon kell fejlődnie. Ha egyszer kedve kerekedik, hogy részt kérjen az úgynevezett közéletből, akkor lehet képviselő, pártvezér vagy államtitkár, sőt miniszter. Én ezt ugyan nem ajánlanám neki, mert nálunk a politika nem intelligens embernek való mesterség.

KAPUVÁRYNÉ (*aki semmit sem értett az egészből*).
Én azonban nagyon szeretnem, ha letenné a vizsgáit és elmenne a pestvidéki törvényszékhez aljegyzőnek.

ANDOR (*megdöbbenve nézi az anyát, magában elmélkedik*). Mennyi rövidlátás, mennyi megrögzött előítélet! De azért tiszteletreméltó és megható! Most már értem, hogy miért kell tönkre mennie ennek a nemes, de gyámoltalan fajtának!

MICI (*huszonhat esztendő, asszonyos formáju*

leány; nagyon hasonlít Andrásra, tehát csinos). Jó estét!

KAPUVÁRYNÉ (*bemutatva*). Az András jóbarátja — Mici leányom.

MICI (*egy japáni skatulyát tesz az asztalra, aztán mosolyogva kezét fog Andorral*). Jó estét! Hozzák már a teát...

KAPUVÁRYNÉ (*kinyitja a japáni skatulyát*). Van regália média?

MICI (*mindig mosolyogva, — mivel tudja, hogy a derült kifejezés csínossá teszi az arcát*). András hozott. Pipás ember maga, Gombos?

ANDOR (*elbájoltnak érzi magát, majd hirtelen kerekedett lovagias görcs vesz rajta erőt*). Dohányos vagyok, de a becsületszavam köt, hogy hölgytársaságban sohasem dohányzom. (*Kis gondolkozás után.*) Az édesanyám vette a szavamat, régidivatu asszony volt szegény...

MICI (*mosolyog*). De furesa! (*Cigarettára gyújt.*) Magam nagy dohányos vagyok.

KAPUVÁRYNÉ. Pedig nem leánynak való, — de hiába mondja neki az ember! (*Rágyújt egy regália médiára.*)

A vén parasztasszony behozza a teát. Mici — égő cigarettával az ajkai közt — tölt a csészébe.

ANDOR (*megsemmisülten ül a puffján, rágja az ajkát s miközben nagyon utálja önmagát, magában így elmélkedik:*) Állat vagyok! Állat! Örök

időkre nevetségessé tettem magam... Mit fognak rólam gondolni? Mit tegyek most? Legjobb volna kiugrani az ablakon

MICI (*teát ad neki, jószívvvel*). No — gyűjtson már rá!

ANDOR (*tompán*). Köszönöm, nem! (*Inkább szét-
tépelné magát, semhoggy rágyűjtson.*)

MICI. Miféle bálba mennek maguk ma?

ANDOR (*kissé restelkedve*). A szilasi Szinger báljába.

MICI. Ki az a Szinger?

ANDOR. Parvenü! Az Andrassy-úton lakik.

MICI. Csak nem az a Szinger, aki megvette a Temesváry-uradalmakat?

ANDOR. De az!

KAPUVÁRYNÉ (*nagy tisztelet hangján*). Nálunk úgy hívják, hogy az arany-Szinger. Roppant gazdag ember — a Temesváry-uradalom maga húszezer hold. És micsoda kastély!

ANDOR. Igen — az öreg sokat panamázott össze. Erről is kellene egyszer egy regényt írni...

MICI (*lázás érdeklődéssel*). Úgy mondják, hogy az Andrassy-úti palotáját nagyon szépen rendezte be?

ANDOR. Van ott minden, was gut und theuer ist — főleg pedig aranyozás, sok aranyozás... Kérem, a dohányzó szobája a velencei doge fogadószobájának a másolata — nem mulatságos ez?

MICI (*növekedő áhitattal*). S maga jól ismeri őket?

ANDOR. Én mindenkit jól ismerek. Az asszony nagyon szereti az írókat meg a művészeket.

MICI. Elegáns asszony?

ANDOR. Inkább kövér, mint elegáns.

KAPUVÁRYNÉ (*András fiára gondol*). Van felnőtt leánya?

ANDOR. Igen, Szinger Ada — most lesz tizen-nyolc esztendő.

KAPUVÁRYNÉ (*megint Andrásra gondol*). Ejnye — ejnye! (*Mély csönd.*)

MICI (*magában*). András olyan sokáig öltözik, mint egy vénkisasszony. Mit kezdjek addig ezzel az emberrel? (*Fenn.*) Gombos, szereti maga a zenét?

ANDOR. Életem egyetlen nagy szenvedélye!

MICI. Játszszék valamit! (*Kinyitja a zongorát.*)

ANDOR (*restelkedve*). Nem tudok zongorázni.

MICI (*leül és valami Chopin-féle mazurt játszik, nem is nagyon rosszul*).

KAPUVÁRYNÉ (*a zene hallatára ösztönszerűleg a kártya után nyúl és pasziánszot kezd rakni*).

ANDOR (*a teáját iszsza, Mici profilját nézi, közbe magában elmélkedik*). Nagyon jól érzem magamat. Soha életemben még ilyen jól nem éreztem magamat... Ennek a háznak tiszta és előkelő a levegője... Milyen bájos a lány, amikor zongorázik! Tiszta és bájos! Vajjon hozzá menne-e egy zsidó emberhez, ha az illető kikeresztelkednék

a kedveért? Azt hiszem, ha szeretné, akkor hozzámenne . . . A zsidó ember a legjobb férj és a keresztény nő a legjobb asszony . . . A keresztény férfi mind kártyás, a zsidó nő mind puccos . . . Én meg tudnám érteni ennek a leánynak az érzékeny és büszke lelkét . . . Nem szeretem ezt a leányt, mert én szilasi Szinger Adát szeretem, de feleségül tudnám venni, hogy védője és barátja legyek és hogy minden este zongorázzon nekem . . . Vajjon sejti-e, hogy mit gondolok most? Talán sejti, mert ő rendkívüli nő . . .

VIDOVICS BÁRÓ FŐHADNAGY (*belép a szobába. A bárónak furcsa pisze orra és alacsony homloka van, egy kicsit mintha kancsal is volna, de azért mégis csinos fiú: magas, vállas, elegáns. A modora katonásan léha, konfidens, de nem ellenszenves*). Kisztihamt!

KAPUVÁRYNÉ (*egy haragos kottópillantást vet a báróra, aztán a kártyák fölé hajlik*).

MICI (*abbahagyja a játékot*). Jó estét, Artur! (*Bemutatja az urakat egymásnak.*) Az András jóbarátja — a vőlegényem.

A BÁRÓ. Jó estét! (*Hátat fordít Andornak, a zongorához lép s félhangon beszélgetni kezd Micivel*)

ANDOR (*magában elmélkedik*). Ez a báró egy paraszt . . . Úgylátszik, nem tetszik neki az orrom . . . Ha nem volnék itt vendég, belekötnék . . . Biztos, hogy rossz vivó és nem is bátor ember . . . A sneidig katonák alapján véve mind gyávák . . .

MICI. Miféle bálba mennek maguk ma?
ANDOR. A szilasi Szinger báljába.

Ez a leány is üres perszonának látszik ... Egészen üresnek ... (*Kapuváryné mellé ül és gibicel neki*).

MICI (*halkan a báróhoz*). Artur, maga lehetetlen alak.

A BÁRÓ. Miért? Mi?

MICI. Miért bánik olyan furesán ezzel az ujság-íróval?

A BÁRÓ. A nyakába kellett volna borulnom? Mi?

MICI. Egy kicsit szivesebb lehetett volna hozzá — nagyon jó barátja Andrásnak.

A BÁRÓ (*lopva végigméri Andort*). Kutya gusztus. De majd megbékítem! (*Andorhoz lép, igen melegen és igen szemtelenül*.) Ugy-e, kedves barátom, te író vagy? Az önkénteseink közt van egy író — intelligens fiu és elég jól lovagol — szilasi Szinger-fiu ... Ismered?

ANDOR. Ismerem, de nem író. Nem minden zsidó író.

A BÁRÓ (*rendületlen nyugalommal*). Én azt hittem, hogy író. Én nagyon szeretem a svadronban az írókat, mert vallás ide, vallás oda, ők tanulékonyak és tisztességtudók, reggel nem alusznak el a rukkolást. Szoktál lovagolni?

ANDOR. Mostanában ritkán.

A BÁRÓ. De versenyeken mintha láttalak volna?

ANDOR. Igen, oda el szoktam menni.

A BÁRÓ. Derék! (*Visszatér Micihez, aki ismét játszik a zongorán.*)

MICI. Artur, maga lehetetlen alak.
A BÁRÓ. Miért? Mi?

ANDOR (*magában elmélkedik*). Ez a báró olyan buta, mint az éjszaka. Nem lehet rá haragudni, mert kedves kölyök. Igazi katona. Ezekből szép pár lesz — öröm rájuk nézni!

ANDRÁS (*frakkban, fehér nyakkendővel belép a szomszéd szobából*). Megvagyok — mehetünk! Szervusz, Artur!

A BÁRÓ. Szervusz! Jó, hogy látlak. Te, van kedved a holnapi vadászpiknikre menni?

ANDRÁS. Ha van ingyen jegy, akkor szívesen.

A BÁRÓ. Táncosok számára van.

ANDRÁS. Akkor kérek kettőt. Elviszem a barátomat is.

A BÁRÓ. Miféle barátodat?

ANDRÁS. Ezt ni — Gombos Andort.

A BÁRÓ. Hjah, persze! Igen! Hanem kérlek, baj van, annyira kapkodták a jegyeket, hogy most már mindössze csak egy van...

ANDRÁS (*elpirul és Andorra tekint. Gögösen:*) Akkor köszönöm, magam se megyek. (*Andorhoz:*) Induljunk, ha úgy tetszik? (*Búcsuzás.*)

A BÁRÓ (*melegen kezét szorít Gombos Andorral*). Szervusz, kedves barátom!

MICI (*miután a fiúk már künn vannak, a báróhoz szól:*) Maga igazán lehetetlen alak!

A BÁRÓ. Miért? Mi?

MICI. Minek tegezte, kedves barátomozta Gombost?

A BÁRÓ. Hiszen úgy se látom többet ebben az életben.

ANDRÁS *(az utcán)*. Fúj, ki nem állhatom ezt a svihákat!

ANDOR. Miféle svihákat?

ANDRÁS. Vidovicsot...

ANDOR *(hosszu szünet után)*. András, te nem képzeled, hogy milyen nobilis érzésű ember vagy!

ANDRÁS. Mi vagyok?

ANDOR. Összes ismerőseim közül az egyetlen ember, akit komolyan veszek. Azért veszek komolyan, mivel te is komolyan veszsz mindent, még az elveidet is komolyan veszed. Egész Magyarország liberális, de azért senki ki nem állhatja a zsidót. A zsidó maga se. Koppaszd meg az izraelitát és előtted áll az antiszemita. Én magam fanatikusan gyűlölöm a fajtámat. Ha én báró volnék és huszárfőhadnagy, magam se hívnék a piknikemre rendezetlen felekezeti viszonyok közt élő riportereket. Vidovics bárónak tehát igaza van és én nem is haragszom rá.

ANDRÁS. Vidovics báró tartsa szerencséjének, ha szóba áll vele egy olyan úr, mint te vagy. Te bolond vagy, az igaz, de azért van eszed és van szíved. Ő azonban svihák, aki két esztendő óta ott kosztol nálunk, bolondítja a nővéremet, pedig jól tudja, hogy nem fogja elvenni soha. A nővérem egyébként okos leány, de ezzel az emberrel

szemben teljesen elvesztette az esztét. Az édesanyám már másfél esztendő óta nem beszél vele, azért ő mégis nálunk van minden este. Én magam égek a vágytól, hogy kidobhassam. Szóval, szép családi életet élünk!

ANDOR. És mért nem fogja elvenni a nővéredet?

ANDRÁS. Mert kaucióra valója egyikünknek sincs. Már felségtolyamodást is írtak, de eredménytelenül.

ANDOR (*magában morfondíroz*). Különös, hogy ilyen család zavarba jöhet rongyos harmincezer forintért! Amint pénzről van szó, rögtön kitűnik, hogy milyen gyámoltalanok a keresztények... Pedig tenni kell valamit, hogy összeházasodhasanak... Talán valamelyik bankigazgató ismerőssémmel kellene beszélni? Vagy Mulleroy tábornaggyal, hogy protezsálja a felségtolyamodásukat?

ANDRÁS. Itt vagyunk már a Szinger-palotánál.

ANDOR. Gyalog menjünk be?

ANDRÁS. Ha eddig gyalog jöttünk —

ANDOR. Visszamehetnénk a sarokig, ott kocsira ülhetnénk... A cselédek mégis más szemmel nézik az embert, ha gummikeréken jön...

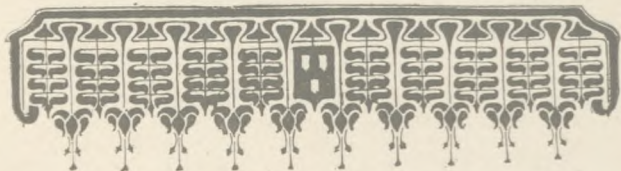
ANDRÁS. Gyere, bolond! (*Belép a kapun.*)

SZILASI SZINGER UR

IV

Szilasi Szinger úrnak Andrássy-úti palotájában vagyunk. A palota — melyet egyébként sok művészi ízléssel és előkelő pazarlással rendezett be a gazdája — fényesen ki van világítva és zsúfolva emberekkel. A földszinten van a nagy ebédlő is, a híres Munkácsy-képpel. Az emeletre nyílik a fehér stukkós terem — ott most táncolnak — és több férfi- és női szalon, könyvtár, dohányzó.

A palota zsúfolva van emberekkel. Akik fenn vannak az emeleten, azok lekiváncoznak a buffet-be; akik lenn vannak, azok minden áron föl akarnak menni a táncterembe — a lépcsőn tehát folyton tolonganak, meg-megrekednek az összekapaszkodott párok.

A házigazda a lépcső legfelső fokán áll. Igen energikus fejű, eszesarcu ember.

SZILASI SZINGER PISTA

A háziasszony kellemes, gömbölyű és még mindig csinos hölgy. A haja, a szeme, a szája és a ruhája csakúgy ragyog a gyémánttól, a jókedvtől és az egészségtől. Szingerné arról nevezetes, hogy az egész világegyetemet és mindazt, ami benne foglaltatik, kedvesnek és érdekesnek találja, mindenkit és mindent szeret és dicsér és megvan az az érthető vágya: bár őt is mindenki szeretné és dicsérné. Ha szegény asszony volna, talán el is érhetné a vágyát; így azonban a háza tisztelői megállapodtak abban, hogy Szingerné igen korlátolt elméjű hölgy. Ez a hit annyira mély és erős, hogy Szingerné a legelmésebb mondasokkal sem cáfolhatja meg. Ha elmésséget mond, — ami igen gyakran esik, — annyit koncedálnak csak a tisztelői, hogy a vak tyúk is találhat búzaszemet.

Szinger Pista a család egyetlen fia. Jelenleg huszárönkéntes. Blazirt, szomoru, gőgös, amellet uralkodásra és erőszakoskodásra termett és arcán viseli az Isten kegyelméből való legitimitásnak ama vonásait, amelyeket a degenerált Paleológ-dinasztia utolsó sarjadékának arcán látunk. Mindenki gyűlöli; az utcán és mulatóhelyeken olykor vadonat idegen emberek minden érthető ok nélkül merényletet követnek el ellene. Neki magának valami nérói gyönyörűsége telik az általános népszerűtlenségben.

Szinger Ada — jelenleg éppen bostont táncol — külsőleg inkább az édesapja leánya. A haja bronzszínű, a szája keskeny és hideg, a szeme azonban, amelyet rendszerint le szokott sütni, tüzes, elmés, és gonosz. Miként a fivére, ő is már benne született a nagy vagyonban, tehát arisztokrata természet, de még nem degenerált. Apja és anyja természetesen imádják, de semmiféle lelki közöségben nem tudnak vele élni. A leány a ház egyetlen úrnője. Az apja csak afféle nagyeszű és ennél fogva nagy kegyben álló uradalmi tisztje a leányának, az édesanyja kedves, de gyöngédségi rohamával gyakran terhes dadája Adának. Pista számár. Minden Adáé és minden Ada kedvéért van itt; a palota, a vendégsereg, Kapuvár András és Gombos Andor is.

A két fiu, Andor és András, észrevétlenül bolyong a sokadalomban. Andor bemutatta Andrást a háziúrnak, aki kezet fogott vele, bár alkalmasint Andorról se tudta, hogy kicsoda. A háziasszony kíváncsian, boldogan és szeretettel mosolygott rájuk, de aztán tüstént másra mosolygott kíváncsian, boldogan és szeretettel.

Gombos Andor egyébként bámulatos biztossággal viselkedik. Az egész társaság legkevésbé sem imponál neki. Ő megszokta már, hogy senki se vegye észre, és azért mindenkivel észreveteti magát. Mindenkit ismer, láthatólag jussa van

mindenkinek a bizalmához, bár senki se tegeződik vele. András viszont az első pillanattól fogva halálos zavarban van. Soha életében nem volt még ilyen fényes helyen, nem látott ilyen előkelő urakat és szép hölgyeket, annyi ékszer és rendjelet egy rakáson. Úgy érzi, hogy ő itt fölösleges, hogy a viselkedése félszeg és a külseje nevetséges. A zavara már-már valóságos merevgörcsre fokozódik, amikor a fehérterem nagy tükrében váratlanul megpillantja önmagát. Ekkor meggyőződik róla, hogy elegáns és csinos fiú és ez egyszerre visszaadja neki önbizalmát.

ANDOR *(a terem egyik sarkában áll Andrással)*. A keringő előtt be foglak mutatni Szinger Adának. Egyre azonban figyelmeztetek: ne udvarolj neki!

ANDRÁS. És miért ne?

ANDOR. Neked, mint jóbarátomnak elmondhatom: mi szeretjük egymást.

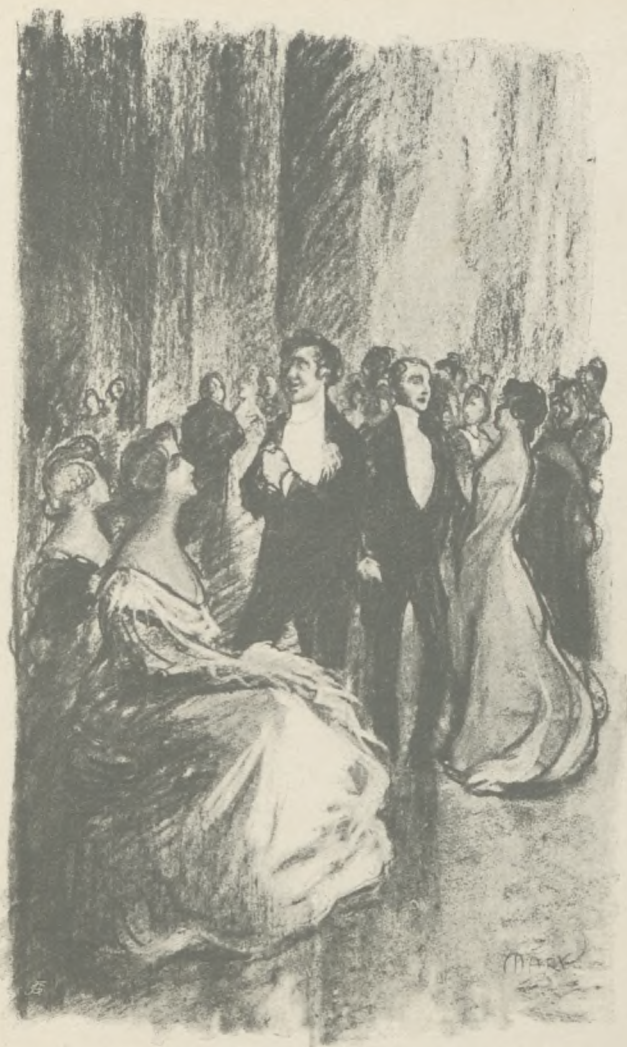
ANDRÁS. Ugyan —?

ANDOR. Kérlek, ne neved ezen! Tudod, hogy meglehetősen cinikus fráter vagyok, de van a lelkemben egy zug, amely szent és szűzies és amelybe még soha senki nem tekintett bele.

ANDRÁS. Komolyan beszélsz, Andorka?

ANDOR. Ez egyszer igen és kérlek, te is végy komolyan.

Gombos Andor egyébként bámulatos
biztossággal viselkedik. Az egész tár-
saság legkevésbé sem imponál neki.

ANDRÁS (*kissé meghatottan kezét szorít Andorral*). Rendben van! És régóta szeretitek egymást?

ANDOR. Három esztendő óta. Ada akkor még csak tizenöt esztendő volt, de külsőleg már olyan, mint ma, csak hogy rövidebb szoknyát viselt. Én tanítottam meg korcsolyázni és egyszer megcsókoltam a fülét a villamos lámpákon túl. Azon túl ő követelte mindig, hogy menjünk túl a lámpákon, mivel ott jobb a jég... Én más nőt sohasem szerettem életemben, csakis őt. A színésznővendékekkel szoktam ugyan néhanapján szemtelenkedni, de azt jóformán csak a tisztesség kedvéért teszem, nem meggyőződésből. Én alapjában véve a nőkkel szemben neveltségesen naiv gyerek vagyok, pedig te bizonyára szörnyen romlott embernek tartottál.

ANDRÁS. Dehogyan tartottalak annak!

ANDOR. De az egész világ annak tart.

ANDRÁS. Hogyisne! Mindenki naiv fiúnak tart!

ANDOR. Az emberek szamarak és én semmit sem adok arra, amit ugatnak. Neked azonban elmondom, hogy Adához való szerelmem valami különös, félelmetes és szokatlan érzés.

ANDRÁS. Csak nem —?

ANDOR. Talán azért, mivel degenerált fajtából származom. Most példának okáért, ha nézem, amint ott áll a terem túlsó végén, oda szeretném magamat vágni a parketre és sírva tudnék fakadni.

Nem kívánok tőle semmit, de mindig körülötte lenni, valakit megölni érte vagy meghalni érte...

ANDRÁS. Nem képzeled, mennyire banális vagy, Andorka! És ő is szeret?

ANDOR. Te ezt lehetetlennek tartod, pedig igazán szeret. Nem képzeled, mennyire misztikus a lelke!

ANDRÁS. Beszéltetek már házasságról?

ANDOR. Természetesen! Megszöktetem, mihelyt biztos pozícióm és jövedelmem lesz, az pedig meglesz egy félesztendő múlva.

ANDRÁS. De hiszen ő nagyon gazdag?

ANDOR. Csakhogy az apja nem adja ám, csak nagyon gazdag zsidóhoz. Ha szegény embert akar, akkor a keresztények közt válogat.

ANDRÁS. Hát keresztelkedj ki!

ANDOR. Gyermek! A kikeresztelkedett zsidó csak a keresztények szemében megy némileg keresztényszámba — a zsidók közt nem.

ANDRÁS. Te Andor, ahogyan azt a leányt én nézem, az soha életében nem fog megszökni senkivel.

ANDOR. Értesz te ahhoz, gyermek? De most beszélek vele... *(Adához lép.)* Jó estét, Ada nagysád!

ADA. Jó estét! Maga is itt van?

ANDOR *(fojtott hangon)*. Valamit kell magának mondanom! Fontos dolog!

ADA. Most nem érek rá . . . Vagy mondja hamar — vigyázzon!

ANDOR *(a fölindulástól remegve hallgat).*

ADA. Na —?

ANDOR *(mást gondol).* Be fogom magának mutatni egy jóbarátomat, Kapuváry Andrást.

ADA. Ujságíró —?

ANDOR. Író, de csak passzióból. Gazdag ember, az apja főispán, az öreg Kapuváry gróf a nagybátyja — azt hiszem, adoptálni fogja . . . Ott áll a pálmák alatt!

ADA. Az a csinos magas fiu? Már kérdeztem, hogy kicsoda, de senki se tudja. Tud táncolni?

ANDOR. Ő mindent tud! *(Odainti Andrást. Bemutatja.)*

ADA *(tánc közben Andrához).* Maga mindig ilyen keveset beszél?

ANDRÁS *(vérvörös lesz).*

ADA. Hanem jól táncol, az bizonyos! Magának jóbarátja Gombos?

ANDRÁS. Nagyon jó barátom!

ADA. Furesa kis ember — mi?

ANDRÁS *(meglepetésében nem tud válaszolni).*

ADA. Ott jön Koller báró — táncra akar vinni. Jöjjön, táncoljunk még egy fordulót, hadd mérgeleljék!

ANDRÁS *(tánc közben).* Mért nem kedveli Koller bárót?

ADA. Mért mondjam ezt el magának?

ANDRÁS (*egyszerűen*). Igaz, semmi oka rá. És engem tulajdonképpen nem is nagyon érdekel. Helyben vagyunk!

ADA. Megint jön Koller! Jöjjön, menjünk le a buffetbe!

ANDRÁS. Szívesen.

ADA (*a buffetben*). Mindig ilyen keveset szokott beszélni? Hozzon egy ananász-szeletet! És most mondja el, hogyan tetszik magának a társaságunk... Tud mulatni ilyen nagy vásáron? Én nem. Az ilyen bált nem magunknak, hanem a vendégeinknek rendezzük... Ők mulatnak, mert megszólhatnak bennünket, de nekünk még ez a mulatságunk sincs... Nézze, én felháborítóknak találok őket! Különösen a házi keresztényeinket gyűlölöm! Ne ijedjen meg, ez nem szól magának; maga ma nem is tudta, hová megy és most se igen tudja, hol van.

ANDRÁS. Hát vannak felekezeti előítéletei?

ADA. Nincsenek. De úgy tapasztaltam, hogy a keresztények, akik közibénk járnak, mindig akarnak valamit. Vagy asszonyt, vagy pénzt, vagy mit tudom én mit. A társaság kedvéért nem járnak ide. Maga nem akar semmit, mert még nagyon fiatal. Később majd maga is akar valamit. Ha pedig nem akar, majd elmarad tőlünk. Én ezt sajnálom. Maga tetszik nekem, meri olyan, —

hogy is mondjam, — olyan ártatlan arca van, mint egy jó kis leánynak. Pedig a szemén látom, hogy esze is van. Szeretném, ha ilyen okos és szelid barátnőm volna, mint maga, bizony Isten nagyon tudnám szeretni! Baj, hogy fiunak született. Ámbár én a leányokat is gyűlölöm. Most megyek és megigazítom a hajamat. Ha megvár itt, visszajövök, aztán elmondom magának, hogy miért nem szeretem Koller bárót... Ugy-e megvár? *(Eltűnik egy gobelin mögött.)*

ANDOR *(odalép Andrásához, sápadtan, a gúnyos keserűségtől reszkelve)*. No, gratulálok, cimbora!

ANDRÁS. Mihez?

ANDOR. A nagy pártihoz! Ezt jól csináltad.

ANDRÁS. Andorka, én tüstént végigváglok a buffet-asztalon!

ANDOR. Csak ne szerénykedj, galambom. Láttam, amit láttam.

ANDRÁS. Utálatos vagy! Kétszer azt mondtam neki, hogy igen és egyszer azt, hogy nem. Egyébként ő tartott szóval.

ANDOR. Hiszen ez kell nekik: az ilyen fagyos szent. Aki ég, lángol, gitározik, kibeszéli a lelkét, azt kutyába se veszik. Én ismerem őket! Megengedem különben, hogy te most még semmit se értesz az egészszből. De én azt mondom neked: Ada szeret! Vagy szeretni fog! Erről egyiktek sem tehet. Aki egymás mellett lát titeket, az rögtön

tudja, hogy egymásért és egymásnak születtetek. Ez az igazi Wahlverwandschaft — a fizikum rokonsága! Én nem is haragszom rád. Sőt ő rá sem. Csodálnám, ha kettőnk közül nem téged választana. Ha én leány volnék, én se magamat választanám. Hanem azért ma be fogok rúgni szilasi Szinger úr ex-apósjelöltöm pezsgőjéből.

ANDRÁS (*Andor fülébe súgva*). Ökör vagy! Esküszöm, hogy ökör vagy!

ANDOR. Azért kedvellek ám!

KOVÁCS I. SZERKESZTŐ (*— az I. betű mögött tudvalevőleg az Izor név szokott szerénykedni — erősen bepezsgőzött állapotban az asztalhoz lép*). Nekem is egy pohárral, Gomboska!

ANDOR. Teremtőm, hát maga hogy szökött ki a tokjából?

KOVÁCS. Miféle tokból?

ANDOR. Úgy hittem, hogy magát lapzártakor tokba csukják, mint használat után a hegedűt. Én legalább még sohasem hallottam, hogy másutt is látták volna, mint az íróasztalánál, orrával a papírt szántva.

KOVÁCS. Hjah, nagy dolgok történtek. Szilasi Szinger ma megvette a lapunkat.

ANDOR. Szőröstül-bőröstül? Ebből valami nagy panama lesz. Szinger úr nem elégszik meg azzal, hogy pausálét szerezzen a kereskedelmi banktól.

KOVÁCS. Új formában jelenünk meg, mint minden párttól független, szabadelvű napilap.

ANDOR. Kinek kell ma a szabadelvűség?

KOVÁCS. A kutyának se. Éppen azért kell lapot csinálnunk, hogy kellessük. A reakció minden téren megindult. Az előbb is valami gentry-huszar összeszamarozott és én egy pofont ígértem neki

ANDOR. Csak nem?

KOVÁCS. Gomboska, akar hozzánk szegődni? Maga nélkül nem is akarok lapot csinálni. Pénz nem számít, van annyi, mint a polyva. Adok magának hatvan forintot.

ANDOR. Száz forint előleg?

KOVÁCS. Addig éljen maga!

ANDOR. És milyen címmel léphetek a lap kötelekébe?

KOVÁCS. Ha akarja, lovas tábornoki címmel. Majd a rendőri riportot fogja csinálni. Ott megy az a gentry, akinek egy pofont ígértem!

ANDOR. Hiszen az Szinger Pista, a házigazda fia!

KOVÁCS. Az baj!

ANDOR. Nem baj, majd kiegyeztetem magukat békésen. Szerencséje magának, Izor bácsi, hogy nem gróf, mert ifjabb Szinger úr huszezer forintért nem adná, ha párbaja lehetne egy gróffal. De magával ki fog egyezni. Gyere, András, füleljük le a fiatal urat!

ANDRÁS *(halkan)*. Nem mehetek, meg kell itt várnom Ada ő nagyságát . . .

ANDOR. Hiszen az ott ül már régóta Koller báróval!

ANDRÁS *(megpillantja Adát, aki egy szőnyeges zugban ül és csillogó szemmel hallgatja a báró suttogását)*. Akkor — gyerünk!

V

Hajnali két óra már elmúlt, szilasi Szingerék bálja azonban még egyre tart. Hála a Szinger Pista által meghívott katonatiszteknek, a mulatság kezd magyaros lenni, azaz hangos. A fiatalok lehozták a cigányt a tágas táncteremből a szűk buffet-szobába — Szinger Ada állítása szerint ott sokkal *fessebb* — s most ott járják a csárdást. Szinger Pista már eltűnt a szemhatárról. Az imént pofon akart ütni egy öreg asszonyságot, aki állítólag nem fogadta a köszönését (nagy szerencse, hogy az asszonyság a család valami távoli rokona, így nagyobb botrány nem kerekedett belőle!) — a fiatal úr aztán többed magával elment a Löffelholz-kávéházba, „mivel nem tudja tovább nézni ezt a csöcseléket“. Mielőtt elpályázott volna, a szalonkardját fölcserélte az éles

kardjával és azt mondta: Majd rendet csinálók én Pesten!

Szinger Ada Török kapitánynyal táncol, a Pista parancsnokával. A kapitány kopaszfejű és köpcös termetű emberke, de azért mégis nagyon elegáns és cs. és kir. kamarás. A szünóraig nagyon tartózkodóan viselkedett és folyton gúnyosan mosolygott; de aztán felöntött kissé a garatra s most csupa tűz és láng. Most viszont Szinger Ada mosolyog folyton gúnyosan, ami sehogysem illik szenvedélyes és szép táncához. Egy sápadtképű, hórihorgas hadnagy kurjongatva biztatja a táncolókat. Szingerné extatikus elragadtatással nézi a leányát. Szinger úr pedig komoly arccal beszélget Koller báróval.

TÖRÖK KAPITÁNY. Hujujuj! Huj!

A HADNAGY. Gömöriesen — huj, huj! *(A két keze közé fogja a fejét.)*

KAPUVÁRY ANDRÁS *(a buffet-asztal mellett karoncsipi Gombos Andort)*. Gyerünk már haza!

ANDOR. Olyan nincs! Megmondtam, hogy ma be fogok csipni a Szinger pezsgőjéből.

ANDRÁS. Azt fogják mondani, hogy potyafráter vagy.

ANDOR. Ez valószínű, de akkor is mondanák, ha egy cseppet se innám. Ez a foglalkozásommal jár előjog. Ha a huszárok leisszák magukat — pedig biztosan meg fogják cselekedni! — akkor

holnap azt beszélük majd, hogy Szingerék mulat-sága igen jóízű és magyaros volt.

TÖRÖK KAPITÁNY. Vékony deszkakerítés —! Huj huj!

A HADNAGY. Gömöriesen! Csak gömöriesen!
(Megfordul, lehajlik stenyerével kétszer a padlóra üt.)

ANDRÁS. Mi dolgunk itt?

ANDOR. Ha a jövőendő Petőfije akarsz lenni, akkor láss és tanulj. A régi Petőfinek elég volt, ha ismerte a Kiskunságot, a csikósokat és a hon-szerelmet, neked meg kell ismerned a Lipótvárost is, meg Szingeréket is, mivel ők fontosabb tényezői az országnak, mint a Kiskunság és a csikósok.

ANDRÁS. Én nem látok itt egy érdekes em-bert se.

ANDOR. Dehogynem látsz! Csak nem tudod, hogy látsz. Te öntudatlanul szoktál megfigyelni, valamint alkotni is ösztönszerűleg szoktál. Én alkotni sehogyszem szoktam, de a megfigyeléseim öntudatosak. Különösen olyankor, ha ittam egy kicsit. A pezsgőtől vágtatni kezd a fantáziám, mint a motor a benzintől. És világítani is kez-dek tőle, mint a Röntgen-lámpa és ha boros vagyok, akkor keresztül látok az emberek csont-jain. Ha ennek az országnak volna egy csepp esze, akkor engem államköltségen itatna, hogy igaz és szép dolgokat beszéljek.

ANDRÁS. Annyi bizonyos, hogy részeg vagy.

BÁRÓ KOLLER ZSIGMOND DR.

ANDOR. Figyelj jól, most meggyulad bennem a Röntgen-lámpa. Nézd ezt a kopasz kis kapitányt. Azzal a programmal jött ide, hogy mulatni fog, de nem Szingerékkal, hanem Szingeréken. A szün-óraig diszkréten fölényes mosolylyal járt-kelt és gyűjtötte az epés megfigyeléseket a csillagkeresztes vénasszony és két szegény grófné számára, akikkel néha teázni szokott. Később azonban megfélekezett a tulajdon arroganciájáról, mivel elsédítette a gondolat: hátha Szinger Ada bolondjába beleszeret a csipőjén fityegő kamarási hurokba — most istenigazában mulat... Holnap már be fogja látni, hogy Ada sohasem szeret bele, akkor meg fogja bánni, hogy jól mulatott és rettenetes kicsinyléssel és gúnnyal fog beszélni a Szingerék báljáról.

ANDRÁS. Perfidia volna, pedig a kapitány nem teszi a perfid ember benyomását.

ANDOR. Minden szegény keresztény perfiddé lesz, ha gazdag zsidók társaságába jár. A keresztény koldus is bizonyos arisztokratikus öntudatra tesz szert a zsidó társaságban. Az ilyen szegény ördögnek rendesen egyebe sincs, mint az arisztokratikus öntudata. Érthető tehát, ha kétségbeesett szívóssággal ragaszkodik hozzá. Ha olykor megfélekezik róla — mint most ez a derék kapitány, — akkor később kénytelen vele, hogy rácaffoljon magára és hogy rekonstruálja magában az

öntudatot. Ez teszi őket perfidekké. De most ne kotyogj, hanem nézd a nyurga hadnagyot.

ANDRÁS. Egészen közönséges legénynek látszik.

ANDOR. Igaz, de mégis olyan típus, amelyet még nem írtak meg. Alapjában véve szürke, szomorú, vérszegény ember. Született díjnok. Egyszer leitta magát valahol és akkor valami tekintélyes urak, akik szintén leitták magukat, azt mondták: De jóízűen tud mulatni ez a huszárgyerek! Azóta egy állandó szuggeszció hatása alatt van. Ha cigányzenét hall, rezegni kezd egész testében, a két kezébe fogja a fejét, értelmetlen dolgokat beszél és epedve várja, hogy megint valaki azt mondja róla: De jóízűen mulat ez a huszárgyerek! Se a cigány, se a bor nem kell neki, de azért ő egy magasabb missziót vél teljesíteni, ha szimulálja a jóízű mulatót. S mivel ez az egyetlen tudománya, ahogy a vizslának az apportírozás, hát bemutatja most az Ada kedvéért.

ANDRÁS. Ki az a kis kajla, aki a táncot nézi?

ANDOR. Egy tönkrement mágnás.

ANDRÁS. Az —?

ANDOR. Igen. Wertheimnak hívják. Az apja börzeáner volt és szerzett öt milliót, a fia pedig mágnás volt és tíz esztendő alatt ellőversenyezte az egészsét. A család húsz esztendő alatt megtette az utat, amelyet a keresztény mágnás családok négyszáz esztendő alatt szoktak megtenni, ha

egyáltalában megteszik. Ha véletlenül nem ismeréd még az igazságot, hogy nem a király nemesít, hanem a pénz, akkor nézd meg a kis kajlát. A legtipikusabb arisztokrata, akit valaha láttál, pedig mágnás voltának érvényesülését megnehezíti a külseje is. Titokban ő is Ada kezére pályázik, bár a Szingerékkal való összeházasodást a maga részéről mesalliance-nak tekinti, mivel neki igazán és őszintén csak az angol feudális családokból való sovány ladyk tetszenek, akiket látásból ismer az epsomi versenyekről . . . Ada nagyon is közönséges neki, de azért mégis elvenné; mágnásember mit nem tesz a pénz kedvéért? Most tehát ő is táncol az aranyborju előtt, persze a maga módja szerint. Kifejti és ragyogtatja ama tulajdonságait, amelyeknek megszerzése öt milliójába került: a mágnásnak túlzott udvariasságba burkolódzó gőgjét és az angol úr hideg flegmáját.

ANDRÁS. Ha ennyire belelátsz az emberekbe, akkor mondd meg, hogy mit tartasz a házigazdánkról?

ANDOR. Az egyetlen okos zsidóember, akit ismerek. Alapjában véve azonban ő sem okos ember, hanem alanyi költő, mint minden izraelita.

ANDRÁS. És miben nyilatkozik meg ez nála?

ANDOR. Az okossága abban, hogy soha életében nem zsugoriskodott, nem nyúzta magát és mégis milliókat tudott szerezni. Egy igazi államférfi

mélyrelátása, egy condottiere elszántsága és egy imperátor akaratereje lakik benne.

ANDRÁS. És a lírai vonása?

ANDOR. Az imperátor már kétizben beajánlatta magát az Ügető-klubba, ahol semmi keresni valója nincs és ahová semmiképpen sem akarják befogadni. Szóval a legokosabb embernek, akit ismerek, szintén vannak pillanatai, a mikor kukorékolni szokott.

ANDRÁS. És Koller báró?

ANDOR. Róla megfeledeztem, őt még sohasem hallottam kukorékolni. Ebben a társaságban egyébként a báró az egyetlen igazi zsidó, bár őskatolikus, sőt erősen klerikális nemzetségből ered. A zsidóság nagyobbbrészt a gentry gyöngéi révén lett nagygyá. A született izraeliták közt már alig akad igazi zsidó. Még kártya és asszony dolgában is kitértek már többnyire. Koller bárónak azonban nem kell se kártya, se asszony. Egy igazi báró, aki nem szegény ember és mégis gazdag zsidók társágába jár, már magában véve is gyanús jelenség. Szemüveget visel, nem monoklit, Herbert Spencert olvassa. Elegáns ember, fiatal is, a multkor mégis komfortáblin láttam, igaz, hogy éjnek idején. Barátom, ez egy bandita!

ANDRÁS. És most világíts bele Szinger Adába.

ANDOR. Nem lehet, fiam, itt elalszik a lámpám. Vele szemben hülye vagyok, vak és süket.

ANDRÁS. Mert szerelmes vagy.

ADA (*abbahagyja a táncot*). Elég volt!

TÖRÖK KAPITÁNY. Még egy kis lassút, Ada nagysád!

A HADNAGY. Gömöriesen — eszem a zuzáját!
(*A két keze közé fogja a fejét.*)

ADA. A mama nem engedi már —!

A MAMA (*akit elragad az ötlet, hogy ő valamit megtilthat Adának*). Bizony nem engedem már!

TÖRÖK KAPITÁNY. Édes nagyságos asszonyom, csak egy kis lassút még —

A MAMA (*ellágyulva*). Hiszen, ha Ada akarja —

ADA. De Ada nem akarja! (*Hátat fordít a kapitánynak, egyenesen Gombos Andorhoz lép.*) Jöj-jön, beszédem van magával!

TÖRÖK KAPITÁNY. He! (*Kidülleszti a mellét, arrogáns ráncokba szedi a homlokát.*) He! (*A buffetchez lép, iszik és Adát ignorálja.*)

ADA (*Andorhoz halkan*). Haragszik rám?

ANDOR. Nem, de nagyon részeg vagyok...

ADA. Fáj magának valami?

ANDOR. Ha így beszél hozzám, mindjárt végigvágom magamat a padlón és bőgve fakadok.

ADA. Magam is ilyesmit szeretnék most tenni.

ANDOR. Sok pezsgőt ivott, édes Ada?

ADA. Bolond! Egy cseppet se ittam. Hogy mondhat nekem ilyet?

ANDOR. Akarja, hogy pofon üssem magamat?

Kidobjam magamat? Agyonlőjjem magamat?
Isten engem úgy segéljen, megteszem, ha akarja!

ADA. Ne beszéljen ilyen hangosan és jöjjön
egy kissé közelebb. Dórika, maga utálatos. Álljon
egyenesen és legyen józan. Akarom! És most
mondja nekem, hogy szeret.

ANDOR *(súgva)*. Ada, van magának lelke?

ADA *(szomorúan)*. Nem tudom biztosan. De
nagyon jól esnék, ha most azt mondaná nekem,
hogy szeret.

ANDOR *(szeme megtelik könnyel, kétségbeesetten
néz Adára)*.

ADA *(szeme szintén megtelik könnyel)*.

ANDOR. Ada, mi történik most velünk?

ADA. Ha én azt tudnám! Az imént, mikor ott
ugráltam, egyszerre valami rettenetes szégyenke-
zés fogott el. Hirtelen megrohant, ráncsapott, azt
hittem, hogy el fogok ájulni...

ANDOR. Mi volt?

ADA. Az édesanyámnak nem merném meg-
mondani, de magának megsúgom, Dóri, maga jó
és tiszta gyerek: úgy éreztem magamat, mintha
ruhanélkül táncolnék...

ANDOR. Az arca most is vérpiros, szegény Ada!

ADA. Szégyen fogott el, hogy minek táncolok
úgy, mint egy állat, amely produkálja magát...
Sohasem szerettem a táncot! És amint körül-
néztem, hogy kinek mutogatom magamat, hát

csupa sült idegen embert láttam. Az édesapám is idegen hozzám, nem ismer és sokkal inkább csodál, semhogyz szeretni tudna... És az a sok frakkos, meg aranyzsinóros ember, a nevüket se tudom és ők a nyelvükkel csettintenek és kurjongatnak... Kétségbeesetten néztem körül, hogy hova meneküljek és akkor megláttam magát, az egyetlen embert, aki szeret. Mondja, hogy szeret! Annak ellenére, ami most történt, mindennek ellenére mégis szeret. Ugy-e szeret?

ANDOR *(az ajkát rágja és hallgat)*.

ADA. Ha nem is mondja, én mégis tudom, hogy szeret. Senki sem tud úgy szeretni, mint maga. Örökös hűséggel, egész odaadással, reménytelenül és alázatosan. Mint egy rabszolga!

ANDOR. Mint egy kutya.

ADA. A legborzasztóbb az, hogy én nem szeretem magát.

ANDOR. Tudom!

ADA. Senkit se szeretek, magát sem. Én sohasem leszek a maga felesége, Dóri. Ha eltértem, hogy maga elhitessen magával ilyeneket, azt csak számításból tettem. Mert kétségbeejt a gondolat, hogy maga valaha elfordulhatna tőlem. Ma szükségét érzem annak, hogy őszinte legyek, azért mondom el magának mindezt. Holnap megint nevetni fogok magán és magamon is.

ANDOR. Tudom!

ADA. Holnap megint kacérkodni fogok az egész világgal. Ma is kacérkodtam mindenkivel, a kapitánynyal, a maga Kapuváry barátjával, a förtelmes Koller báróval, akit úgy gyűlölök, mint a pókot, még az édesanyámmal is kacérkodtam.

ANDOR. Sőt most velem is kacérkodik.

ADA. Igen! Nekem most egy világos óráim van, most mindent látok és mindent értek. Tudja mit kell tennünk? Búcsúzzék el a társaságtól, aztán üljön kocsiába és várjon meg a sarkon. Egy negyedóra múlva én is ott leszek. Vigyen ahova akar, de ne hagyjon többet magamra egy percig sem, se éjjel, se nappal.

ANDOR. Ha mennék is, nem jönne utánam!

ADA. Ha tüstént elment volna, talán én is mentem volna. De maga okoskodik, Dóri. És magam is okoskodom! Pedig ezen fordul, hogy mi sohasem fogunk emberi életet élni. Mi haszna, ha be is látjuk? Az ember nem azt teszi, amit tenni akar, hanem amit tennie kell. De maga még nem mondta, hogy szeret!

ANDOR. Mért mondjam. Ada?

ADA. Mondja, mert különben nem tudom, hogy mit teszek! Mondja, mert sírva fakadok vagy botrányt csinállok!

ANDOR. Tudom, hogy nem érdemli meg, tudom, hogy szeszélyes, rossz és szívtelen leány, de azért mégis szeretem.

ADA. Maga bolond, Dóri, és magam is az vagyok. Mondja a cigánynak, hogy húzzon kerिंगőt, táncolni fogok a maga Kapuváry barátjával.

ANDOR. Csakhogy nem látom már Kapuváryt!

ADA. Keresse meg!

ANDOR *(öt perc múlva viss:ajön a hall-ból)*. Elment már. A portás azt mondja, hogy Koller báró vitte magával a kocsiján.

ADA. Hozza el egyszer majd hozzánk. Jövő szerdán, jó --? Nem, akkor sokan lesznek nálunk. Majd megírom magának, hogy mikor... Most menjen maga is aludni!

VI

A *Nemzeti Híradó* szerkesztőségében vagyunk, Kovács I. szerkesztő dolgozószobájában. A lap tulajdonosa, szilasi Szinger úr, eredetileg „modern kényelemmel” (a párisi *Figaro* palotájának mintájára) akarta berendezni a szerkesztőséget, de mivel időközben kitűnt, hogy az épület még igen nedves, bizonytalan időre hazaküldte a mesterembereket. A berendezés tehát csak félig készült el. A gipszes falakra fantasztikus térképeket rajzolnak a vizes foltok. A szobák penészszagúak.

Kovács szerkesztő táviratokat olvas. Nagyon rövidlátó ember, de ő nem tud róla, mivel még senki sem figyelmeztette rá és azért nem is visel pápaszemet, hanem kétujjnyira az orra elé tartja az írást.

Gombos Andor kopogtatás nélkül belép. Leselkedve körüljárja az íróasztalt.

KOVÁCS. Éljen! Megvan!

ANDOR. Mi az?

KOVÁCS. Szilasi Szinger urat Oláh-Berényben ötven szavazattöbbséggel képviselővé választották.

ANDOR. A választás kétszázezer forintjába került. Az ötven oláh egyenkint négyezer forint — ez nem nevezhető gúnyárnak. Mit gondol szerkesztő úr, miért lett képviselő Szinger?

KOVÁCS. Ő tudja, hogy mit csinál. Teheti!

ANDOR. Biztos benne, hogy Szinger tudja, mit csinál? Amikor megvette a lapunkat, azt hittem, hogy valami nagy üzletbe vág. Azt mondtam magamban: ha Szinger és Kemény, a mi kiadóhivatali főnökünk, ketten összeülnek, akkor nem kártyáznak babra, hanem vagy ismétlő ágyut szögeznek az Osztrák-Magyar Bank mellé, vagy pedig Máramarostól Fiuméig terjedő vicinális vasuti koncessziót szereznek. Ujabban azonban meggyőződtem róla, hogy csalódtam a föltevésemben. Szinger nem akar üzletet csinálni. Kemény ugyan szivattyúzza a bankokat, de igen lanyhán, jóformán a tisztesség kedvéért, hogy fõntartsa a tekintélyét. Ez azonban nem komoly dolog, csak olyan, mint amikor a medve epret szed. Tudja mit mondok? Szinger csak azért szerzett lapot, meg képviselőséget, mivel társadalmilag érvényesülni

akar. Fáj neki, hogy nem vették be az Ügető-klubba és most elhatározta, hogy szerepet fog vinni a közéletben. Szóval: Budapest legokosabb embere megint elkezd egyszer kukorékolni. Mert ha el is költ még egypár százezer forintot, ha be is veszik az Ügető-klubba, mégse lesz belőle szereplő ember, csak alak. A nagy sznobok másutt gőzjachtot vagy ballerínát tartanak, hogy beszéljenek róluk, nálunk mandátumot tartanak.

KOVÁCS *(szeliden)*. Édes Andor, én tudom, hogy mit akar ön. Maga hét esztendő óta ujságíró, de hat hónapnál tovább még sohasem birta ki egy lapnál. Ha rájön az órája, akkor addig kellemetlenkedik, amíg ki nem teszik a szűrét. Most megint ki akarja magát dobálni. Én azonban nem fogom magának megtenni ezt a szivességet. Távozzék, Gombos úr, nekem dolgom van!

ANDOR. Távozom, mivel Kemény úrhoz kell mennem. Az egész kiadóhivatal most bizonyára örömmámorban úszik az oláh-berényi választás miatt; azt hiszem, a pillanat alkalmas arra, hogy húsz forint előleget kérjek. *(El.)*

KOVÁCS *(kinyitja a riport-terem ajtaját s bekiált)*. Szinger meglett ötven szavazattöbbséggel!

EGY HANG. Éljen! *(Ez a hang egy nagyon alázatos és nagyon perfid képű, ökölnyi gyereké, aki buzgón dolgozik a nagy asztal mellett. Kovács még sohasem látta ezt a gyereket.)*

ANDOR *(negyven perc múlva visszajön, kopogtatás nélkül belép, nesztelen léptekkel körüljárja az asztalt, majd hirtelen odaugrik és belemarkol egy félig nyitott fiókba. Kovács ijedten nekifeszül a fióknak, hogy beszorítsa Gombos kezét. Rövid, de heves küzdelem után Andor lesz a győztes és kihúz a fiókból egy szivart.)*

KOVÁCS. Hallatlan, hogy nem akarnak nekem kulcsot csináltatni a fiókomra!

ANDOR *(leharapja a szivar végét)*. A szerkesztő úr szivarjai gyalázatosan rosszak. Én csak azért szívom őket, mivel lealáz, hogy minden stréber képviselőnek ad belőlük, de a kollégáinak sohasem ad. *(Rágyujt.)* Tudja, hogy mit mondtak a kiadóhivatalban?

KOVÁCS. Hagyjon engem dolgozni!

ANDOR. Husz forint előleget kértem és a szemembe röhögtek. Az írógépes kisasszony is nevetett, sőt a szolgál is. Én ezért Kemény urat, a hivatali főnököt, arcul fogom ütni. Becsületemre mondom, megteszem.

KOVÁCS. Mért nem tette meg mindjárt?

ANDOR. Mert az tulajdonképpen a maga kötelessége volna, Izor bácsi.

KOVÁCS. Én magának nem vagyok Izor bácsi, hanem szerkesztő úr. Megértett?

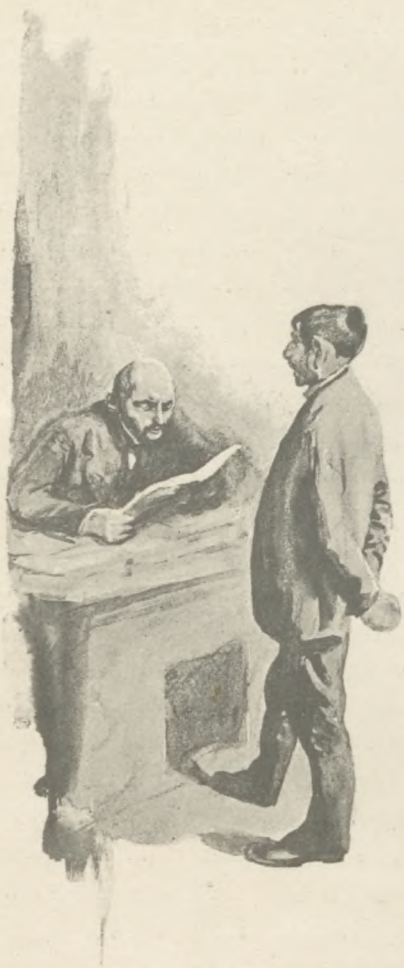
ANDOR. Nem értettem meg, Izor bácsi és nem is fogom megérteni soha. Maga csak olyan szer-

kesztő, amilyen grófné a Kozsperda Zsezse. Mindenki grófnénak szólítja, pedig csak kóristanő a Nép-ben. A szerkesztőt magyarul lapvezérnek hívják. Micsodát vagy kicsodát vezet maga ennél a lapnál? Maga meghúzza a könyomatost, leadja a táviratokat és értekezik a főszerkesztővel, hogy fér-e még szöveg? Az az ember, aki kitalálta a szerkesztőgépet, hamarosan össze tudná tákolni olyan masinát is, amely elvégzi az ön dolgát. Tudtommal van is ilyen masina Amerikában, de a kiadóhivatalunk nem akar hozatni, mert drágább volna, mint maga Izor bácsi. Nem maga a lapvezér, hanem a könyvelő odakelne a kiadóban. Ő a tűzvédelmi parancsnok, ő tölteti srapelre, gránátra, vagy melinit-bombára az ágyúkat. Maga azt se tudja, hogy mire lönek. Maga csak amolyan felöltöztetett szalmakatonára, amelyet az ellenség félrevezetése céljából felállítanak az üteg mellé.

KOVÁCS *(dörgő hangon)*. Azonnal távozzék!

ANDOR *(leül)*. Hogy kicsoda és micsoda maga a lapnál, Izor bácsi, azt abból is megítélheti, hogy én hogyan bánok magával. Én egy obskurus kis riporter vagyok s ha maga igazi szerkesztő volna, akkor bizony nem mernék magával így okvetellenkedni. Nem akarom azonban megharagítani, én csak azért jöttem, hogy egy szíveséget kérjek öntől, szerkesztő úr. Tessék engem

ANDOR... Én egy obskurus kis ripor-
ter vagyok s ha maga igazi szer-
kesztő volna, akkor bizony nem mer-
nék magával így okvetetlenkedni...

ma fölmenteni a munka alól, mivel nagyon fáj a fejem.

KOVÁCS. Hát a kolomp-utcai rablógyilkosságot ki fogja megcsinálni?

ANDOR. Azt majd szépen elvégzi a Kis Sakál.

KOVÁCS. Miféle Kis Sakál?

ANDOR. Az én önkéntes titkárom. Én ugyanis magántitkárt tartok magam mellett. Egy kis kereskedelmi akademikust, akit én tanítottam meg tüntetni a hazáért és akit kicsaptak az iskolából, mivel be akarta verni a miniszterelnök ablakait. Szende fiucska, afféle szopós sakál, de máris olyan ügyes, hogy olykor magam is megrémülök tőle. Engem mesternek szólít és az egész világot gazembernek tartja. Szini kritikusnak készül és meglássa, szerkesztő úr, ő nem fog megelégedni azzal, hogy lecsepülje az élő írókat, hanem Shakespeareig visszamenőleg még a holtakat is ki fogja ásni a sírjukból, hogy diszkvalifikálhassa őket. Csak attól féltem, hogy az Isten idő előtt magához veszi, mert az ilyen csudagyerekek nem szoktak hosszúéletűek lenni.

KAPUVÁRY ANDRÁS *(kopogtatás után belép)*. Jó napot szerkesztő úr! Szervusz, Andor! Megkaptam a leveledet . . .

ANDOR. Ha úgy tetszik, mehetünk is. A szerkesztő úr kegyes volt nekem mára szabadságot engedélyezni. Szolgája, Izor bácsi! *(Andrással el.)*

KOVÁCS (*magában elmélkedik*). Ki fogom dobni. Igenis, ki fogom dobni! (*Kinyitja a riport-terem ajtaját. A teremben csak egy ember körmöl; a lap önkéntes munkatársa, a Kis Sakál.*) Urak! Ki csinálja a kolomp-utcai rablógyilkosságot?

A KIS SAKÁL (*izgatottan felugrik a helyéről, felrugja a székét, alázattal megáll a szerkesztő előtt*). Már meg is csináltam, nagyságos szerkesztő úr!

KOVÁCS (*végignézi*). Maga — ?!

A KIS SAKÁL (*nem mer válaszolni, csak toporzékol izgatott zavarában*).

KOVÁCS (*zordul*). Mutassa, no!

A KIS SAKÁL. Itt van, nagyságos szerkesztő úr! (*Remegő kézzel átadja a kéziratot.*)

KOVÁCS (*átfutja a tudósítást. A rablógyilkosságról szóló tudósításból kilünik, hogy mindenki gyanus ember, aki az ügybe bele van keverve, de főleg a vizsgálóbíró, az ügyész és a rendőrtiszt. A leggyanúsabb ember a gyilkosság áldozata. Az egész ügyben csak egy valaki szerepel, akinek a becsületéhez a gyanu árnyéka sem férhet: maga a gyilkos. Lehetetlen, hogy az ember meleg rokonszenvet ne érezzen iránta, ha elolvasta a Kis Sakál tudósítását.*)

A KIS SAKÁL (*miután Kovács átfutotta a kéziratot*). Tudom, hogy sok hiba van benne, hiszen én még egészen kezdő vagyok... De nagyon szívesen írom meg újra! Én úgy szeretnék tanulni!

KOVÁCS (*kék plajbászzsal odairja a nyomdai jelzést a cikkre*). Mehet ez így!

A KIS SAKÁL (*nem mer szólni, de toporzékolni kezd a boldogságtól*).

KOVÁCS. Most valakinek el kellene mennie a rendőrségre . . .

A KIS SAKÁL. Majd én, nagyságos szerkesztő úr! Ismerem ott a járást, mert két hét óta én szoktam végezni a Gombos úr dolgát. A cikkeit is mind én írtam meg két hét óta.

KOVÁCS. Az a Gombos nem csinál semmit.

A KIS SAKÁL (*behízeltő mosolylyal*). Azt nem lehet mondani — mert alkonyattól hajnalig szidja a nagyságos kiadó urat és a nagyságos szerkesztő urat . . .

KOVÁCS. Gombos egy számár. Mi a maga neve?

A KIS SAKÁL. Zrinyi Péter!

KOVÁCS. Megbolondult? Miféle szemtelenség ez?

A KIS SAKÁL (*rémülten*). Esedezem — ha nem tetszik Zrinyi, választhatok mást is. Még nem végleges.

KOVÁCS. Most menjen a rendőrségre. Ha jól végzi a dolgát, majd beszélek a kiadóval, hogy valami kis fizetést adjunk magának . . .

A KIS SAKÁL (*boldogan és nyilsebesen elvágat*).

Kapuváry András és Gombos Andor azalatt karonfogva végigmennek a körúton.

ANDRÁS. Ada írt neked?

ANDOR. Igen, tegnap . . . Már egy hónappal ezelőtt megígérte, hogy megírja majd, ha lesz egy szabad délutánja. Most végül beváltotta az ígétét. Azt is megírta, hogy ne mutassam magamat nélkül.

ANDRÁS. Tegnap sokat beszéltünk Koller báróval Adáról.

ANDOR (*féltékenyen*). Megint főrangú társaságban mulattál? Gratulálok!

ANDRÁS. Tudom, hogy gyűlölöd Kollert. Pedig az nagyon okos ember.

ANDOR. Nem nagyon okos, de ügyesen tudja szervizolni a kis eszt. Vannak emberek, akiknek az eszük francia pezsgő és vannak vinkóeszü emberek. A Koller esze vinkó, de mivel állandóan jégbehűtve tartja, többet mutat az állott pezsgőnél.

ANDRÁS. Nem olvastad a cikkeit? Ujabban sűrűn ír a lapunkba . . . A cikkei nagy föltűnést keltenek.

ANDOR. Sohasem olvastam még végig egy cikket sem, de azért tudom, hogy mit ír. Csupa ön-cikket. Fölvet egy-egy nagyfontosságú kérdést, fölzaklatja vele a naiv olvasó lelkét, végül sem ad rá semmiféle kielégítő választ, csak sejteti, hogy ő tudna rá válaszolni. Ha a király ő felsége, vagy a miniszterelnök ő nagyméltósága netán a lap olvasói közt volnának és többet akarnának tudni,

forduljanak bizalommal a cikk írójához, dr. Koller Zsigmond báróhoz, akinek közelebbi címe megtudható a lap kiadóhivatalában. Mindenkinék kínálja magát, mint az utcasarki leányzó, a mág-násoknak, a szociálistáknak, a papoknak és a zsidóknak.

ANDRÁS. Az utóbbit nem állítanám ilyen határozottan. Koller cikkei újabban határozottan zsidó-ellenesek.

ANDOR. Ez is csak a kínálgatásnak egy módja. Ő jól tudja, hogy a zsidókat a filozemita nem érdekli. A filozemita keresztény tulajdonképpen mind foglalkozásszerű izraelita, alig különbözik valamit a született zsidótól és ezért a zsidók szemében érdektelen. A zsidóságot az olyan ember érdekli, aki néhanapján ki meri neki mutatni az oroszláncörmeit. A hány antiszemita volt eddig Magyarországon, azt a keresztények sohasem vették komolyan: súlyt, pozíciót, nevet mindig a zsidók adtak neki.

ANDRÁS. Te is olyan vagy, mint minden héber, magad folyton szidod a fajtádat, de ha keresztény ember kiejti ezt a szót, hogy zsidó, már dühös vagy rá. Koller különben sokat beszélt nekem Adáról.

ANDOR. Ugyan?

ANDRÁS. Élesszemű ember és jól ismeri azt a leányt. Azt mondja, csak addig érdeklődik egy-

egy ember iránt, míg az bele nem szeret. Olyan a természete, mint a patkányfogó foxterriernek: órákig lesi a patkányt, s ha megfogta, leharapja a fejét, aztán otthagyja. A holt patkány nem érdekli.

ANDOR. Vagy bolondokat beszél a te főrangu barátod, vagy azzal hizelelgetek magamnak, hogy kivétel vagyok aszerelmes patkányok közt. Hozzám vissza-visszatér a foxterrier, pedig már régóta nincs fejem; úgy látszik, engem egészen szét akar marcangolni.

ANDRÁS. Nézd, ott is áll egy szerelmes patkány.

ANDOR. Annak nem harapta le a fejét, mert az csodaszülött: fej nélkül jött a világra!

A szilasi Szinger-palotával szemben borotvált arcu, délceg ifju áll az utcán. Ragyogó köcsögalapot, krinolin-szabásu redingote-t, aranygombu selyemmellényt visel. Szerelmes, epedő, könyörgő, parancsoló, hipnotizáló, magnetizáló és szuggeráló pillantásokat vet a palota csipkés ablakfüggőnyei felé. Közbevetőleg azonban az utcán elhaladó ifju és idősebb hölgyeknek is juttat egy-egy sokatmondó pillantást. Ez Komlói, a nagytehetségű ifju jellemszínész.

ANDOR. Jó napot, Komlói mester!

KOMLÓSI (*zavart mosolylyal*). Jó napot! Hová ilyen sietve?

ANDOR. Egy viziten kell túlesnünk... Ez a kis Szinger Ada már olyan régóta bombáz a meghívásaival — egyszer hát megtesszük és megiszunk nála egy csésze teát... Jó napot! (*Andrással belép a palotába.*)

VII

Színhely: a Szinger-palota. A nagy szalonban együtt van a háziasszony rendes tarok-társasága, amely a gibicekkel együtt nyolc személyből áll. A társaságnak ezúttal csak egy férfitagja van, a többiek idősebb hölgyek. A férfi Móni bácsi, Szingernének egy szegény rokona. Móni bácsi évek óta mindennap kártyázik az asszonyokkal és mindig nyer. Hogy mennyit, azt nem lehet tudni, mivel a nyereséget hatasonként elsülyeszti. Rendetlenséget nem lehet rábizonyítani, gyanús azonban, hogy a férfi-gibicet nem szereti az asztalnál. Bár ilyenformán biztos és szép keresete van, Móni bácsi mégis rászorult Szingerné anyagi támogatására, mivel az asszonyoktól nyert pénzt minden éjjel el szokta kártyázni a Dobó Katica-kávéházban. Megjegyzendő, hogy ez a

züllött bohém tulajdonképpen rövidáru-kereskedő.

A nagy szalon mellett van Ada fogadó-szobája. Ott most teázó-társaság van együtt. A szoba kicsi és olyan, mint minden leányszoba: túl van zsúfolva selyempárnákkal, szobrocskákkal, virágokkal, arcképekkel, bijoukkal, nippekkal, potpourriekkel, mindenféle emlékvacakkal és babona-límmal.

Ada, mint afféle kötelességtudó háziasszony, maga tölt teát a vendégeinek. A hölgyeknek bonbont ad, az uraknak egyiptomi cigarettát. Később az urak is kapnak a bonbonból és a hölgyek is cigarettára gyűjtanak. Ada nagyon egyszerű fehér ruhát visel, ma jóval fejletlenebb és szendőbb gyermek benyomást teszi, mint a báljukon.

A vendégek közt vannak a Szecskay-leányok. Ezek keresztény gentryk és birtokos szomszédjaik Szingeréknek. Az egyiket Buffinak, a másikat Muffinak hívják. Mindketten megtestesítői a fogalomnak, amelyet a nevük kifejez: gömbölyűek, közvetlenek és izléstelenek. Kissé elfogultak a szokatlan fényes környezetben s mivel mindenáron erőt akarnak venni az elfogultságukon, tehát a rendesnél is furcsább modoruak.

Riza, — a Móni bácsi leánya és Ada távoli rokona. Huszonkét-huszonnégy esztendőss asszonyos idomu leány. Tulajdonképpen szép volna,

de szépségének nagyon is rikitó, kissé közönséges a karaktere. A haja koromfekete, a szeme ibolyakék, az ajka vérpiros, az archőre nevetségesen rózsás, a termete pedig föltűnően formás, úgy, hogy mindenki utána fordul, ha végigmegy az utcán. Egy tüzes démon benyomását teszi. Ez a benyomás azonban hazug. Riza a valóságban hideg, nyárspolgárias és tunya természet. Igen ragaszkodik Adához és szó nélkül eltűri minden szeszélyét, mert azt reméli, hogy a Szingerházban, ahol annyi jeles ember megfordul, egyszer majd valami jó párti akad a számára. A föltevésében azonban előreláthatólag csalódní fog; Szingerék háza ugyanis az elsőrangú hozományvadászok találkozó helye. Riza egyébként szerelmes Kékkövi úrba, akiről még szó lesz.

Koller báró képviselő. Egyet-mást már tudunk róla. Sápadtarcu, elegáns — bár nem a szó mág-násos, hanem inkább európai értelmében elegáns — fiatalember. Mindig igen komoly, de sohasem mulatságos. Mindenkiel szemben lekötelezően szíves, de senkisé szereti. A mág-nások lenézik benne a lateinert, a polgárok bizalmatlanok a báróval szemben. A társaságban azt találják, hogy nagyon tudákos, a tudósok pedig műkedvelőnek tartják. Mint alkalmi publicista megajándékozta a nemzetet a fajmagyarság és nemfajmagyarság fogalmával. A nemfajmagyaroknak sok keserű-

séget okozott a megkülönböztetés, de egyikük sem gondolt még reá, hogy Koller báró német eredetű. Talán ő maga sem gondolt még erre.

Wertheim úr, a tönkrement mágnás. Az apja után öt milliót örökölt, amit aztán hamarosan elköltött Angliában, lóversenyeken és falkavadászatokon, miközben kitért az anglikán vallásra. Nagy-Britanniában mint derék gentleman és vakmerő úrlovast becsülték; itthon mindig nevetséges figura volt, mivel a külseje a Klabriáspártibeli Herr Grünre emlékeztet. Annyira anglo-man, hogy mindenét, amije volt, még egyszer odaadná, ha mint egy skót földbérlő fia született volna. Ha valahol egy verkli a *Good save the Queen*-t játszsza, akkor Wertheim lord leveszi a kalapját és föláll.

Kékkövi úr! Csinos és elegáns fiu. Nagyjövedelmű és szerencséskezű kereskedő. Ha redingote vagy frakk van rajta, akkor nem lehet vele az üzletéről beszélni, mert személyes sértésnek veszi. Ebben a tarsaságban alaposan lenézik, mivel nyitott boltja van valahol a Dorottya-utcában, mégis szívesen látják azonban, mert abban bízakodnak, hogy egyszer mégis el fogja venni a szép Rizát. De Kékkövinek kisebb gondja is nagyobb ennél. Szinger Adát ugyan elvenné, de Rizát — ? Nevetséges! Minden esztendőben — nem tudni, miféle üzleti ügyekben — két hónapot Páris-

ban szokott tölteni, ott erősen elfranciásodott. Olvassa a *Figaro*-t és a *Vie Parisienne*-t, igen elmés embernek tartja Armand Silvestre-t, a Porte St. Martin pedig szerinte szédítő magasságban áll a Nemzeti Színház fölött. Párisiasan öltözködik és fészülködik s lelkes propagandát csinál a hétórai ebéd eszméjének.

Szinger Pista is jelen van. Ma a rendesnél is neróibb kedvében van. Reggel az édesapja aláírásával ellátott ötezer forintos csekket akart beváltani a bankban, — az igazgató azonban bevitte a szobájába s azt mondta neki: „Hallja, Pista öcsém, ne hamisítsa az édesapja aláírását, mert pórul fog járni!“ — Ha nála lett volna az éles kardja, pofon ütötte volna a rongyos firmát, nem is annyira a gyanúsításban, mint inkább a konfidens megszólításban rejlő sértés miatt. Pista egyébként a Riza kedvéért van itt. A leány ugyan nem tetszik neki, de mivel önkéntes társai nagy elragadtatás hangján szoktak beszélni a telivér Rizáról, Pista szemet vetett rá. Hogy a társaság valahogyan el ne bizza magát, erre az alkalomra fölvette a legrosszabbik zubbonyát és a legképtelenebb szabásu bőrnadrágját.

Utolsóknak érkeztek Kapuváry András és Gombos Andor. A fiúk igen elszontyolodtak, hogy ennyi embert találtak együtt. Olyasmit képzeltek, hogy hármásban fognak teázni Szinger Adával...

Minden esztendőben — nem tudni,
miféle üzleti ügyekben — két
hónapot Párisban szokott töl-
teni, ott erősen elfranciásodott.

KOLLER BÁRÓ *(éppen valami elbeszélésbe kezd, amikor a fiúk belépnek)*. Andrássy Gyulának még miniszterelnök korából van egy finom mondása —

KÉKKÜVI ÉS A SZECSKAY-LEÁNYOK *(megfelelő mosolylyal készülnek élvezni az Andrássy finom mondását)*.

ADA. Jónapot, Gombos úr! Isten hozta, Kapuváry!

ANDOR *(fennakadva az Ada megszólításán)*. Bocsánatot kérek, hogy úr létemre magammal hoztam Kapuváryt, aki nem úr...

A SZECSKAY-LEÁNYOK *(összemosolyognak, mert megértik, hogy Gombos izraelita, Kapuváry pedig igazi Kapuváry)*.

ADA. Ismernek mindenkit? Kérem, mutatkozzanak be!

KOLLER. Andrássy Gyula, akit gyermekkoromban személyesen ismertem —

ADA. Ott a tiszta csésze! Majd töltök... Az édesmama? Odabenn tarokkozik. Majd később úgysis bejön...

KÉKKÜVI *(miután protektori arccal kezét fogott a fiúkkal, megemlékezik Andrássy Gyuláról; Kollerhez igen udvariasan)*. Személyesen méltóztatott ismerni a külügyminisztert?

KOLLER *(könnyedén)* Igen —

ADA. Egy cigarettát, báró?

KOLLER. Köszönöm, nem vagyok dohányos.

ANDOR (*magában gondolja*). A gazembernek még csak rossz szokásai sincsenek! (*Riza mellé ül, igen konfidensen.*) Hogy van, aranyos?

RIZA (*mosolyog*). Hát úgy — !

ADA (*Andráshoz*). Ugy-e, maga még nem is volt a szobámban? Hogy tetszik?

ANDRÁS. Igazán nagyon izléses itt minden . . .

ADA. A mult héten készültem el vele, de most már nem érzem itt jól magamat. Ha rajtam állana, kihordatnám innen ezt a sok kacatot.

KOLLER. Pedig a szoba igen kedves — csupa egyéniség és eredetiség.

ADA. Az a baj, hogy minden leányszoba egyéni és eredeti akar lenni s azért mind egyforma. Valamennyi a Marton-cégnek egy-egy fiókraktára. A multkor vidéken jártunk, az eső bekergetett bennünket a jegyző lakására, ott láttam egy szobát, amely nekem nagyon tetszett. Képzeljék csak: virágosra festett falak, fehér csipkés függönyök, a szoba közepén egy igen nagy asztal, körülötte székek . . . A szobában mindenből csak egy volt: egy kép, egy virágtő, egy váza, egy kis szobor. Ez kedves ötlet: mindenből csak egy tárgy, az, amelyet az ember legjobban szeret . . .

WERTHEIM. A norfolki vadászatokon láttam Lady Percy szalonját, abban minden fehér volt. Minden hófehér.

ANDOR. Szinger úr már megjött Oláh-Berényről?

ADA. Mi az, hogy Oláh-Berényről?

ANDRÁS. Ott választották meg.

ADA. Úgy? Nem is tudtam.

PISTA. Ugyan ne affektálj! Aludni se tudtál az éjjel a nagy izgatottságtól.

ADA (*könnyedén*). Ah igen — a képviselő-választás? Most már tudom, miről van szó . . . Apa nem volt ott, az emberei mindent elvégeztek. Sok rummal, Kapuvár?

PISTA (*Rizához halkan*). Az öreg félt, hogy megverik.

RIZA (*mosolyog*). Ugyan — no!

KOLLER. Nem vagyok ugyan az én tisztelt Szinger barátommal egy politikai hiten, de azért nagy nyereségnek tekintem a közéletre nézve, hogy mandátumot vállalt. Gyakorlati emberek kellenek a mi parlamentünkbe, hogy gerincet nyerjen a nemzet, melyet Dessewffy Aurél gróf kissé rusztikusan, de találóan nevezett kőcsonyás nemzetnek . . .

KÉKKÜVI ÉS A SZECSKAY-LEÁNYOK (*elnézően mosolyognak Dessewffy rusztikus kifejezésén*).

KOLLER (*Andráshoz*). Az én fiatal író barátom bizonyára jól emlékszik Dessewffy híres ujévi beszédére?

ANDRÁS (*elpirul s morog valamit*).

BUFFI (*őszintén*). Hogy micsoda fejük van maguknak!

MUFFI. Nekünk van egy bácsink, Mogyorókeréky Zoltán — második unokatestvére az édesmamának — mert édesmama alsóbükki Szliácsy leány (*Kollerhez és Kapuváryhoz*), talán tetszik ismerni a családot? Zoltán bácsinak is olyan a feje, mint a káptalan, hogy mindent tud.

BUFFI. Nem is csinált soha egyebet, csak olvasott.

WERTHEIM (*Koller báróhoz*). Itt önöknél különös viszonyok lehetnek. Angol úr nem igen megy az alsóházba, inkább csak a lordok ifjabb fiait választják meg.

KÉKKÖVI. A Palais Royal-ban most egy kitűnő bolondságot adnak, melynek egy angol képviselő a hőse. Egy igazi párisi mondás van benne — sajnálom, hogy a hölgyek előtt nem ismételhetem ..

WERTHEIM (*aki Kékkövit a Fasoda-viszály óta igen lenézi, magában szól*). Snob!

(*A beszélgetésben hosszabb kinos csend áll be.*)

ANDOR (*lassankint ideges lesz. A báró jelenléte lehüti, a Wertheimé bosszantja, a Kékkövié felháborítja, a Pistái pedig utálattal tölti el. Belső szükség kényszeríti, hogy valakinek kellemellen legyen és e célra Koller bárót választja ki*). Olvas-tam a képviselő úr vezércikkét. Nagyon érdekesen világítja meg a zsidókérdést.

KOLLER (*bosszusan, de elnéző mosolylyal*). Akkor többet olvasott ki a cikkemből, mint

amennyit beleírtam. Gyakran hangsúlyoztam már, hogy zsidókérdést egyáltalában nem ismerek. A cikkem az ál-demokrácia kérdésével foglalkozik. Ha bizonyos körök, amelyek véletlenül izraelita vallásúak, azonosítják magukat az ál-demokráciával, az — Neuville-lel szólva, — az ő bajuk.

ANDOR. A zsidók csak annyira azonosítják magukat a demokráciával, amennyire azelőtt a ghettóval azonosították magukat. Bennszorultak, mint a zsványok az égő csárdában és most zsványbecsületből demokraták. Tegyen próbát a báró úr és adjon egy zsidónak hitbizományt, a másiknak meg püspökséget, majd elválik, hogy demokraták-e. A hitbizományos zsidó mágnásosabb lesz a királynál, a püspök pedig klerikálisabb a pápánál.

KOLLER *(aki tisztában van vele, hogy Andorral nem szabad vitalkoznia, mosolyogva feláll)*. Nagyon érdekesen és élvezetesen tudja előadni az elveit, sajnálatomra azonban másutt várnak ... *(Búcsuzás.)*

KÉKKÖVI *(Andorhoz gorombán)*. Mit akar maga már megint a ghettóval? Zsidókérdés azért van, mert maguk, újságírók, beszélnek róla. Ha nem beszélnének róla, akkor nem volna.

ANDOR *(sajnálja, hogy Koller elment és elhatározza, hogy Kékkövivel fog kellemetlenkedni, akit ugyancsak nem szeret)*. Zsidókérdés addig lesz,

míg a zsidóság hazugságokra fogja építeni a társas szervezetét. Mert az hazugság, hogy maguk a keresztényekkel szemben demokraták, egymással szemben pedig arisztokraták. A bankár lenézi a boltost, a boltos lenézi a szatócsot. A szatócs önérzetes demokrata a boltossal szemben, a boltos a bankárral szemben, valamennyien együtt a kereszténnyel szemben. És ha az egyik demokratától keresztények jelenlétében azt kérdezem: Kékkövi úr, jól megy a maga üzlete? — akkor elpirul.

KÉKKÖVI *(elpirul, azon gondolkodik, hogy ne üsse-e pofon a haszontalan kis skriblert, de aztán meggondolja magát s elmosolyodik)*. Arisztokrácia, demokrácia — ezek az irodalomban még szerepelnek, de az életben régen túlhaladott fogalmak. Az ember társadalmi értékét ma a műveltsége adja meg, s ha a boltos műveltebb az írónál, akkor különb ember is nála.

ANDOR. Ha a műveltség szabná meg a társadalmi értéket, akkor minden budapesti úri családban a házitanítót kellene az asztalfőre ültetni, mert ő a legműveltebb.

KÉKKÖVI *(Koller rendezett visszavonulását utánozva)*. Ez mind nagyon érdekes és mulatságos, — de nekem most egyéb dolgom van... *(Búcsuzás.)*

ANDOR *(körülnéz, mint az oroszlán, amely vért*

szolgált; a tekintete megakad a mitsem sejtő Wertheimon.) Mondja, kérem, lordságod, hogyan vélekedik a demokrácia kérdéséről?

WERTHEIM (*fagyosan*). Sehogysem. Ennél sokkal jobban érdekel egy másik kérdés: az ujságíróiskola kérdése. Azt hiszem, ilyen iskolára égető szükség volna.

ANDOR (*magában szól*). Ez a majom nem olyan ostoba, mint gondoltam. (*Wertheim mellé ül.*)

ADA. Dóri, ha még egy szót szól, akkor magát ki fogják innen dobni. Megértett?

ANDOR (*egyszerre megint otthon érzi magát, a jókedve visszatér*).

Mialatt a fiatalok teáznak és pletykáznak, szilasi Szinger váratlanul betoppan a kis szalonba. Redingote-t visel — ő már régebben elhatározta, hogy mindig csak ilyen kabátban fog járni, ha megválasztják képviselőnek. — Ada ügyesen a teás csészéje mellé csúsztatja a cigaret-táját, (Szinger úr nem is sejti, hogy a leánya dohányozni is szokott), aztán egy vidám és szenvedélyes kiáltással édesapja nyakába veti magát. Ada tudja, hogy a fiatal leányt nagyon kedvesen *taillirozza* a szenvedélyes gyermeki szeretet, az öregnek pedig szerfölött hízeleg, — hát miért ne tenné meg a kedvét?

SZINGER (*kissé ellágyulva, moll-hangon*). No, no — még megfojtasz, te kis bolond!

ADA. Üljön le, apa — oda! Fogja ezt a vánkost-ezt is! Adjak egy csésze teát?

SZINGER *(megpillantja Pistát, a hamis csekkre gondol és elkomorodik. Dur-hangon.)* Jó, hogy itt vagy! Veled még leszámolni valóm van!

PISTA *(szintén a hamis csekkre gondol; gavaléros impertinenciával szól).* Sohasem szoktam ki térni semmiféle leszámolás elől!

SZINGER *(egy tettleges pillantást lövel Pista felé).*

PISTA *(gúnyos megvetéssel parirozza a pillantást).*

A SZECSKAY-LEÁNYOK *(az iskolás gyermekek éneklő hangsúlyozásával).* Alászolgája, Szinger bácsi!

SZINGER *(Pistát kivéve mindenkivel kezet fog, aztán fölteszi a cvikkerjét s megismeri Andort).* Jó napot, Gombos öcsém!

ANDOR *(hogy aljas hízelgőnek ne lássék, félvállról köszön).* Adj Isten!

SZINGER. Mi ujság a lapnál?

ANDOR. Az oláh-berényi telegrammokon rágódnak... Igaz, — talán gratulálnom is kellene!

SZINGER *(szerényen és kicsinyléssel).* Ah — hiszen az csak olyan dolog! *(Szigorúan.)* Hanem tudja, hogy nem vagyok megelégedve a lappal?

ANDOR *(mélyen fölháborodva, hogy Szinger olyan dologról mer beszélni, amelyhez nem konyít).* Nem —?

SZINGER. Nem!

ANDOR. Én sem vagyok megelégedve!

SZINGER. Én egészen mást vártam és mást képzeltem. A mi lapunk szakasztott olyan, mint a többi. Olyan — hogy is mondjam? — banális! Egészen banális!

ANDOR. Megmondom, hogy milyen a lapunk. Olyan, mint a pesti olcsó bankettek étlapja. A vezércikk hol tok tatármártással, hol meg fogas tatármártással. A híreink egyszer borjuvesés burgonya-pürével, egyszer meg sertés-karaj káposztával. Az országgyűlésünk pujka vegyes salátával, néhanapján azonban pujka kompóttal. A tárca pedig mindig parfait. Napról-napra ugyanaz a koszt — persze, hogy ezt nem lehet megemészteni!

SZINGER *(leveszi a cvikkerjét s megdöbbenve méri végig Andort)*.

ANDOR. Ez azért van így, mivel a lapot két ember csinálja, akik közül az egyik igen eszes, a másik pedig igen becsületes ember.

SZINGER. Nos hát?

ANDOR. Baj azonban, hogy az eszes ember a lapnak azt a részét intézi, ahol becsületesnek kellene lenni, a becsületes ember pedig azt a részét, ahová ész kellene.

SZINGER *(magában elmélkedik: Ez a gyerek, ügylőszik, háborúban él az egész redakcióval és az egész kiadóhivatallal. Ha valaki, hát ő az, akire*

nekem szükségem van, hogy kellő ellenőrzés alatt tartsam a bandát. — Egy vastag szivart vesz ki.) Dobja el a cigarettáját, Gombos és gyújtson szivarra! Ez a dolog engem nagyon érdekel és úgy látom, maga jószemű ember...

ANDOR *(szivarra gyújt és közben hirtelen elhátározza, hogy felcsap strébernek. Nem is annyira a haszon kedvéért, mint inkább azért, hogy bámulatba ejtse a világot.)* A közéletben szereplő embernél nagyfontosságú dolog, hogy egyénisége legyen. Még a hibáit is megbocsátja neki a közvélemény, ha egy erős egyéniség vonásai gyanánt jelentkeznek. A mi lapunk banális, mivel nincs egyénisége. Honnan vegye? Kovács úrtól, Kemény úrtól? Azok részben becsületes, részben okos emberek, de egyéniségük maguknak sincs. Én a lapnál csak egy embert ismerek, akinek az egyénisége érdekelhetné a magyar közvéleményt: az ön, Szinger úr! Ha ön hajlandó volna egyéniségének bélyegét rányomni a lapra, akkor érdekes és jó lapunk lesz. Ha ehhez nincs ideje és kedve, akkor ajánlom, hagyjuk abba az egész dolgot.

SZINGER *(főlényes, de barátságos mosolylyal).* Tüzes és hirtelen, mint minden fiatalember. De azért igaza van egyben-másban és én ezentúl többet foglalkozom majd a lappal. A klubból is többet kell iratnunk ezentúl. Tőlünk senki se jár fel, mondja meg Kovács úrnak,

hogy ezentúl maga fog eljárni. Mennyi a maga fizetése?

ANDOR. Hatvan forint! *(Erősen a Szinger szeme közé néz, hogy vajjon elpirul-e.)*

SZINGER *(nem pirul el)*. Hatvan forint? Az nagyon szép ilyen fiatal embernél! Nagyon szép fizetés! Tudja mit, Gombos barátom, én most elmegyek a klubba és maga velem jöhet a kocsimon... *(Notabene: Szinger úr még sohasem járt a klubban és most valami gyerekes elfogultságot érez. Abban bízik, hogy a kis ujságíró vakmerő konfidenciája túl fogja segíteni első zavarán.)*

ANDOR. Ha úgy tetszik, mehetünk. Most már ott találjuk a minisztereket. *(Andráshoz, nem minden kevélység nélkül.)* Itt hagylak, te boldog poéta — nekem dolgom van a pártklubban! *(Szinger úrral elmegy. Amikor beül a gazdája elegáns fogatjába, hirtelen elhatározza, hogy ő ezentúl előkelő lesz. Nem fog többet reggelig a kávéházban ülni, korán fog fölkelni, redingote-ban fog járni, a köcsögkalapját ki fogja vasaltatni, el fog járni zsúrokra és az Operába, köszönni fog a minisztereknek, udvarias lesz, ravasz lesz, szellemes lesz, barátokat fog szerezni, mindenkit le fog főzni, stréber lesz és karriért fog csinálni...)*

ANDRÁS *(Adához)*. Én is ajánlom magamat —

ADA. Dolga van —?

ANDRÁS. A redakcióba kellene mennem —

ADA. Maradjon még! Az imént azt mondta, hogy látni akarja a könyveimet. Nekem mind-össze csak negyven vagy ötven könyvem van . . . Sokat olvasok mostanában, de csak azokat a könyveket tartom meg, amelyeket megszeretek. A többit elajándékozom Rizának . . . Még senki sem látta a könyvtáramat, — az édesapám sem, — furcsa, de való, hogy a fehéreneműs szekrényemet inkább mutogatom, mint a könyvtáramat. Magának azonban megmutatom. Jöjjön! *(A szoba sarkában álló kis szekrényhez vezeti Andrást, ott letérdepel a földre s kipakolja a könyveit.)*

BUFFI *(Muffihoz halkan)*. Nézd azt a Kapuváryt!

MUFFI *(ugyancsak halkan)*. Ő is éhes a Szinger pénzére!

BUFFI. Mind egyformák! Mind!

ADA. Wertheim lord, mulattassa a hölgyeit!

WERTHEIM *(a Szecskay-leányokhoz)*. A hölgyek állandóan vidéken laknak! Ott bizonyára szép vadászat van?

BUFFI *(előkelően)*. Az uraink sokat agarásznak. Mi néha kocsin megyünk utánuk.

MUFFI *(magában elhatározza, hogy kedves lesz a szatócshoz)*. Persze maga is szokott agarászni?

WERTHEIM *(akit némileg sért a föllevés, hogy ő ilyen kurta sporttal foglalkozzék — száraz hangon)*. Nem, mi csak rókára vadászunk.

BUFFI (*jóakaróan*). Nálunk sok a róka. A kereszt-apánk a multkor ötöt lőtt egy nap.

WERTHEIM (*konsternálva*). Hogy tetszett mondani? Lőtt — ? Puskával?

MUFFI Hát persze, hogy puskával! (*Elmosolyodik és Buffira tekint s magában ezt gondolja: Ez a szatócs még nem is tudja, hogy löni puskával szokás.*)

WERTHEIM (*kifakadva*). De hiszen az utálatos! (*Hideg udvariassággal.*) Bocsánat, hölgyeim, kissé elragadtattam magamat . . . Nálunk Angliában az a felfogás, hogy rókát csak falka mögött szabad vadászni. Ha valaki puskával ölné meg a rókát, azt kizárnák minden tisztességes klubból... Lehet, hogy itt Magyarországon más a felfogás... Bocsánat!

BUFFI (*csipősen*). Pedig Zalkovszky herceg is lőtt már nálunk rókát!

MUFFI (*élesen*). Pedig Zalkovszky herceg uri-ember!

WERTHEIM. Zalkovszky Agenor?

BUFFI. Talán ismeri, Wertheim úr?

WERTHEIM (*tiltakozva*). Dehogy ismerem! Tavaly ugyan ott volt Cannes-ban, ott minden áron akart ismerkedni, de *rasta*-számba ment . . . A norfolki hercegtől tudom, hogy a Zalkovszkyak a tizen-nyolcadik században tűntek föl . . .

BUFFI ÉS MUFFI (*dermedten néznek egymásra*).

WERTHEIM ... Nálunk Angliában az a felfogás, hogy rókát csak falka mögött szabad vadászni. Ha valaki puszkával ölné meg a rókát, azt kizárnák minden tisztességes klubból...

ANDRÁS *gyöngéden simogatja a könyveket, melyeket Ada a kezébe ad*). Mindegyiknek más a kötése.

ADA. Magam eszeltem ki minden könyvemnek a bekötési tábláját. Akkor köttetem csak, ha már többször is elolvastam. A bekötési tábla színével, formájával és anyagával azt a benyomást próbálom jellemezni, amelyet a szerző rám tett. A régi aranybrokát a pompás és fantasztikus leírói illeti meg. A tüzes és szomorú poétát fekete liliumokkal díszített piros selyembe kötettem. Ezt a rokokó lelket virágos fehér atlaszba öltöztettem, az okos és erős elbeszélőt pedig aranynyal díszített bőrbe...

ANDRÁS. És magyar könyve egy sincs?

ADA. Van az édesapám könyvtárában vagy ezer. Mi nagyon sok magyar könyvet veszünk!

ANDRÁS. De hogy maga egyet sem tudott megszeretni a magyarok közül —?

ADA (*bedobja a könyveket a szekrénybe s becsapja az ajtót*). Ugy-e mondtam: inkább a fehérneműs szekrényemet kellene mutogatnom, sem-hogy a könyvtáramat... Megjelent magának már valami könyve?

ANDRÁS. Még nem. De most készítek egyet sajtó alá.

ADA. Igérem, hogy az helyet fog kapni a szekrényemben.

ANDRÁS. Hátha rossznak fogja találni? Hiszen Petőfinek se adott helyet!

ADA. Én nem a jó könyveket gyűjtöm, hanem azokat, amelyeket szeretek. Van a könyveim között egypár nagyon rossz, tudom, de mégis szeretem őket, mivel valami személyes vonatkozást találtam bennük. A maga könyvében nem fogok találni személyes vonatkozást, de szeretni fogom.

ANDRÁS. És milyen kötést fog neki adni?

ADA. Nem tudom még, csak sejtem, hogy halványkék bársonyba fogom köttetni és ezüsttel fogom díszíttetni. Lehet azonban, hogy a könyve kellemes csalódást fog nekem okozni és akkor más kötést kap.

ANDRÁS. Milyet?

ADA. Ha a csalódás olyan, amilyennek én szeretném, akkor lángvörös plüsbe köttetem és antik aranypántokkal díszíttetem. Mért pirult most el?

ANDRÁS. Maga engem hidegnek tart és túlszelidnek —

ADA. Mondtam ezt?

ANDRÁS. De maga csak a modoromat ismeri, nem a lelkememet. A modorom a világé. A modorom hideg és szelid...

ADA. Szóval: kék és ezüst. De a lelke?

ANDRÁS. Lehet, hogy olyan lángolóan piros és vakítóan arany, hogy megfájdulna a szeme, ha belenézne.

ADA (*kiveszi András kezéből a könyvet, közbe*

könnyedén megérinti a fiatal úr ujjait). Nekem erős szemem van. Miért kiméli?

ANDRÁS *(az ajkát harapdálja és hallgat).*

ADA. Ha maga vörös, akkor mért mutatja magát kéknek? És ha kék, akkor mért mondja magát vörösnek? Ej, András úr, ha maga tudná, hogyan szomjazom az igazság után és mennyire gyűlölöm az alakoskodást!

ANDRÁS *(sápadtan).* Ha maga nem volna gazdag leány, Ada —!

ADA *(tüzet szórva a tekintetével).* Mi közünk nekünk a gazdagsághoz?

ANDRÁS. Semmi! Igaza van, semmi! Ada, én magát az első pillanattól fogva szeretem. Azt hiszem én sem vagyok közömbös maga előtt...

ADA *(magában elmélkedik).* Mindegyik ezzel jön! Ez is! És mindegyik az első pillanattól fogva szeretett... Ez mégis furcsa! Vagy én provokáltam volna? Ennyire még se kellett volna sietnie... *(Hangosan.)* Lord Wertheim — nem érdeklik a könyveim?

WERTHEIM. Hogyne! Nagyon érdekelnek!

ANDRÁS *(megsemmisülten ül a szőnyegen és fűzi a gondolatait).* Állat vagyok! Beugrattam magamat, mint egy gimnazista! Pedig Koller óvott is, előre mondta, hogy így lesz... Azt mondta, hogy olyan a természete, mint a foxterrieré: nincs nyugta, míg le nem harapta a patkány fejét, aztán ott-

hagyja . . . Fejetlen patkány vagyok, olyan, mint Gombos Andor . . . Nevetséges vagyok! Mentsük meg azt, ami még megmenthető . . . (*Fölkel, gúnyos flegmával szól.*) Bocsánat, én most kegyes jóindulatukba ajánlom magamat . . .

ADA. Elmegy már? Mikor látom viszont?

ANDRÁS (*még mindig gúnyos flegmával*). Ha rajtam fordulna, minél előbb. Sajnálatomra azonban a közel jövőben annyira el leszek foglalva . . .

ADA (*elkedvetlenedik*). Ah —!

ANDRÁS (*kárörvendően szól magában*). Ezt ügyesen csináltam!

ADA (*kezet fog Andrással — kissé fogva tartja a fiatal úr kezét — a tekintete megint tüzet szór — halkán, zavartan, bájosan és édesen*). Jöjjön el minél előbb! Nekünk még sok beszélni valónk van egymással . . . (*Olvadó hangon*) Ugy-e, eljön?

ANDRÁS (*fejét veszve*). El! (*Meghajlik és távozik.*)

SZINGER PISTA (*akinek sikerült Rízát az ablakfülkébe csalni*). Hát akarja, vagy nem?

RIZA. Pista, maga megbolondult? Meg fogom mondani a mamájának!

PISTA (*háta fordít neki, magában*). Liba!

*

A *Nemzeti Híradó* szerkesztőségének riportterme. A *Kis Sakál* Gombos Andor íróasztala előtt ül és körmöl. Gombos Andor kalappal a fején és egy igen vastag szivarral a fogai között belép.

A pártkörből jön, ahol kutyaftutában elſajátította a politizáló mágnások hanyag előkelőségét.

ANDOR (*a Kis Sakál vállára üt*). Homunkulusz, kelj föl és keress magadnak más helyet, alkotni fogok!

A KIS SAKÁL (*fűstfelhőt fuj Andor arcába, kaján hidegvérrel*). Sajnálom, kedves Gombos úr, nekem is dolgom van, s így nem engedhetem át az íróasztalomat...

ANDOR. Hogy mondtad, gyermek? A te íróasztalod?

A KIS SAKÁL (*kéjesen*). Igenis, az én íróasztalom!

ANDOR (*vészes hidegvérrel*). És mióta a tiéd?

A KIS SAKÁL (*a kárörömben tobzódva*). Ma este óta, amikor a nagyságos szerkesztő úrnak önt elcsapni méltóztatott... Ha nem hiszi, hát kérdezze meg tőle!

KOVÁCS I. SZERKESZTŐ (*egy csomó távirattal belép a terembe*). Föl is út, le is út, Gombos! Beszéltem Kemény úrral, majd ő elintézi magával a dolgát, itt nem fog több riportot csinálni.

A KIS SAKÁL (*a boldogságtól toporzékol*).

GOMBOS (*mint fent, hidegvérrel*). Most kivételesen okosan beszélt, Izor bácsi, én nem fogok több riportot csinálni, mert az istenek nem arra valók, hogy fazekat drótozzanak — hanem ezen túl az országgyűlési rovatot fogom vezetni. Ezt ma délután beszéltük meg az én tisztelt szilasi

Szinger barátommal, mikor a palotájában voltam egy csésze teára . . . Ha tőle akarja hallani, akkor fáradjon be a szobájába, itt van, az imént együtt jöttünk a szabadelvű körből . . .

KOVÁCS *(meredten néz Andorra, majd sarkon fordul, kimegy, becsapja az ajtót).*

A KIS SAKÁL *(félelemtől szepegve).* Méltóztassék, kedves mester — itt az asztala — én nem is akartam ide ülni, de az a buta Kovács parancsolt rám . . .

VIII

Vagy hat héttel később, ugyancsak a *Nemzeti Híradó* szerkesztőségében.

A szerkesztő szobájában jelen vannak: Kovács szerkesztő, Gombos Andor és Kapuváry András. Az utóbbi gibic minőségben. A szerkesztő, bár a túlfűtött szobában pokoli a hőség, télikabátban jár fel alá. Gombos ingujjra vetkőzött, de a kalap a fején van, mint mindig, ha a főbbelvalóival beszél. Nagy szivarfüst.

KOVÁCS (*gondolataival csatázva*). Csak vigyázzanak, kérem, hogy baj ne legyen!

GOMBOS (*a szerkesztői íróasztal fiókjában kotorászva*). Hol van az orfeumjegy?

KOVÁCS. Csak a tördelés menjen simán!

GOMBOS (*dörgő hangon*). Hol van az orfeumjegy? Ki merte megint elvinni? El fogok menni

jegy nélkül az orfeumba, s ha valakit a helyünkön talállok, azt rendőrrel vezettetem ki. Biztos, hogy valami kiadóhivatali kamasz vitte el! Azok már úgy bánnak velünk, mintha rabszolgák volnánk!

KOVÁCS (*magában*). Éppen ma! Éppen ma!

GOMBOS. Ennek már a fele se tréfa! Én nem mulatságból, hanem kötelességből megyek az orfeumba... Azt hallottam, hogy valami Mici Rici nevű bécsi énekesnő fog föllépni, aki egy kuplét énekel, aztán egy feketesárga zászlót vesz ki a szoknyájából... Ha ez igaz, akkor ma vér fog folyni az orfeumban. Nini — a jegy itt van! (*Zsebre teszi.*)

KOVÁCS. Csak túl volnánk már rajta!

GOMBOS. Hát magát mi lelte, Izor bácsi?

KOVÁCS. Ne bolondozzon most velem! A nőm minden percben várja a szülést és az anyósom már kétszer telefonált utánam!

ANDOR (*a meglepetéstől elképedve*). Nem igaz!

KOVÁCS. Mi nem igaz?

ANDOR. Hogy magának neje legyen, igazi, eleven asszony-neje és anyósa? Én mindig azt hittem, hogy Kemény úr magát lapzártakor tokba csukja és elteszi a kiadóhivatalban... De magának nappal neje van és anyósa? És most gyereke lesz? Fogadni mernék, hogy író tollal a füle mögött születik...

KOVÁCS *(nem ügyelve Andorra)*. Csak túl volnánk már rajta!

ANDOR. Ez magát annyira izgatja?

KOVÁCS. Hogy ennek éppen éjjel kell megtörténnie, amikor nappal is meglehetett volna! És éppen ma, amikor holnap vasárnap van és ötvenkétoldalas lapot adunk! A lapot a Kis Sakál fogja csinálni, ő az egyetlen tisztességes ember a redakcióban...

ANDOR. Már az igaz, — ahány zár van az asztalokon, azt már mind feltörte.

KOVÁCS. Gombos! Hány politikai szenzációt adott le a nyomdába?

ANDOR. Kettőt.

KOVÁCS. Az kevés! Maga kezdte a politikai szenzációk rovatját — hát most csinálja is.

ANDOR. Tehetek én róla, hogy mostanában mindennap csak két szenzáció történik? Ennyit is csak nagy kinnal tudtam kiszorítani... Az egyik szenzáció az, hogy a kereskedelmi miniszter hosszan értekezett szilasi Szinger úrral; ebből azt kombináltam, hogy a miniszter kikérte Szinger úr véleményét a budweiszi kereskedelmi kamara ismert határozatának ügyében. Notabene, én jól tudom, hogy az oláh-berényi postamester előléptetéséről beszéltek, de én nem tartozom ezt tudni és remélem, a félhivatalos nem lesz olyan szemtelen, hogy rámcáfoljon... A második szenzáció

az, hogy a horvát bán Zágrábból Budapestre érkezett és hogy a kormány pozíciója ennél fogva megingott...

KOVÁCS. Hallja, hagyjon engem békében a maga bánjával! Ezt megírta már legalább tízszer, mások pedig megírták már százszor. A bánt ki fogja dobni a cikkből!

ANDOR. Kidobhatom, de akkor csak egy politikai szenzációnk lesz!

KOVÁCS. Holnap vasárnap van, holnapra legalább kettőt vár a publikum! *(A telefon csönget. Kovács a kezébe veszi a kagylót.)* Én vagyok! Igen! Megyek már! *(Gomboshoz.)* Hallotta, mit mondtam? Még egy szenzációt kell leadnia! *(Kirohan, beleszól a riport-terembe.)* Kis Sakál, ügyeljen a lapra! Gombos még egy szenzációt ad! Ha lehet, még benézek tördeléskor... *(Elrohan.)*

ANDRÁS *(Andorhoz)*. Tehát nem mehetünk az orfeumba?

ANDOR. Dehogyan nem! *(A ruhafogashoz megy és kéziratot vesz ki a kabátja zsebéből.)* Második politikai szenzációnak leadom a lódzi esetet. Vérző szívvel teszem, mert a *Heti Lapok*-nak írtam, onnan kaptam volna érte tíz pengőt...

ANDRÁS. Mi az a lódzi eset?

ANDOR. Lódz iparváros és járási székhely Piotrkov orosz-lengyel kormányzóságban a Pallasz-lexikon szerint... A lódzi eset pedig az, hogy

az oltani rendőrség letartóztatta és Szibériába subolta Khájim Kárpelesz csodarabbit, aki kézföltevással szokott gyógyítani. Azért csípték el, mivel tilalom ellenére tartózkodott Lódzban.

ANDRÁS. És ez politikai szenzáció?

ANDOR. Ha akarom nem az, ha akarom az. Én tulajdonképpen imádom a muszkákat, mert ők a világ legkülönb népe. Ők tudják, hogy az abszolutizmusz a legbecsületesebb kormányforma. Abszolut államban az uralkodó felelős a kormányzásért. Parlamentáris államban senki sem felelős, mert a többség az tulajdonképpen senki. A parlamentárizmus az abszolutizmus bürokratikusán fölhígított formája. A parlamentárizmus a politikai condottieri abszolutizmusa... Ha egyszer ráérek, ezt mind meg fogom írni egy könyvben! Az orosz kormány különben szolgálatot tesz a szegény és elmaradt zsidó népességnek, ha ezeket a piócákat, a népbolondító csodarabbikat, leszedi a testéről...

ANDRÁS. De hol marad a politikai szenzáció?

ANDOR. Mindjárt megtudod, fiam! Én ezt a cikket eredetileg a *Heti Lapok*-nak írtam, amelynek inkonyító munkatársa vagyok. Annak a szerkesztője tudvalevőleg r. k. ember — ez a két betű Budapesten azt jelenti, hogy régen kikeresztelkedett, nyomban a születése után, — az olvasóközönsége azonban az előkelő zsidóságból telik.

A *Heti Lapok* ennél fogva, hogy zsidóellenség hírébe ne keveredjék, Budapest legzsidóbb lapja. Valóságos pán-héber organum és ha Lisszabonban vagy Szalonikiben pofon ütnek egy jordánt, a lap keresztényei mindjárt úgy visítanak, mint a fába szorult féreg. Ennek a lapnak a közönségét szabadóráimban pán-héber cikkekkel szoktam megtréfálni, darabját tíz forintért szállítom. Ez is olyan! Mi történt Lódzban? Elfogtak és Szibériába toloncoltak egy szegény ördögöt. Ki ez az ember? Beregszászi lakos, tehát magyar alattvaló. Mit vétett? Kézfelvevéssel gyógyított — legrosszabb esetben tehát kuruzsló volt. Kérdem most már: szabad egy magyar állampolgárt be nem bizonyított kuruzslásért Szibériába deportálni? De menjünk tovább. Tegyük fel, hogy egy Esterházy gróf azzal mulatott volna Lódzban, hogy hipnotikus kísérleteket csinál, esetleg szugeszció útján gyógyítani próbál. Ha nem orvosdoktor az illető gróf, akkor ez is csak kuruzslás, akár a csodarabbié. És tegyük föl, hogy az orosz hatóság ezért Szibériába küldené Esterházy grófot... Nyugodtan eltűrné ezt a magyar kormány és a közvélemény? Bizonyára nem! Miért tűri mégis nyugodtan azt, ami Khájim Kárpeleszszel történt? Mi a különbség Esterházy gróf és Kárpelesz között? Társadalmi tekintély, műveltség és vagyon dolgában óriás különbség van köztük, egyben

azonban egyformák: magyar állampolgár mind a kettő. A törvény azonban nem törődik sem családi tekintéllyel, sem vagyonnal és műveltséggel, hanem kimondja, hogy minden magyar állampolgár egyenlő. Az állam tehát ugyanolyan védelemmel tartozik Khájim Kárpelesznek, mint Esterházy grófnak.

ANDRÁS. Van is valami a dologban...

ANDOR. Ostobaság az egész! Menjünk az orfeumba! *(Fölveszi a kabátját.)*

A KIS SAKÁL *(helyettes szerkesztői méltóságának tudatában belép és leül az íróasztalhoz. Mindenek előtt egy szívat vesz ki a Kovács fiókjából. Aztán sorra megnyomja a szolga-szobákba és a szedőterembe vezető villamos gombokat).* Gombos úr, én egy cikket kapok öntől.

ANDOR *(az asztalra dobja a kéziratot.)* Ehun ni!

A KIS SAKÁL *(összeráncolt homlokkal nézi a cikket, aztán visszadobja Andornak).* Tessék rátenni a nyomdai jelzést.

ANDOR *(körülnéz, hogy mit vágjon a Kis Sakál fejéhez, majd meggondolja magát és kék ceruzával odairja a kézirat fejére: Cicero).* Parancsoljon, kérem!

A KIS SAKÁL *(könnyedén).* Nem várja meg, míg átolvasom?

ANDOR. Már két hete, hogy nem ütöttelek pofon, fiam, de ez még nem ok arra, hogy nagyzási

hóborltba essél! (*Andrással elmegy, — becsapja maga után az ajtót.*)

A KIS SAKÁL (*a cikket nézi, magában elmélkedik*). Azt írta rá, hogy cicero! Ő azt hiszi, hogy én olyan tökkel ütött vagyok, hogy nem tudom, hogy cicero a vezércikk . . . Tény azonban, hogy én ezt nem tartozom tudni, mivel fiatal kezdő vagyok . . . Ha most a Gombos sületlenségét leadnám vezércikknek, a vezércikket pedig, amelyen semmi jelzés sincs, leadnám második cikknek, ebből óriási konfúzió lenne . . . Nekem nem lenne semmi bajom, legfőlebb összeszamaraznának, mivel Gombos áldozata vagyok . . . Ha valakit elcsapnának ezért a laptól, az ő lenne, nem én . . .

A FŐSZEDŐ (*belép*). Megvan a cicero?

A KIS SAKÁL (*szó nélkül odaadja neki a Gombos cikkét*).

A FŐSZEDŐ (*megnézi a kéziratot, nagy meglepődés hangján*). Három kolumna éppen — szépen férünk! (*El.*)

Eredmény: 1. a *Nemzeti Híradó* ünnepi számában erősen pán-héber vezércikk jelenik meg. 2. Gombos Andor és Kapuváry András Mici Rici társaságában vacsoráznak.

IX

Gombos Andor hétfőn reggel tizenegy órakor megjelenik a képviselőház (a régi ház) folyosóján. Még nem reggelizett, még nem fészülködött, még föl sem ébredt egészen. A homályos folyosó üres, — a teremben alkalmasint valami érdekes dolog készül, — csak két volt miniszter sétálgat künn, csendesen és vidáman szivarozgatva. Andor hódolatteljes konfidenciával köszönti őket. Ő igen jó viszonyban van a voltakkal. Ezek mind derült filozófusok, emberségesek és felvilágosodottak, ráérnek diskurálni, érdeklődnek irodalmi és művészeti dolgok iránt, megnevetik a paprikás adomát is. Fiatal újságíróknak előkelő politikai összeköttetések után való vágyát a volt miniszterek elégítik ki.

Andor, miután megadta a két kegyelmesnek,

ami a kegyelmesé, beoson az ujságírók karzatára. A zsúfolásig megtelt teremben feszült csend közegett folyik az ülés. Egy ellenzéki szónok beszél. Az a hír előzte meg a felszólalást, hogy szónoklatában le fogja gyávázni az egyik minisztert. Ha hazaárulást próbálna rábizonyítani, az nem izgatná és érdekelné a képviselőházat annyira, mint a gyávaság vádja. Úgy látszik azonban, hogy az ellenzéki meggondolta a dolgát; már háromnegyed óra óta beszél, de még semmi becsületbe vágót nem mondott. Sőt most már udvariaskodik is a miniszterrel. Az ülés kezd nem érdekes lenni; a karzat orrol, a képviselők pedig kiszállingóznak a folyosóra.

Andor elkéri egyik barátjától a gukkert és körülnéz a teremben. Egy kanonok-képviselő kezében meglátja a *Nemzeti Híradó* vasárnapi vastag számát. A kanonok a vezércikket olvassa és megbotránkozottan csóválja a fejét. Szénegetőnek tőkéen a szeme — Andor egy hiper-liberális képviselő kezében is meglátja az ujságot. Az meg sűrűn bölintgat olvasás közben. A miniszterelnök is a *Nemzeti Híradó*-t olvassa; ő nem csóválja a fejét, nem is bölintgat, hanem a füle tövét vakarja. Miért olvassák ezek a tegnapi számot?

Andornak akkor eszébe jut, hogy ő szombat este óta, amikor az orfeumba ment, egyáltalán nem is látott lapot. Hol járt, hol nem járt azóta,

az nem tartozik ide, való igaz azonban, hogy azóta nem volt ujság a kezében.

Kisiet az olvasóba s megkeresi a *Nemzeti Híradó*-t. Vezércikk: *A lódzi eset*.

Andor szívébe jéghideg kéz markol bele. A vére megfagy... Az arca krétafehér lesz... Leteszi a lapot — még pedig fordítva, az apróhirdetésekkkel fölfelé, hogy ne lássa a rettenetes címet — aztán megfledkezve ősei hitéről, föl-sziissen: Jesszus Máriám! — Oly rettenetes félelem vesz erőt rajta, mint a gyereken, aki hebehurgyaságból embert ölt... Első gondolata, hogy hazamegy és agyonlövi magát. A második, hogy élve megfogja nyúzni a Kis Sakál-t, akinek perfidiája rázúdította a veszedelmet.

A folyosón most nagy csapatban állanak a vitatkozó képviselők. Köztük szilasi Szinger, Koller báró, a kanonok, a hiper-liberális képviselő, a képviselőházi főzsidó, egyik aktiv miniszter és a sport-gróf.

A KANONOK (*sápadtan, de mosolyogva*). Meglássuk majd, hogy mi lesz belőle. Meglássuk majd. A következményeket tulajdonítsátok magatoknak!

A HIPER-LIBERÁLIS (*a harcias tüztől reszketve*). Ha nektek nem tetszik az a hang, az egy okkal több, hogy helyesnek találjuk. Én a magam részéről megcsókolnám a kezét, amely a cikket írta...

A FŐ-ZSIDÓ *(aki mindig óvatos akar lenni)*. Az igazság a középben fekszik. Deák Ferenc nekem egyszer azt mondta —

A SPORT-GRÓF. Én nem ákárok a dolog lényegéhez hozzászólani. Éz végre is ízlés vágy meggyőződés dolga. Ámi ázonban a cikk hángját illeti, bé kell vállalni, hogy áz hátaozottán ízés —

A FŐ-ZSIDÓ. Mindenről lehet vitatkozni, a fő az, hogy meghallgassuk egymást és hogy ne térjünk le az elvi alapról. Deák Ferenc egyszer azt mondta —

KOLLER BÁRÓ. A cikk kétségkívül fényes tollal van megírva. Föltéve ázonban, hogy az igazság sugallta volna is, kérdés, hogy a jelen politikai helyzet alkalmas-e ilyen, a történelem-bölcelet által még végleg nem tisztázott, vagy ha tisztázott, akkor még végleg nem formulázott kérdések fölvetésére?

A HIPER-LIBERÁLIS. Az igazság a nemzetnek olyan életszükséglete, mint az egyénnek a levegő. A fuldoklónak hiába mondod, hogy a politikai helyzet nem alkalmas arra, hogy lélegzetet vegyen —

A KANONOK. Az a cikk inzultus!

A HIPER-LIBERÁLIS. Nem tagadom, inzultus! Arculütés! De az ütés nem nektek szól, hanem nekünk, szabadelvűeknek. Rászolgáltunk, mert opportunisták vagyunk. Ha nem volnánk azok, akkor már régen fölveteltük volna a kérdést, hogy

Kárpelesz állampolgár-e, ember-e — vagy csak Esterházy gróf az?

A SPORT-GRÓF. No már engedélmét kérek — Esterházy és Kárpélész, éz mégis izé —

A HIPER-LIBERÁLIS. Jól van! Tessék tehát törvénybe iktatni, hogy Esterházy elsőosztályu ember és állampolgár, Kárpelesz pedig másodosztályu. Ez becsületes eljárás és én szavamat adom, hogy lojálisan meghajlom az ilyen törvény előtt is, ha szentesítést nyer . . . De amíg a törvény azt mondja, hogy Esterházy és Kárpelesz egyforma polgárai az országnak, addig tessék levonni belőle a következtetéseket . . .

A FŐ-ZSIDÓ *(megcsípi a szóló karját; kedélyesen szól)*. No de uraim, jusson eszetekbe a Deák Ferenc adomája —

A HIPER-LIBERÁLIS *(Színgerhez)*. Magam is ujság-író vagyok. A lapjaink bizonyos fokig versenytársak. Nem is értek mindenben egyet a lapod magatartásával. Kijelentem azonban, hogy ebben a kérdésben vezérem, mesterem, parancsnokom vagy . . . De most a Kárpelesz esete fogja eldönteni a kérdést, hogy végre akarjuk-e hajtani a törvényeket, amelyeket nagy képpel megalkottunk, hogy jogállam vagyunk-e? *(Az aktiv miniszterhez.)* Igaz-e, kegyelmes uram?

A MINISZTER *(mosolyogva egy mellette álló képviselő karjába kapaszkodik és sietve ellejt)*.

A KANONOK. Nos, nagyon meg fogjátok bántni!

SZINGER. Bocsánatot kérek, szerintem itt nincs szó se zsidóról, se keresztényről se Kárpeleszről, se Eszterházy grófról. Itt csak arról van szó, hogy a magyar állam meg tudja és meg akarja-e védeni a maga méltóságát, midőn elégtételt szerez egyik polgárának, akin súlyos jogtalanság esett. Az állam szuverénitásától, a nemzet becsületétől van szó, — ennek az érdekében pedig harcolni fogok, amíg forgatni tudom fegyveremet, az író tollat. *(A kanonokhoz.)* Lehet, hogy magamra maradok ebben a harcban, lehet, hogy vereséget szenvedek, — de megbánni akkor se fogok semmit, mivel tudom, hogy az igazságért küzdöttem. *(Könnyen meghajlik, sarkon fordul és beleütközik Gombos Andorba.)*

ANDOR *(aki minden szót hallott)*. Van szerencsém —!

SZINGER. Jónapot, Gombos! *(A sarokba vonja, halkán.)* Mondja, ki is írta a tegnapi cikkünket?

ANDOR. Én!

SZINGER. Maga? Nagyon jó cikk volt! Nagy föltűnést csinált — mindenki erről beszél most . . . *(Csodálkozva végignézi Andort.)* Nem is tudtam, hogy maga ilyen ügyes ember!

ANDOR *(megint elhatározza, hogy stréber lesz)*. Ennek a cikknek tulajdonképpen Szinger úr az értelmi szerzője. A multkor tetszett mondani, hogy

opportunisták vagyunk, és hogy félünk az erős igazságoktól... Én akkor igen frappánsnak találtam ezt az ötletet és próbáltam a következtetéseket levonva, azokat a lódzi esetre alkalmazni...

SZINGER *(egy pillanatig azon gondolkodik, — hogy Andor nem járátja-e vele a bolondját? Szünet után)*. Mennyi fizetése is van magának?

ANDOR *(erősen a szeme közé néz)*. Hatvan forint...

SZINGER *(nem pirul el)*. Elég szép! Idővel, ha több ilyen ügyes cikket ír, még többre is viheti... Jónapot, Gombos!

ANDOR *(besiet az olvasóba és elolvassa a cikkét. Aztán megegyyszer elolvassa. Nehogy a kollégái lássák, hogy a maga cikkét olvassa, a lapot beleteszi egy másik ujságba és harmadszor is elolvassa. A cikk mesésen szép. Mennyi ötlet, mennyi eredetiség, mennyi szín, mennyi erő, mennyi humor, mennyi gúny! Negyedszer is elolvassa. Aztán elmegy a kávéházba, ott újra elolvassa. Olvasás közben lefordítja németre, mert tudni szeretné, hogyan hatna rá a cikk, ha idegen ember írta volna egy külföldi lapba s ő véletlenül bukanna rá... Aztán elmegy egy trafikba s megvásárolja a lap vasárnapi számát. A villamoson újra elolvassa a cikket. .)*

X

A *Magyar Szabadság* szerkesztőségében vagyunk. (Ennél a lapnál dolgozik Kapuváry András.) A főszerkesztő szobájában jelen vannak: Kopeczky laptulajdonos-főszerkesztő és Koller báró, a lap főmunkatársa.

A főszerkesztőről nyílt titok, hogy sohasem írt még semmit a lapjába — a bolyhosok megesküsznek rá, hogy a leveleit is azért mondja tollba, mivel nem ismeri a helyesírás szabályait, — de szerkeszteni sem igen szerkeszt. Ő tulajdonképpen a lap adminisztrációjának szenteli minden idejét. Mivel igen gazdag ember, furfangos ember hírében áll. Hogy ki szerkeszti a *Magyar Szabadság*-ot, azt nem tudja senki. Meglehet, hogy magától szerkesztődik. A régi lap olyan, mint a vén tehén: nem kell hajtani, magától is eltalál a legelőre és az istállóba.

Kopeczky úr egyébként csak a politikai, a gazdasági és hirdetési rovat iránt érdeklődik. A többi rovatban szabad kezet enged munkatársainak, akiket rosszul vagy sehogy se fizet. A munkatársak ilyenformán bizonyos deputátumot élveznek. Némelyikük a fizetését egy külvárosi színésznő mosolya alakjában kapja.

KOLLER. Méltóztattál elolvasni a *Nemzeti Hiradó* vasárnapi vezércikkét?

KOPECZKY. Elolvastam.

KOLLER. És mit méltóztatol hozzá szólani?

KOPECZKY. Semmit! Hitványság az egész.

KOLLER. Én más nézetem vagyok. Úgy sejtem, hogy a cikk egy országos akció kiinduló pontja lesz. A *Hiradó* nagy fogást csinált a lódzi esettel.

KOPECZKY (*elkeseredetten*). Mert ott olyan emberek vannak, akik törődnek a lappal. Nálunk senki sem törődik a lappal, — csak leadják a könyomatost, aztán szaladnak a színházba.

KOLLER. Fölmerül a kérdés, hogyan viselkedjék a *Magyar Szabadság* a lódzi esettel szemben. Tudomást vegyünk róla, vagy nem?

KOPECZKY. Nem veszünk róla tudomást! Még az kellene, hogy reklámot csináljunk a *Hiradó*-nak!

KOLLER. Én más nézetem vagyok. A lódzi eset nagy hirlapírói tőkét képvisel. Sietnünk kell,

hogy minél hamarább kivegyük belőle a lapunkat megillető részt. Kérdés azonban, hogy Kárpelesz mellett, vagy ellene foglaljunk-e állást?

KOPECZKY. Mindenesetre mellette. Mi liberálisok vagyunk és nem vagyok bolond, hogy magamra bősztsem a bankokat.

KOLLER (*elgondolkozva*). Én más nézetem vagyok. Más nézetem.

KOPECZKY (*ijedten*). Csak nem akarsz Kárpelesz ellen írni?

KOLLER. Cikkeznünk mindenesetre kell a kérdésről. A harcias filozemita álláspont jó álláspont, de azt már lefoglalta magának a *Hiradó*. Ha mi is pro irunk, azzal csak a *Hiradó* malmára hajtjuk az előfizetőket. Azt hiszem, mindenképpen bölcsen méltóztatnál cselekedni, ha támadnád a *Hiradó* álláspontját.

KOPECZKY. Nem lehetne olyan külön álláspontot találni, amely ellenkezik ugyan a *Hiradó*-éval, de nem sérti a zsidókat?

KOLLER. Lehetetlen! Akkor kockára tesszük a lap komoly hírét.

KOPECZKY (*növekedő kétségbeeséssel*). De hát antiszemita csapásra térjünk?

KOLLÁR. A világért sem! Első dolgunk legyen, hogy nyomatékkal eksztirpáljuk a kérdésből a felekezeti elemeket. Én nekem fogalmam sincs róla, nem is kutatom, hogy Khájim Kárpelesz

minő vallásu. Én csak azt tudom róla, hogy nemzetközi proletár, aki lakott már Oroszországban is, Magyarországon is, anélkül, hogy orosznak vagy magyarnak érezte volna magát. Aki azt követeli a magyar államtól, hogy exponálja magát Kárpeleszért, az nincs tisztában a haza fogalmával, az részvénytársaságnak tekinti az államot, amely társaság bizonyos erkölcsi tantiem-mel tartozik a befizetett adójutalék fejében. Ez ellen az internacionális fölfogás ellen kell sikra szálania a *Magyar Szabadság*-nak.

KOPECZKY. Ha így írsz, akkor holnap kétszáz zsidó előfizető visszaküldi a lapot.

KOLLER. Az valószínű. De az is valószínű, hogy a kétszáz zsidó és hozzá nyolcszáz más zsidó, megveszi a lapodat a trafikban. Zsidóellenes nyomtatványoknak a zsidók a leghűségesebb olvasói. Budapesten megjelenik egy mocskos kis antiszemita hetilap, amelynek a keresztények a nevét se ismerik, de minden kóser csapszék előfizet rá. Azt mondanom sem kell, hogy a keresztény olvasóközönségünknek nagyon tetszenék a színvallásunk. Ha valaki a zsidók ellen ír, az a keresztény publikum szemében mindig a bátorság jele.

KOPECZKY. Ezt a kérdést nem lehet így eldönteni. Bizonyos adatokat kell előbb tanulmányoznom . . . Pardon! (*Beleszól a házi telefon kagylójába.*) Kóhn úr! Ön lenn van a kiadóban? Egye-

dül van a szobájában? Kérem, nézze meg, hány zsidó előfizetők van tulajdonképpen? Hiszen ön készített ilyenféle statisztikát! *(Dühösen.)* Micsoda —? Csak huszonöt százalék? Huszon — öt? *(Kollerhoz.)* Tessék, ez hát a zsidóság nagy műveltsége! Persze, ők német lapokat olvasnak... *(A telefonba.)* Kóhn úr! *(Fojtott hangon, miközben félénken néz Koller felé.)* Mondja, Kóhn úr, mennyi pausálét fizet nekünk példának okáért a Kereskedelmi Bank? *(Dühösen.)* Micsoda —? Csak —? És ez biztos? *(Leteszi a kagylót, fölugrik, fájdalommal.)* Mikor a pardubici rituális gyilkosság volt, akkor vagy öt vezércikket irattam a zsidók mellett. Még egy római és egy párisi héber nyelvtudóst is meginterjuvoltattam az érdekükben... És ha tudnád, hogy a Kereskedelmi Bank milyen hitványsággal törli most ki a szememet — igazán arcpirító gyalázat! Ennyit adhatnak egy hitvány kis revolverlapnak, de nem egy előkelő napilapnak! Ezek az urak végleg kompromitálni fogják a liberálizmus ügyét! Írd meg, kérlek, a cikket olyan éles hangon, ahogyan jól esik!

KOLLER *(nyugodtan)*. Én nem írom meg.

KOPECZKY. Te nem?

KOLLER. Megírnám, ha csak ujságíró volnék. De én politikus vagyok, akit köt a pártfegyelem. Van azonban itt a redakcióban egy ügyes gyerek, az majd megírja az intencionkhoz képest...

KOPECZKY. Ki az ?

KOLLER. Kapuváry András. (*Kinyitja a szomszéd szoba ajtaját és beszélítja Andrást.*)

ANDRÁS (*Kopeczkyhez fagyosan*). Jó estét, főszerkesztő úr! (*Kollerhoz melegen*) Jó estét, méltóságos uram!

KOPECZKY. Mondja, fiatal barátom, mennyi fizetése is van magának a lapnál?

ANDRÁS (*erősen a főszerkesztő szeme közé néz*). Negyvenöt forintom.

KOPECZKY. Majd fel fogom emelni. Elvi okból — nehogy a szerkesztőség régebbi tagjain méltánytalanság essék — egyelőre csak öt forinttal emelhetem, de ennek az emelésnek a karaktere nem is annyira anyagi, mint inkább erkölcsi. Az új fizetését a *Magyar Szabadság* kiadóhivatali ügyrendje értelmében jövő évi január elejétől folyósíthatom . . .

ANDRÁS (*hidegen*). Köszönöm!

KOPECZKY. Most magukra hagyom az urakat, dolgom van az expedicióban (*El.*)

ANDRÁS (*Kollerhoz*). Ezt neked köszönhetem, méltóságos uram!

KOLLER. Szót sem érdemel! Kedvesebb ujságot is mondhatok neked. Régóta azon vagyok már, hogy a tehetségedhez illő helyzetet biztosítsak neked a lapnál s azt hiszem, most végre megtaláltam a módját . . . Mondhatom, nem volt

KOPECZKY ... Ennyit adhatnak egy
hitvány kis revolverlapnak, de
nem egy előkelő napilapnak!

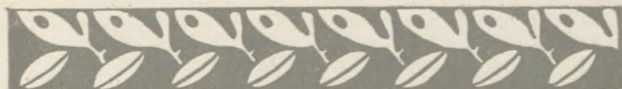

könnyű föladat, mert te nem vagy az az ember, akit előre lehet vinni, — neked legfőlebb csak útát lehet nyitni, aztán magadtól kell előremenned. Azt hiszem, itt az időpont, hogy útát nyissak neked. Űlj le és figyelj reám . . . (*Igen komolyan.*) A közpályán, de különösen a sajtóban szereplő ember tudja, hogy van a nemzet folyton hullámzó érzelem-világában egy fix pont, amelyet érzelmi világunk archimédesi pontjának szeretnék nevezni: a hazafiság. Ezen a ponton mindannyian találkozunk, párt-, felekezeti- és rangkülönbség nélkül. Mi, akik az életben többé-kevésbé blazirt, sőt cinikus emberek vagyunk, érzelmi világunk ez egy pontján megőriztük naivitásunkat, hitünket, hogy úgy mondjam: szüzességünket. Ezen a ponton nem fogadjuk el az opportunizmust, nem ismerjük a megalkuvást, ezen a ponton türelmetlenek, fanatikusak, kiméletlenek vagyunk . . .

És a többi, és a többi . . .

XI

Másnap délután az Oceán-kávéház zsúfolva van emberekkel, akiknek élethivatásuk láthatólag az angol és amerikai képes folyóiratok lapozgatása. A kávéház a mult héten megint gazdát cserélt, az új úr igen félénk kis ember, nem igen mer végigmenni a fényes kávéházán, hanem egész nap ott lappang a kávékonyha védő homályában. Az új gazda különben merész reformmal lepte meg a törzsvendégeket: sorszámmal látta el a pincéreket — a nikkel-számot mindegyik a frakkján viseli — a pikkolókat pedig felöltöztette Mátyás-korabeli apródoknak. Nem tudni, hogy ő maga eszelte-e ki, vagy mástól vette.

A bolyhosok asztalánál hangos élet folyik. Ott vannak az összes fő- és albolyhosok, aztán Gombos Andor és a Kis Sakál.

A KIS SAKÁL (*a 13-as számú pincérhez*). Hozza már a kapucineremet!

A 13-AS (*úgy tesz, mintha nem hallaná és elsiet*).

ANDOR (*a haja borzas, az arca lángol, a szeme szikrát szór, az orrcimpája remeg — az egész ember olyan, mint Nelson admirális Trafalgarnál*). Ez óriás dolog! Ez hallatlan dolog! Ilyen még nem volt Magyarországon! Meglássátok, a világsajtó át fogja venni a lódzi esetet... A világsajtó nem olyan alávaló, mint a budapesti és idézni fogja a *Nemzeti Híradó*-t. Nemzeti szempontból is fontos a dolog, mert reánk tereli Európa figyelmét... Nem lehet tagadni, hogy Magyarország egy-két napra most a civilizáció élén halad...

A KIS SAKÁL (*a 9-es számú pincérhez*). Hozza már a kapucineremet!

A 9-ES (*úgy tesz, mintha nem hallaná és elsiet*).

A KIS SAKÁL. Ez gyalázatosság! Az egész kávéház belőlünk él és mégis kutyába se vesznek! (*Notabene a Kis Sakál negyvenhét kapucinerrel adósa a főpincérnek*.)

ANDOR. Az ilyen akciónál az a fő, hogy az ember jól megindítsa, aztán magától is megy. A lódzi esetet jól indítottam. Most már biztos vagyok benne, hogy állandó rovattá lesz. Jönnek a polémiák és a külföldi lapvélemények. Holnap megkezdjük a gyűjtést Khájim Kárpelesz nyomorgó családjá javára...

A FŐBOLYHOS. Hát van neki családja?

ANDOR. Hogy ne volna? Egy zsidó rabbinak ne volna? Ahány rabbit láttam, mindenkinek hét gyereke volt. Ha csodarabbi, akkor nem adja kilencen alul. Ma különben egy érdekes dolgot hallottam. A Borju-téren néhány előkelő polgár akciót indít, hogy diszkardot adjanak szilasi Szingernek... Azt fogják belevésetni: A szabad-
elvűségért. Tőlem kérdezték, hogyan van ez latinul?

A FŐBOLYHOS. Hogyan van?

ANDOR (*mély meggyőződés hangján*). Pro libertate! Holnap pedig alighanem tüntetés lesz a muszka főkonzulátus előtt...

A KIS SAKÁL (*a 7-es számú pincérhez*). Én magát összetöröm, ha nem hozza el tüstént a kapucineremet.

A 7-ES (*testi magassága: 191 centiméter, mellbősege: 115 centiméter, fiatalabb korában dijbirkózó volt a Barokaldi-cirkuszban*). Igenis, kérem! (*A Kis Sakálnak szerencséje van a 7-es számmal, megkapja a kapucinerjét.*)

A FŐBOLYHOS. Elolvasta kend a Magyar Szabadság cikkét?

ANDOR. Átnéztem.

A FŐBOLYHOS. Ki írta vajjon?

ANDOR. Nem tudom, de nem is érdekel. Valami hülye gazember, akit csak azért nem korbácsolok meg, mert nem akarok belőle híres embert csi-

nálni. Igazán, uraim, a sajtószabadság nagyon lejárta már magát. A sajtó valaha éles penge volt a nemzeti szabadság védelmében, ma azonban sajtóvágó kés Kopeczky úr kezében. A sajtkereskedés is üzlet, a lapkiadás is az. Ha a sajtkereskedelem védelmére elegendők az általános kereskedelmi törvények, akkor nem látom be, hogy miért kell a lapkiadást különleges törvényekkel védeni.

A FÖBOLYHOS. Gombos úr, ön ökör. *(Olvasásba mélyed.)*

KAPUVÁRY ANDRÁS *(belép a kávéházba)*. Jó napot, urak!

ANDOR. Szervusz fiu! Egy örökkévalóság, hogy nem láttalak. Te mondd csak, miféle hülye gazember írta a mai cikkeket?

ANDRÁS *(elhalványodik)*. Andor, belém akarsz kötni?

ANDOR *(elcsudálkozik)*. Miért akarnék beléd kötni?

ANDRÁS. A cikket én írtam.

ANDOR *(elhalványodik)*. Te — ?!

A KIS SAKÁL *(toporzékol a mennyei örömtől)*.

ANDOR *(sokáig hallgat, miközben gúnyos mosollyal kavarja a kávéját)*.

ANDRÁS *(ugyancsak hallgat, miközben hideg elszántsággal szívja a cigarettáját)*.

A KIS SAKÁL *(a katasztrófa kitörését siettetni akarván, halkán füttyüli a Gotterhalte-t)*.

ANDOR (*kedélyes iróniával*). Hát gratulálok, cimbora! A cikkeddel végleg lekenyerezted magadnak főrangú protektoraidat, elsősorban Koller báró ő méltóságát. Most már nem félttem a jövődet!

ANDRÁS (*írónikus kedélyességgel*). Köszönöm, de azt hiszem, én több joggal gratulálhatnék neked — mert aki az internacionális nagytőke szolgálatába szegődik, az a világ teremtése óta mindig jó helyen kereskedett.

ANDOR. Nagytőke — ? Ez igen jó! Kár, hogy nem hallotta a Khájim Kárpelesz éhező kilenc gyereke.

ANDRÁS. Ha csak a Kárpelesz kilenc gyerekéről volna szó, akkor a *Nemzeti Híradó* nem is kongatná a vészharangot...

ANDOR. Hát kiről van szó?

ANDRÁS (*keményen*). Arról a nemzetközi szervezetről, amelynek Rothschild áll az élén és amelynek szilasi Szinger úr egyik tagja.

ANDOR (*Rothschilddal azonosítván magát, a düh-től remegve*). Miért bántod Rothschildot? Mi köze ehhez Rothschildnak?

ANDRÁS (*komolyan*). Koller, ha báró is, ugyanazt a nyelvet beszéli, ugyanazon a földön született és ugyanazokat a tradíciókat tiszteli, mint ti, meg én. Rothschild azonban maga se tudja, hogy hol és merre van a hazája és éppen olyan idegen a ti lelkivilágotokhoz, mint a braziliai kávékapásé hoz, vagy a hongkongi kuliéhoz...

ANDOR (*nemesegyszerűséggel*). Rothschildnak van egy felséges tulajdonsága, amelyről te nem tudsz: ő is ember.

ANDRÁS. És a báró nem az?

ANDOR (*az asztalra csapva*). Nem! — Koller és társai, ha egy szép kutyát vagy lovat látnak az utcán, azt megsimogatják; egy dob-utcai gyereket azonban nem simogatnának meg, legyen az akármilyen szép gyerek is. Mi tehát nem vagyunk olyanok, mint ők és mivel magamról megglehetős biztossággal tudom, hogy ember vagyok, föl kell tennem, hogy Kollerék nem emberek. (*Diadalmasan néz körül.*)

ANDRÁS. Hát Rothschild megsimogatja a dob-utcai gyerekeket? Hát Szinger? Így kisül, hogy ők sem emberek!

A FŐBOLYHOS (*az asztalra csapva*). Mi baja magának Rothschilddal?

ANDRÁS (*aki a főbolyhost eddig fanatikus antiszemitának ismerte, őszinte meglepetés hangján*). Hát maga is izraelita? — Nekem nincs bajom Rothschilddal, de nem látom be, miért tiszteljek egy nevet, amelynek viselője kizsarolta Európa összes nemzeteit!

ANDOR (*sápadtan*). Hát az arisztokrácia nem zsarolással szerezte a vagyonát? A különbség az, hogy ők durva erőszakot használtak, a Rothschildok pedig szellemi fölényüket használták!

ANDRÁS. A különbség az, hogy az arisztokrácia a hazáért vérezve szerezte a gazdagságát, a Rothschild-család pedig a furfangjával.

ANDOR (*magánkivül*). Megtiltom, hogy valaki ilyen hangon beszéljen előttem Rothschildről!

ANDRÁS (*eszét veszve*). Minden nemzetnek vannak hagyományai, aki azokat nem tiszteli, az vándoroljon ki az országból! (*A kávéház ajtajára mutat.*)

A KIS SAKÁL. Ez az ország épp úgy az enyém, mint az öné, Kapuváry úr, mert én épp úgy megfizetem az adómat, mint minden tisztességes állampolgár! (*Ez persze csak képletileg értendő — a Kis Sakál még soha életében nem fizetett adót.*)

ANDRÁS (*eszébe kapva*). Veletek nem lehet vitatkozni — a ti érzékenységtetek már beteges...

ANDOR. Még érzékenyek se legyünk, amikor kétezer év óta gázoltok a vérünkben?

ANDRÁS (*méltatlankodva*). Ki gázol a véretekben?

ANDOR. Ti! Vagy nem ti csináltátok az inkvizíciót — ?

A KIS SAKÁL. És a szicíliai vecsernyét — ?

ANDRÁS. A szicíliai vecsernyén a franciákat gyilkolták, nem a zsidókat!

ANDOR. Az mindegy! Ilyen szőrszálhasogatással nem lehet meg nem történtté tenni a multat! Ha te azt szenvedted volna, amit mi szenvedünk kétezer esztendő óta —

ANDRÁS (*gonoszul*). Óh, szegény Rothschild Náthán — de sokat is szenvedett . . .

ANDOR (*fölkel*). Megint Rothschild? Megtiltom, hogy ilyen hangon beszélj előttem Rothschildról!

ANDRÁS (*fölkel*). Rothschild egy ökör, tudod?

ANDOR (*sápadtan*). Ez gyávaság, tudod?

ANDRÁS (*sápadtan farkasszemet néz Andorral, aztán szó nélkül magára veszi a kabátját s elhagyja a kávéházat*).

A KIS SAKÁL. Hallottátok? Láttátok? Hogy eszi őket az irigység! Minden keresztény irigylí a pénzünket! (*A tárcájára üt, amelyben kilenc darab zálogcédulát őriz.*)

EGY KOPOTT KIS EMBER (*akit senki sem ismer és aki eddig némán és az izgatottságtól ragyogó szemmel hallgatta a vitát, most az asztalhoz lép*). Az urak igazán szépen megvédték a vallásunkat!

AZ ALBOLYHOS (*Andorhoz*). Titokban minden keresztény arisztokratikus érzelmű. Az emberi méltóságot csak föltételelesen tudják tisztelni.

ANDOR. Ha akad is köztük elméleti demokrata, a gyakorlatban egyik sem az . . .

A KOPOTT KIS EMBER (*elragadtatással Andor vállára üt*). Ez az! Igen, ez az!

ANDOR (*meglepetten méri végig*). Mit akar maga — ?

A KOPOTT KIS EMBER (*leül Andor mellé*). Én most el fogok mondani magának egy ilyen dol-

got, ami tegnap a Löffelholz-kávéházban történt velem ... Az Abelesz volt velem meg a Magazinér ...

ANDOR (*kifakadva*). Micsoda szemtelenség ez? Hogy mer maga ideülni, amikor látja, hogy itt úriemberek vannak? Pincér! Miért eresztenek ide ilyen rongyos zsidót —?

Aznap este a *Nemzeti Hiradó* szerkesztőségében. Szilasi Szinger a főszerkesztői szobában van és a borjutéri polgárság küldöttségét fogadja, amely a díszkardot nyújtja át neki. A kard eredetileg a kezemegyei főpénztáros huszonötéves jubileumára készült, de mivel a főpénztárosra időközben bizonyos szabálytalanságok bizonyultak rá, abbamaradt az ünneplés, a kard pedig a kereskedő nyakán maradt. Így aztán kéz alatt megvették a borjutérik. A küldöttség tagjai: Blau, Weisz, Grün és Schwarz urak. A küldöttség vezetője és szónoka: Gelb úr, az ismert kerületi kapacitás.

SZINGER (*Gelb üdvözlő beszédére válaszolva*). Az újságíró egyik kezében az író tollat, a másikban a kardot tartja. A tollal a szabadságot, a karddal a maga egyéni becsületét védi meg.

GOMBOS ANDOR (*nagy robajjal kinyitja az ajtót*).

BLAU, WEISZ, GRÜN, SCHWARZ (*mérgesen*). Pszt!

ANDOR (*zavartan*). Pardon! (*Nesz nélkül visszavonul.*)

SZINGER (*folytatva*). Önök kardot adtak nekem, mivel úgy találták, hogy író tollamat a szabadság ügyének szenteltem s mivel tudják, hogy aki a szabadságért küzd, annak gondoskodnia kell a maga egyéni becsületének védelméről —

BLAU, WEISZ, GRÜN, SCHWARZ. Úgy van! Úgy van!

*

Ugyanakkor Kovács I. szerkesztő szobájában...

A KIS SAKÁL (*zsebre tett kézzel föl-alá sétál a szerkesztő íróasztala előtt*). Kapuváry — persze, hogy Kapuváry! Ma az Océán-ban nyíltan kifejtette a programját.

KOVÁCS (*mérsékelt érdeklődéssel*). A programját? Az is van neki?

A KIS SAKÁL. Hogy a zsidók vándoroljanak ki, mert az ország az arisztokráciáé...

KOVÁCS. Hehe!

A KIS SAKÁL. Rothschildot is gyalázta...

KOVÁCS (*haragosan lecsapja a tollát*). Rothschildot?

A KIS SAKÁL. Most pedig beküldte a verses kötetét, *Tavaszi Vihar* a címe

KOVÁCS. Tavaszi vihar? (*Az arcán kegyetlen mosoly fut végig*). Jól van, Kis Sakál, majd maga fog róla írni...

A KIS SAKÁL *(az örömtől toporzékolva)*. Én? Szabad?

KOVÁCS. Tizenöt sort! Legfeljebb tizenöt sort!

A KIS SAKÁL *(boldogan a riport-terembe siet s ott lázas buzgalommal körölni kezd. A cikke így kezdődik)*:

Tavaszi Vihar. Valami Kapuvári *(így!)* Antal *(így!)* nevű ifju ember egy tavaszi estén megcsókolta Rózsika kisasszonyt. Valószínűnek tartjuk, hogy ezt mások is megcselekedték már Rózsika kisasszonynyal, anélkül, hogy ebből jogot formáltak volna egy százhusz oldalas verses kötet megírására. Sajnáljuk, hogy Antal úr nem követte elődjeinek diszkrét példáját — és a többi.

(A Kis Sakál ilyen hangnemben írja meg az irodalmi hirt. Miután elkészült vele, levélpapírt vesz elő és megírja a következő levelet.)

Igen tisztelt Kapuváry uram, Az őszinte ragaszkodás, amelylyel ön iránt viseltetem, ösztönöz e sorok megírására. Tudom, hogy e levelemmel kockára teszem egész existenciámat, de azt is tudom, hogy akinek írom, az képtelen minden lovagiatlan cselekedetre. Tehát arról értesítem, hogy a *Nemzeti Hiradó* holnapi számában kvalifikálhatatlan módon végeznek az ön gyönyörű verses kötetével. Én a lelkem mélyéből megvetem az ilyen harci modort és sietek önnel tudatni, amit egyébként is tud, hogy semmi befolyásom

sincs a lap irodalmi rovatára. Nem akarok denunciólni, de azt hiszem, ön így is könnyen ki fogja találni, hogy kinek köszönheti ezt a szolgálatot... És a többi!

(*A Kis Sakál, miután már aláírta a levelet, morfondirozni kezd magában.*) Azt hiszem, kérhetnék tőle tíz forintot kölcsön... Ha úriember, akkor ilyen levél után nem tagadhatja meg tőlem ezt a kis szivességet! (*Írni kezd.*) *Utóírás:* Bocsásson meg, ha a nagy nyomor, amely özvegy édesanyám hosszú betegeskedése következtében sújt, egy bizalmas természetű kérésre kényszerít... és a többi!

Másnap délben, a *Magyar Szabadság* szerkesztőségében. A főszerkesztő nincs jelen, de jelen vannak Koller báró és Kóhn, a kiadóhivatal főnöke; mindketten a napilapokat böngézik.

KAPUVÁRY ANDRÁS (*aki elküldte már a Kis Sakálnak a tíz forintot s elolvasta már a Nemzeti Híradó bírálatát, — megjegyzendő: a bírálatban rögtön ráismert Gombos Andor stílusára, — belép az ajtón.*)

KÓHN. Jó napot, Kapuváry! Gratulálok magának; a cikkei nagyon ügyesek!

ANDRÁS (*Kollerhoz*). Tanácsot szeretnék tőled kérni, méltóságos uram.

KOLLER. Parancsolj!

ANDRÁS. Tegnap egy ujságíró-társaságban ösz-

szeszólalkoztam Gombossal. Ő annyira elragadtatta magát, hogy gyávának nevezett...

KOLLER. És tőlem kérsz tanácsot? Bocsáss meg, kedves barátom, de ilyen dologban, ahol vagy sokat, vagy semmit se kell tenni, elvből nem adok tanácsot.

ANDRÁS. Értem —! Sokat vagy semmit... Tehát ki fogom hivatni!

KÓHN. Elvben én is ellensége vagyok a párbajnak, de a gyakorlatban azt tapasztaltam, hogy a legokosabb dolog, amit az ember tehet, ha minden sértésért rögtön megverekszik.

ANDRÁS. Önnek volt már párbaja, Kóhn úr?

KÓHN. Nem; de kétízben sértettek meg és utólag mindig megbántam, hogy nem verekedtem meg rögtön.

ANDRÁS (*Kollerhoz*). Nagyon leköteleznél, ha elvállalnád az ügyemet...

KOLLER (*meglepetten méri végig*). Én —? Bocsáss meg — annyira el vagyok foglalva... Ha azonban valami elvi komplikáció adná elő magát és esetleg becsületbíróságra volna szükség: rendelkezésedre állok...

KÓHN. Én éppen ráérnék...

ANDRÁS (*meglepetten méri végig*). Ön —? Majd megkérem Vidovics bárót, a nővérem vőlegényét és Péterffy, az tartalékos tiszt...

A párbaj a huszár-kaszárnya lovagló iskolájában folyik le. András szekundánsait már ismerjük; Andornak Szinger Pista és Wertheim segédkeznek. Wertheim — mint angol nevelésű ember — elvi ellensége a párbajnak, de az öreg Szinger kedvéért mégis elvállalta a segédi tiszte. (Angol urak a kontinensen különben is statuáltak már erre vonatkozó precedenst.) Szinger Pista csak akkor ment bele a dologba, amikor megtudta, hogy huszártisztekkel fog tárgyalni. Mivel András egyik szekundánsának, Vidovics báró főhadnagynak, az a szerencsétlen ötlete támadt, hogy „rá kell ijeszteni a zsidókra” — Pistáék rögtön vontcsövű pisztolyt és háromszori golyóváltást ajánlottak. Hosszas tárgyalás után Kirner-pisztolyokban és kétszeri golyóváltásban egyeztek meg...

ANDOR *(a lovagló-iskola délkeleti sarkában áll. Egész éjjel az Océán-kávéházban volt, ahol sokat beszélt és rengeteg konyakot ivott. Minden áron meg akarta győzni a bolyhosokat, hogy ő nem fél a puska-portól... Mivel tíz esztendő óta ma esett meg vele első ízben, hogy reggeli hétkor már talpon volt, most gyalázatosan érzi mugát. A feje fáj, a gyomra émelyeg, a szeme sziporkázik, azt se tudja, hogy fiú-e, vagy leány.)*

ANDRÁS *(a lovagló-iskola északnyugati sarkában áll. Egész éjjel levelet írt, aztán cimbalmozott — ő cimbalmozni is szokott; — hajnalig a Rezgő nyár-*

fát és a Kítették a holttestet verte ... Ő sem fél a pisztolytól, de nagy nyomást érez a szivén és mocskosnak, szomorúnak találja az egész világot.)

WERTHEIM *(Pistával a lovaglóiskola közepére lépve).*

Nem szívesen veszek részt az ilyenekben, de ha már belementem, nem szeretném magamat valami gyerekpárbajjal kompromittálni. Remélem a felek tudják, hogy mivel tartoznak nekünk és nem fognak a levegőbe lőni.

PISTA. Ha ezt megleszik, pofon ütöm őket.

A FŐHADNAGY *(a pisztolyokat hozza).* A puska-műves töltötte meg — különben is jól visznek ... *(Pistához)* Önkéntes, mérd ki a húsz lépést! *(Letüzi a kardját a homokba.)*

PISTA *(kellemesen megborzong, hogy a főhadnagy tegezi — kiméri a húsz lépést, igen aprókat lépve. Aztán ő is a homokba tüzi a kardját.)*

A FŐHADNAGY. Mehetünk, uraim!

ANDOR *(pisztolylyal a kezében szemben áll Andrással. Magában morfondíroz.)* Ha én most cigánykereket hánynék vagy kukorékolni kezdenék, abból nagy botrány lenne ... Tehát nem szabad sem cigánykereket hánynom, sem kukorékolnom ... Hátha célba venném Szinger Pistát vagy Wertheimot? Őket úgy is utálok ... Én itt csak Kapuváry Andrást szeretem ... Csak túl volnánk már rajta, — ha még sokáig tart, botrány lesz belőle ...

ANDRÁS *(magában)*. Ez igazán ostobaság — ostobaság — ostobaság . . .

A FŐHADNAGY *(tapsol)*.

ANDOR *(a tető felé irányítja a pisztolyát és elsüti)*.

ANDRÁS *(a föld felé fordítja a pisztolyát és elsüti)*.

ANDOR *(zavart mosolylyal)*. Pardon — én azt hiszem, hogy a lábam . . . *(Leül a földre.)*

DOKTOROK *(hozzásietnek, végighasítják a nadrágot a jobb lábán)*.

ANDOR *(úgy érzi, hogy a szíven enyhülni kezd a nagy nyomás)*. Kérem, nem fáj semmit!

DOKTOROK. A térdkalácsba ment! Be kell vinni a terembe!

A FŐHADNAGY *(kezet fog Andrással)*. Gratulálok — szép lövés volt . . .

ANDRÁS. Eltaláltam?

A FŐHADNAGY. A lába fuccs!

ANDRÁS *(úgy érzi, hogy a szíven engedni kezd a nagy nyomás)*. Kérlek — mit tegyek most?

A FŐHADNAGY. Semmit, eredj reggelizni! Én nem békülnék meg vele, amíg bocsánatot nem kér . . .

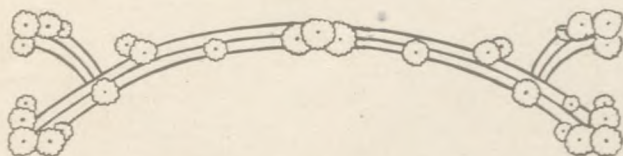
ANDOR *(a terem diványán fekszik s legénykedésből cigarettázik, mialatt a doktorok acélfogókkal dolgozzák a lábát — magában szól)*. Ki fogja megírni a tudósítást —? *(Brutális fájdalmat érez a térdében, kiköpi a cigarettát és elájul.)*

ANDOR. Pardon — én azt
hiszem, hogy a lábam...

XII

Másodosztályu betegszoba a dr. Külföldy-féle viola-utcai szanatóriumban. A szobában két ágy van, az egyikben Gombos Andor fekszik, a másik üres. Az ágy mellett álló asztal tele van hírlapokkal, névjegyekkel és fölbontott levelekkel. Az asztalon van a Pallas-Lexikon A—Aradmegye-kötete is. A szoba falai egyébként fehérre vannak mázolva, a falakon furcsa csövek és kis vasrostélyok láthatók, amelyek a higiénikus fűtés és a szellőztető technika modern vívmányait jelképezik.

Gombos Andor, — aki rettenetesen lefogyott — a látogatóba érkezett Kovács I. szerkesztővel beszélget.

KOVÁCS. Szilasi Szinger úr roppant szépen viselte magát. Amikor meghallotta, hogy maga megsebesült, rögtön kiadta a kiadóhivatalnak a

rendeletet, hogy adhatnak magának előleget hetven forint erejéig.

ANDOR. Ez szép! Majd küldjék el még ma a hetven forintot, — ilyenkor jó, ha az ember nagyobb összeg fölött rendelkezhetik.

KOVÁCS. Szinger úr nagyon megszerette magát. Ma is el fog jönni.

ANDOR. Ez szép! Itt van a látogatók lajstroma a lap számára, — valami báró Bruchstein is beküldte a névjegyét, pedig nem is ismerem. Úgy lát-szik, végre megmozdul a magyar arisztokrácia is.

KOVÁCS. Azért jött, hogy a neve az ujságba kerüljön.

ANDOR. Mit gondol, Izor bácsi, vajjon ez a dr. Külföldy elfogadna-e valamit a gyógyításért?

KOVÁCS. Az örüljön, hogy maga itt van! Maga most akkora reklám, akár egy főherceg. Maga itt úgyszólván tiszteletpéldány — azért ne is kínáljon neki pénzt... Amikor maga sebesülten feküdt a lakásán, a fiúk eleintén nem tudták, hogy mihez kezdjenek. Senki se tudta, hogy lesz, mint lesz... Valaki azt ajánlotta nekik, hogy forduljanak az Alliance Israelite-hez: annak kötelessége, hogy segítsen magán, mert hiszen maga a liberálisizmus áldozata. Sehol se tudták azonban megtalálni az Alliance-ot, pedig a Rombach-utcában is keresték... Végül is a szabadkőművesek segítettek magán.

ANDOR. Ez roppant szép tőlük!

KOVÁCS. A Dobzse László-páholy titkos megbízással kiküldte egyik előkelő tagját egy fiatal banktisztviselőhöz, aki unokatestvére a dr. Külföldy feleségének . . . Így került maga ide.

ANDOR. Külföldy igen jól bánik velem. Mindenféle kedvezményben részesít. Még dohányoznom is szabad, pedig ez a szanatórium házi szabályai értelmében szigorúan tilos. Tegnap lekülföldyzték a lábamat is.

KOVÁCS. Mit csináltak vele?

ANDOR. Lekülföldyzték. Dr. Külföldy ugyanis kitalálta a röntgenezésnek egy új módját, amelyet külföldyzésnek nevez. Majd megmutatom magának a képet, amit a lábamról csináltak — nagyon szépen látszik a golyó a térdkalács alatt. A jövő héten megoperálnak, aztán rendben leszek . . . Mondja, Izor bácsi — befolyt ma valami a Kárpesz-árvák számára?

KOVÁCS. Nagyon kevés! A vidéki zsidók szép leveleket írnak, de pénzt nem igen küldenek.

ANDOR. Nem is érdemes ebben az országban nagy dologba fogni! Hogyan viselkedik a bécsi sajtó?

KOVÁCS. Hallom, a *Montagsblatt* melegen emlékezik meg magáról. Már kerestettem is, hogy átvegyük a cikkét, de sehol sem kapható.

ANDOR. Pedig a *Montagsblatt* az udvar lapja!

KOVÁCS. Maga most nagyon híres ember, Gombos. Nem is csodálkoznám rajta, ha ő felsége tudakozódnék a hogyléte után...

ANDOR. Igen ám, csak hogy én annak idején nagyon kemény cikkeket írtam az *Igazság*-ba a magyar udvartartásról!

KOVÁCS. Én most már mennék a szerkesztőségbe. Nem fog unatkozni, ha egyedül lesz?

ANDOR. Dehogy — én most komoly tanulmányokkal foglalkozom... Hallja, mennyi tárca- és különféle-téma van ebben a Lexikonban! Igen érdekes dolgokat lehetne írni a régi Aba-nemzetiségről, az Afrika-utazókról, az ágyúöntésről, az agyvelő súlyáról, vagy az asztrológiáról... A mi sajtónk alapjában véve igen tudatlan. Fogadni mernék, nem sok ujságíró tudja, hogy mi a különbség az asztrológia és az asztronómia között.

KOVÁCS. Isten velünk, Gomboska! (El.)

Tíz perccel később.

Az ápolónő néhány levelet hoz Gombosnak.

Andor az egyik levél borítékán megismeri Szinger Ada hegyes betűit. Az arca ekkor vörös lesz, a szíve megdobban... A borítékban nincs semmi írás, csak egy frissen préselt piros szegfű van benne, a szegfűre hosszú, aranyfényű nyelv csillogó hajszál van csavarva... Andor óvatosan lefejtí a hajszálat a virágról és rácsavarja

az ujjára. Később a nyakára csavarja, miközben a hosszú aranyszál végét a szájába fogja. Most már határozott láza van, de azért igen kellemesnek találja az állapotát. Miközben a szíve dobbanásait számolja, ilyenformán elmélkedik magában: A hajszál egy darab az Ada testéből. A mód, a hogyan hozzám juttatta, egy darab a lelkéből... Igen, ez ő: Ada! Egy paránya az enyém már — vajjon enyém lesz-e az egész? Az ajaccioi ügyvéd fiából Ferenc császár veje lett — mert akarta. Mért ne lehetne a kanizsai Gomperz fiából szilasi Szinger veje —? Ha valamikor, hát most lehetnék azzá! Bátran sikra szállottam egy nemes és nagy ügyért . . . Szemhunyorítás nélkül farkasszemet mertem nézni a halállal . . . Megsebesültem és most panasz nélkül szenvedek . . . Érdekes ember vagyok, sőt híres is. A lapok írtak rólam, mindenütt rólam beszéltek. Az emberek sajnálnak, féltik az életemet, még az ellenségeim is tisztelettel beszélnek rólam . . .

Harminc perccel később.

SZILASI SZINGER *(belép a betegszobába)*. Jó napot, kis Gombos! No, hogy vagyunk? Lássa ma sokkal jobb színben van, mint volt tegnap . . .

ANDOR. Köszönöm az érdeklődést — méltóztassék helyet foglalni! Igazán szép, hogy képviselő úr személyesen ide fárad . . .

SZINGER. Látni akarom, hogy megvan-e minden, ami kell. Ha valamire szüksége lesz, csak szóljon nekem! Mondta már Kovács, hogy pénzt is utalványoztam magának?

ANDOR. Mondta — köszönöm... (*magában morfondíroz*). Nem, nem — képtelenség! Szilasi Szinger leánya és én — képtelenség!

SZINGER. A maga dolga nagy port vert fel a városban. Mindenki arról beszél a kaszinóban és a börzén... Tegnap még a miniszterelnök is tudakozódott maga után...

ANDOR. Igazán? (*Magában morfondíroz.*) Mért volna képtelenség? Ő is zsidó, magam is az vagyok... Ha az apámnak úgy beütött volna a vállalata, mint neki, akkor nem volna köztünk semmi különbség...

SZINGER. Én nekem most mennem kell...

ANDOR. Képviselő úr!

SZINGER. Nos —? Akar valamit? Szóljon bátran!

ANDOR. Egy vallomással tartozom önnek. Én szeretem Ada kisasszonyt...

SZINGER (*megdöbbenve veszi le cvikkerjét*). Maga —? (*nevelve*) maga? (*haragosan*) maga —? (*Fölteszi a cvikkerjét, faggosan.*) Hallja, Gombos, magának láza van —? (*Szünet után.*) Hát tudja, az én leányom, az egy fiatal leány; maga pedig — (*vállat von*). Maga egy furcsa ember... (*Erélyesen*) Kikérem magamnak, hogy máskor ne tréfáljon

velem! Megértett —? *(Elmegy. A lépcsőn rosszkedvű; amikor lenn kocsiba száll, már mérges; amikor a Nemzeti Híradó szerkesztőségébe érkezik, valósággal tájékozik a haragtól. Magában szól.)* Az a Gombos hihetetlenül szemtelen fráter!

ANDOR *(egyedül maradt, ágyán fetreng, az önutálattól hörögve monologizál).* Egy ilyen rongyos riporter, mint én! Egy ilyen zsidó! Egy ilyen snófler! Agyon fogom magamat löni...

ANDOR (egyedül maradt, ágyán fetreng, az ön-utálattól hörögve monologizál). Egy ilyen rongyos riporter mint én! Egy ilyen zsidó! Egy ilyen snóf-ler! Agyon fogom magamat löni...

XIII

A *Nemzeti Hiradó* szerkesztőségében, a szerkesztő szobájában. Jelen vannak: Szinger, Kovács és a Kis Sakál. Szinger frakkban van, mivel a miniszterelnök ebédjére készül, — az esti lapokat böngészi, mialatt Kovács beszél a Kis Sakállal.

KOVÁCS *(egy óriás könyvvel a kezében)*. Megjelent a *Corpus Juris* kommentált kiadása. Erről tárcát kellene írni — de Isten tudja, hol kódorog a sok jogászunk . . .

A KIS SAKÁL. Én megírhatom!

KOVÁCS. Ért maga az ilyenhez?

A KIS SAKÁL *(sértődve)*. Annyit talán csak értek hozzá, mint az a kommentáló állat!

SZINGER *(fölpillant a lapból)*. Ki cikkezik holnap a lódzi esetről?

KOVÁCS. Senki! Holnap csak lapszemlét és polemikus rovatot adunk. Holnapután, ha lezajlott a nagy tüntető népgyűlés, újra kezdetjük a cikkezést. *(Valaki kopogtat az ajtón.)* Bujj be!

EGY LENGYEL ZSIDÓ *(belép és megáll a szobában, kalappal a fején. Az idegen óriás termetű, lengő szakállu ember. A külseje olyan, mint az ó-testamentumbeli patriarkáké. Suhogó selyemkaftánt visel, finom új kalapot, a nyakán selyemkendőt. Az egész viselkedése egyébként oly önérzetes, fölényes és gögös, mintha maga Heródes király volna.)* Giin Tóg!

KOVÁCS *(meghökkenve)*. Mit akar itt?

A LENGYEL *(mindig német-zsidó nyelven)*. Melyik itt a lapcsináló?

KOVÁCS *(megdöbbenve)*. Én! Maga kicsoda?

A LENGYEL. Hát ki volnék? Reb Khájim Kárpelesz vagyok Beregszászról.

KOVÁCS ÉS SZINGER *(rémülten)*. Maga — ? A lódzi rabbi — ?

A KIS SAKÁL. Hát magát nem deportálták Szibériába?

A LENGYEL *(méltóságán alulinak találja, hogy a Kis Sakálról egyáltalában tudomást vegyen)*.

KOVÁCS. Hogy szabadult ki Szibériából?

A LENGYEL. Hogy szabadultam volna ki Szibériából, mikor nem is jártam Szibériában? Mért

jártam volna Szibériában, mikor semmi dolgom Szibériában?

SZINGER (*krétafehér arccal*). No ez — szép dolog!

KOVÁCS (*haragosan*). De hiszen a lódzi rendőrfőnök magát elfogatta!

A LENGYEL (*főlényesen*). Ki a lódzi rendőrfőnök? Ha ezer rubelt veszek a jobb kezembe, akkor a jobb lábára áll; ha ezer rubelt veszek a bal kezembe, akkor a bal lábára áll; ha kétezer rubelt veszek mind a két kezembe, akkor a feje tetejére áll. Ez a lódzi rendőrfőnök!

KOVÁCS (*kétségbeesetten*). De valami baja csak volt a lódzi rendőrséggel?

A LENGYEL (*gőgösen*). Mi az: baj? Ha baj volt, hát neki volt baj. Ha Khájim Kárpeleszt megrúgja a számár, akkor nem a lábára üt, hanem a fejére.

SZINGER. No — ez szép dolog! (*Kárpeleszhez*) De hogy lehet akkor, hogy a lapok mind azt írták magáról —

A LENGYEL (*a szavába vág*). Én csinálom a lapokat vagy maguk? Ha maguk csinálják, akkor mit kérdik tőlem, hogy mi van bennük? (*Kezébe veszi az asztalon levő ujságot.*) Ez a maguk lapja? (*Hátul az apróhirdetéseknél keresi a fejét — meglepetten.*) Hiszen ez nincs zsidóbetűkkel nyomtatva —?

KOVÁCS (*hazafias komolysággal*). Mi nem zsidó, hanem magyar lapot csinálunk.

A LENGYEL (*igen határozottan*). Nekem min-
denki azt mondta, hogy zsidó lapot csinálnak.

KOVÁCS (*aki már nagyon ideges*). Tulajdon-
képpen mért jött maga ide?

A LENGYEL. Ha beszélhetek a fejével, akkor
mért beszéljek a lábával? (*Szingerhez*) Én most
Budapesten akarok letelepedni és szeretném, hogy
ezt írják ki a lapjukba, hogy a jámbor zsidók
tudják, hol keressenek.

SZINGER. No — ez szép dolog! (*Karpeleszhez*)
Nem fogjuk kiírni!

A LENGYEL (*a zsebébe nyúl*). Hát azt hiszi, hogy
ingyen kívánom?

SZINGER (*haragosan*). Tartsa meg a pénzét!
Telepedjék le Budapesten, vagy ahol akar, de
engem hagyjon békében!

KOVÁCS. Arra pedig figyelmeztetem: ha itt is
kuruzslással akar megélni, akkor el fogja tolon-
colni a rendőrség! (*Szivarra gyújt.*)

A LENGYEL (*Szingerhez*). Zsidó ezen férfi?

SZINGER (*bólint a fejével*).

A LENGYEL (*a fölháborodástól egész testében
reszkelve az asztalhoz lép — Kovácshoz*). Tudja,
hogy ma szombat van?

KOVÁCS. Tudom hát!

A LENGYEL. És maga szivarozik? Pi! (*Kovács
felé pök.*)

KOVÁCS (*meredten néz rá*). He —?

A LENGYEL (*az ajtóig retirál, ott visszafordul*).

A KIS SAKÁL (*a Corpus Juris kommentált kiadását hozzávágja a lengyelhez*).

A LENGYEL (*főlemeli a kezét s elmondja a sodomai és gomorhai nagy átkot a redakciónak, aztán gyorsan távozik. Lenn a lépcsőházban öt-hat kaftános alak várja*).

EGY KAFTÁNOS (*Karpeleszhez*). Nos, rabbi?

A LENGYEL (*baljóslatúan*). Elmondtam rájuk a sodomai és gomorhai nagy átkot!

A KAFTÁNOSOK (*vad rémülettel*). Siessünk! Szaladjunk! Ha fog az átok, akkor minden pillanatban ránk szakadhat a ház!

A LENGYEL (*főlséges nyugalommal*). Mit rettegtek, ti kishitűek? Vagy nem vagyok-e veletek! Különben nyugodjatok meg: nem a házbontó, hanem a csődbejuttató átkot mondtam rájuk! (*Kilép az utcára, nyomában vannak a kaftánosok, akik e pillanatban szilasi Szingert már fizetékép-telennek tekintik*.)

KOVÁCS (*a lengyel távozása után*). Ilyen szemtelenség!

SZINGER. Most szépen vagyunk! Ha kisül, hogy a gazember Budapesten van, akkor a lapok meg fogják rohanni és kitudódik, hogy sohasem volt Szibériában!

KOVÁCS. Ilyen szemtelenség!

A KIS SAKÁL (*Kovácsához*). Nagyságos úr! kérem —

SZINGER *(kezét tördelve)*. Blamáltam magamat!
Örökké nevetségessé tettem magamat!

A KIS SAKÁL *(Szingerhez)*. Nagyságos úr, kérem —

SZINGER. Nem értem az orosz rendőrséget!
Annyit dicsérik az erélyét s most kisül, hogy
azok is csak málészájú mamlaszok! Hogy ki
tudták eresztetni ezt a zsványt!

A KIS SAKÁL. Nagyságos úr, kérem? Majd utána
lopódzom Kárpelesznek s kilesem, hol lakik,
aztán elmegyek a rendőrségre és följelentem, mint
kuruzslót és szédelgőt... A mult héten is kiutasí-
tottak egy csodarabbit, Kárpeleszszel se fognak
sokat teketóriázni...

SZINGER. Lássá, ez okos ötlet! Maga ügyes
ember! Siessen hát!

A KIS SAKÁL. Igenis kérem! *(Kárpelesz után
rohan.)*

SZINGER. Majd én is szólok a belügyminiszter-
nek... Az ilyen veszedelmes piócákat le kell
szedni a szegény nép testéről... *(Dörgő hangon.)*
Az egész dolognak különben az a haszontalan
Gombos Andor az oka! *(A kalapja után nyúl.)*
Ezért a mocskos lengyelért még meg fogok késni
a miniszterelnök ebédjéről! *(El.)*

XIV

Dr. Külföldy szanatóriumának fogadótermében vagyunk. Délelőtt van, a Zsolnay-kandallón álló óra tizenegyet mutat. Ez a terem olyan, mint a nagy szabócégek szalonja. A falakat selyemkárpitok borítják, a padmalyról kristály-csillár függ le, a terem közepén köralaku kerevet van, mű-pálmával a tetejében.

A teremben nyolc-tíz ujságíró van együtt. Dr. Külföldy hívta meg őket, litografált levélben, a „nagyságos Gombos Andor úron végrehajtandó sebészeti műtét szíves megtekintése végett”. A megjelentek között vannak Gombos barátai, a bolyhosok és a Kis Sakál. Addig is, míg a műtéthez hozzáfognak, a szép háziasszony kaviáros és sonkás szeletekkel, sherryvel és marsalával kínálgatja a vendégeit.

Külföldyné ő nagysága nem érdekes, de azért mégis csinos asszony. Az állkapcája túlerős, a szája pedig nagy, — de az ajka vérpiros, az arcbőre üde, a szeme ragyogó, a termete pedig délceg és gömbölyű. Esti ruhában, villamos fény mellett alkalmasint közönséges asszonynak néznek, de reggeli ruhában, fehér napfényben igen mutatós. Az ujságíróknak nagyon tetszik. Az ő hagyományos ideáljuk ugyan az ideges női ragadozó, a művésznő tipusa, akinek arcán száz szélyes nyomot hagyott száz színpadi hazugság maszkja, — de most mégis szenzációsan hat rájuk a nő növényevő tiszta és tisztos nyugalma.

Dr. Külföldy szinte nevetségesen hasonlít a feleségére; mintha nem is házastársak, hanem testvérek volnának. Annyi különbség mégis van közöttük, hogy a tanár úr aranykeretű cvikkert visel és tudós körszakállt, amely úgy fénylik, mint a fekete lószőr.

A NAGYSÁGOS ASSZONY (*a vendégekhez*). Még egy kaviáros szeletet, szerkesztő úr . . . Egy pohár sherryt. Ez tiszta pohár, kérem —

KÜLFÖLDY DR. Egy Panajottit, szerkesztő úr . . . Tessék, itt a gyújtó! (*A főbolyhoshoz, a megkezdett beszélgetést folytatva*) Tudom, a kedves kollégáim közül sokan el fognak ítélni ezért, reklám-hajhászással fognak vádolni, — de én nem törődöm az ilyen támadásokkal, mert egy maga-

sabb elv érvényesítéséről van szó... Az elv ez: a tudománynak végre szakítania kell a nagyképű titkolódzással! Miért akarjuk mi doktorok a közönséggel elhitetni, hogy misztikus egyéni erők segítségével végezzük a hivatásunkat? Minden művelt ember ma már tudja, hogy az erőnk csak a tudásunk és a szorgalmunk lehet... Aki tiszta és becsületes munkát végez, annak nincs oka a titkolódzásra! Én kinyitom a szanatóriumom ajtaját s azt mondom a nagyközönségnek: legyen szerencsém! A te életedről, a te egészségedről van szó, tehát jogod van hozzá, hogy ellenőrizd a munkámat. Gyere be a rendelő-szobámba és én előtted csinálom a diagnózisomat. Gyere be a betegszobámba és én megmutatom neked a pácienseimet. Gyere be a műtő-termembe és én előtted operálok. A szakembereket is szívesen látom, a doktorokat... Én nem mondom, hogy csálhatatlan vagyok. Tessék engem ellenőrizni! Ha valamit nem jól csinállok és valaki jobban tudja: én szívesen tanulok tőle! Csak semmi hiúság, semmi nagyképűség, uraim — tanuljunk és tanítsunk, forduljunk közös erővel a közös ellenség, a betegség ellen...

A NAGYSÁGOS ASSZONY (*a főbolyhoshoz*). Még egy kaviáros szeletet, szerkesztő úr — ?

AZ ASSZISZTENS (*bejön, valamit sűg Külföldy dr. fölébe*).

KÜLFÖLDY DR. ... Csak semmi hiúság, semmi nagyképűség, uraim — tanuljunk és tanítsunk, forduljunk közös erővel a közös ellenség, a betegség ellen ...

KÜLFÖLDY DR. Megyek! (El.)

A NAGYSÁGOS ASSZONY. Az uram azt mondta, hogy olyankor szeretné meghívni a sajtót, amikor valakinek a fejét trepanirozzák — az nagyon érdekes műtét... Ez tiszta pohár, szerkesztő úr!

EGY INAS (*nagy libériában, a Montmorency-család színeiben, kinyitja az ajtó szárnyait, aztán mélyen meghajlik*). Kezdődik az operáció!

Mind — az asszony kivételével — a műtő-terembe vonulnak. A terem felső világítású kis amfiteáter. Az újságírók elhelyezkednek a lépcsős padokon. Gombos Andor a terem közepén levő fehér operáló-asztalon fekszik. Az arca nem látható, mivel eltakarja az altató sisak. Andor már elvesztette az eszméletét. Az öntudatnak parányi szikrája, amely benne még lobog, most a kezébe menekült; kétségbeesett szeretettel szorongatja a mellette álló ápoló asszony kezét és kábultságában olyasmit képzel, hogy ez az édesanyja keze. Külföldy dr. és két asszisztens fehér nagy köténnyel az asztal mellett áll. A libériás inas fotográfiákat visz körül a padokban; a Külföldy módszere szerint készült képek Gombos térdesontjait ábrázolják, a beleszorult pisztolygolyóval.

A FÜBOLYHOS (*az inashoz*). Miféle nagy masina áll ott az ablak előtt?

AZ INAS. Érdekes operációknál azzal csinálják a kinematografikus fölvételeket...

EGY INAS (nagy libériában, a Montmorency-család színeiben, kinyitja az ajtó szárnyait, aztán mélyen meghajlik). Kezdődik az operáció!

KÜLFÖLDY DR. A páciens már alszik, uraim! Kezdem az operációt... Akit érdekel, és akinek jók az idegei, az közelebb is jöhet...

A KIS SAKÁL (*a főbolyhoshoz*). Szabad itt cigarettázni?

A FŐBOLYHOS (*halkan*). Fogja be a száját, mert agyontiprom magát!

KÜLFÖLDY DR. Ime, uraim, most átvágtam a fedőbőrt...

EGYIK BOLYHOS. Aj! (*Krétafehér arccal kisért a teremből — az inas mosolyogva követi.*)

ANDOR (*mialatt vágják, álmában beszélni kezd*). Hiszen ha én Esterházy herceg fia volnék, akkor hozzám adnák...

KÜLFÖLDY DR. (*jó idő múlva fölmutatja az összelapított ólomgolyót*). Ime a golyó, tisztelt uraim! Az operáció érdemleges része ezzel véget ért — a folytatása már aligha fogja önöket érdekelni... A kedves nőm a szalonban várja az urakat...

MIND (*a fogadóterembe vonulnak át*).

A NAGYSÁGOS ASSZONY (*az újságírókhoz*). Bemutatom a szerkesztő uraknak leányomat... Editke, nézze meg jól ezeket a bácsikat, ők mind híres emberek!

EDITKE (*négy éves, nagyon bájos és okos kis leány, mosolyogva körbe hajlik*).

A NAGYSÁGOS ASSZONY. Egy pohár sherryt, szer-

EGYIK BOLYHOS. Aj! (Krétafehér
arccal kísért a teremből, az
inas mosolyogva követi.)

kesztő úr! Még egy kaviáros szeletet... Editke majd tiszta tényért hoz...

KÜLFÖLDY DR. *(megjelenik a szalonban; megint redingote-t visel; a főbolyhoshoz szól)*. Ha az urak szívesek lesznek írni az operációról, méltóztassék hangsúlyozni, hogy nálam nincs titkolódzás és nincs nagyképűség. A nagyközönséget nem hívhatom meg az operációimhoz, de a sajtót, amely a nagyközönség szeme, igenis meghívom...

AZ ASSZISZTENS *(véres köténynyel besiet)*. Tanár úr, kérem! Tanár úr!

KÜLFÖLDY DR. *(hozzásiet)*. Nos — !

AZ ASSZISZTENS *(a fölébe ság valamit)*.

KÜLFÖLDY DR. *(ijedten és fojtott hangon)*. No de ez hallatlan lomposság!

AZ ASSZISZTENS *(halkan)*. Kibontsuk újra?

KÜLFÖLDY DR. Fölébredt már?

AZ ASSZISZTENS. Föl!

KÜLFÖLDY DR. Akkor nem lehet! De az Istenért, mondja, hogyan lehetett erről megfélekezni?

AZ ASSZISZTENS *(epésen)*. Nem én feledkeztem meg róla, hanem a tanár úr!

KÜLFÖLDY DR. *(gorombán)*. Ne kiabáljon ennyi idegen ember előtt! Én igazán nem tudom, hogy minek fizetek én két asszisztenst, ha mindenre nekem kell gondolnom!

AZ ASSZISZTENS. Mit csináljunk most már?

KÜLFÖLDY DR. Mit csináljunk? Semmit se csináljunk. Belehalni nem fog!

AZ *ASSZISZTENS. Belehalni nem, de holtáig sánta maradhat!

KÜLFÖLDY DR. Ne kiabáljon, hanem jöjjön velem! (*Az asszisztenssel el.*)

A NAGYSÁGOS ASSZONY (*a vendégekhez*). Még egy szeletet, szerkesztő úr . . . Egy pohár sherryt!

XV

Szinger Ada kis szalonjában vagyunk, amelyet már ismerünk. A szoba berendezésében annyiban változás állott be, hogy a csecsebecsék és arcképek nagy része eltűnt, helyüket eleven virágcsoportok foglalják el. A házikisasszonyon kívül jelen vannak: a szép Riza, Török huszárcapitány és Wertheim.

Ada ezuttal lángvörös ruhát visel. Az imént meglátta önmagát a nagy állótükörben s úgy tartja, hogy olyan érdekes, mint egy gonosz démon; mivel igen fejlett stilus-érzéke van, most azon fáradozik, hogy a viselkedésével a külsejéhez alkalmazkodjék, — tehát démoni kacérságot fejt ki.

A két úr — mint Szingerék férfivendégei általában — egymást kölcsönösen fölöslegesnek tartja. Wertheim úr úgy találja, hogy a sarkan-

tyúját pengető kamarás rosszízlésű snob, Török kapitányt pedig bosszantja, hogy ez a parvenü —tudj' Isten minek hívják! — falkavadászatokról beszél.

ADA *(az urakhoz)*. Maguk nem mulatnak jól nálam. Mit adjak maguknak? Akarnak konyak-bonbont? Van egy skatulyával, de nem tudom, hogy megtalálom-e... *(Kinyit egy fiókot.)* Ez a fiók olyan, mint a kucséber-zacskó, minden szám benne van, de szerencse kell hozzá... Drei unter hundert! *(Lehunyt szemmel belenyúl a fiókba, egy ideig keresgél a sok kacat közt, aztán véletlenül megtalálja a bonbonos dobozt.)* Ma szerencsés napom van! *(A bonbon körbe jár.)*

KOMLÓSI *(az ifju jellemszínész és himnemű primadonna belép. Szmokingruhát visel, brokát mellénygel. A mellénygombjai aranyból valók, mindegyik egy kis Szent György-tallér)*.

ADA *(egy bájos kis sikoltással Komlósira elé szalad)*. Óh, csakhogy eljött! *(Szemérmétesen lesüti a szemét.)*

KOMLÓSI *(sokáig fogva tartja Ada kezét, miközben fojtott hangon lihegi)*. Haldokolva is eljöttem volna olyan meghívásra! *(Megjegyzendő: Ada reggel névjegyet küldött a művésznek, a névjegyre rácsavart egy hajszálat.)*

ADA. Üljön le Komlósira, mindjárt kap teát!

KOMLÓSI *(súgva)*. Köszönöm! *(Hideg göggel haj-*

lik meg Török előtt s gúnyos megvetéssel köszönti Wertheim urat.)

WERTHEIM (*hideg göggel*), TÖRÖK (*gúnyos megvetéssel fogadja Komlósi köszöntését*).

KOMLÓSI (*a teáját kavarja s azalatt perzselő pillantásokat vet Ada felé. Most odahajlik a leány füléhez, egészen közel, úgy hogy izzó lehellete érinti Ada nyakát — és suttogva szól*). Hogy érzi magát a kedves mamája?

ADA. Köszönöm, jól!

KAPUVÁRY ANDRÁS (*belép a szobába. Két nappal ezelőtt elküldte Adának a Tavaszi Vihar című verseskötetét s Ada a figyelmét egy névjegyben köszönte meg, amelyre egy hajszálat csavart rá. Mostanában ugyanis nagyon hull a haja*).

ADA (*kedves sikoltással András elé szalad*). Hát mégis eljött! Ha tudná, hogyan vártam! (*Lesüti a szemét*).

ANDRÁS (*erősen megszorítja a leány kezét, aztán Törököt, Wertheimot és Komlósit köszönti — hidegen, megvetéssel, illetőleg undorodással*).

TÖRÖK, WERTHEIM ÉS KOMLÓSI (*hasonlóképpen viszonozzák András köszöntését*).

ADA. Tudják, hogy mi az ujság? Édesapa elcsapta az angol missemet . . . Kisült, hogy sem nem angol, sem nem miss; hanem amerikai és nem tudom micsoda . . . Megtanultam tőle a néger-táncot, s ha apa el nem csapta volna, sok

egyebet is tanulhattam volna még tőle. *(Tiszta gyermek-pillantást vet körbe.)*

AZ URAK *(elnézően mosolyognak).*

ADA *(mind naivabban).* Riza azt mondja, hogy úri leány nem járhatja azt a táncot, de én igazán nem tudom, hogy mi van abban... Majd eljáróm, maguk meg ítéljék meg, hogy illetlen-e? Eredj a zongorához, Riza!

RIZA *(rosszalólag).* No de ilyet! *(A zongorához ül.)*

ADA *(a szoba közepére lép, kissé megemeli a szoknyáját.)* All right!

— — — — —

Ugyanakkor a szilasi Szinger dohányzó szobájában — abban a bizonyos szobában, amelynek padmalya a velencei doge szobájának másolata — együtt ül Szinger és Koller báró.

SZINGER *(zavart szeretetreméltósággal).* Régen óhajtottam ezt a találkozást, de nem mertem remélni, hogy személyesen fogsz elfáradni hozzám.

KOLLER *(nyugodt szeretetreméltósággal).* Ebből is láthatod, hogy rosszul ítélte meg engem. Az elvi ellentét, amely köztünk fölmerült, semmiképpen sem érintheti az őszinte tiszteletet és rokonszenvet, amelylyel neked és családnak tartozom és amelyet — reményilem — hasonló érzelmekkel viszonzol.

SZINGER *(kissé meghatottan kezét fog vele).* A legnagyobb mértékben!

KOLLER. Köztünk elvi összeütközés volt. Az ilyen harcokra szerintem szükség van, nem azért, hogy az egyik fél legyőzzék, hanem azért, hogy bizonyos — a nemzeti élet föltételeivel szoros összefüggésben lévő — eszmék tisztázást nyerjenek. Aki ilyen harcban részt vesz, akár pro, akár kontra, az, Kemény Gábor szerint, hozzájárul a nemzet eszmekörének és önismeretének gyarapításához, az tehát szolgálatot tesz a nemzetnek. Rendes dolog, hogy a nyilvánosság előtt lefolyó küzdelmekbe bizonyos alantas elemek avatkoznak, akik az elvi ellentétet személyes ellentétté igyekeznek kiélezni. Ezúttal is úgy történt.

SZINGER. Igen — a kis Gombos!

KOLLER. És a kis Kapuvár és mások is, nagyobbak! A mi kötelességünk, hogy a küzdelmet megóvjuk az elfajulástól. Éppen ezért megmondom neked: ellened embervadászatot terveznek . . . Kitudódott, hogy Khájim Kárpelesz sohasem volt Szibériában, az is kitudódott, hogy Budapesten járt és hogy te kieszközölted a kitasíttatását . . .

SZINGER (*elhalványodik*). Én — ?

KOLLER. Tudom ugyan, hogy Kárpelesz személyének és szereplésének nincs semmi köze a te elvi állásfoglalásodhoz, — ha költött személyről és komponált eseményekről lett volna szó,

akkor is hipotétikus alapon joggal végigküzdhetted volna az elvek küzdelmét, — félek azonban, hogy az avatatlan tömeg másképpen fog itélni. Ellenségeid most tendenciózusan a nyilvánosságra akarják hozni a történeteket, hogy lehetetlenné tegyék nyilvános szereplésedet...

SZINGER *(hideg verejtéket érez a homlokán).*

KOLLER. Remélem azonban, hogy el tudom őket hallgattatni.

SZINGER. Azt hiszed, lehetséges lesz?

KOLLER. Kis körben — szerencsére olyan körben, amely függő viszonyban van hozzám — készül ellened a merénylet. Ha exponálom magamat, ha tüzzel-lélekkel exponálom magamat, még el tudom őket hallgattatni. Én azonban nem is elégedném meg azzal, hogy sértetlenül kiment-selek a hinárból, amelybe tagadhatatlanul bele-süppedtél, hanem szükségesnek látom, hogy egy impozáns társadalmi demonstrációval fejezzem be rád nézve a Kárpelesz-ügyet. Ezért, ha nincs ellene kifogásod, tagnak foglak ajánlani az Ügető-klubban...

SZINGER *(hirtelen elpirul s valami édes nyílást érez a szíve tájékán).* Hát azt hiszed, hogy lehetséges — ?

KOLLER. Ha exponálom magamat, ha tüzzel-lélekkel exponálom magamat, akkor kezeskedem a sikerről. Elő is készítettem már a dolgot az

elnökségnél. A feudális ügетők most nincsenek Budapesten, ha egész csendben és váratlanul választmányi ülést hívunk egybe, most könnyűszerrel bevihetünk . . .

SZINGER (*magában*). Ez akar valamit! De mit?

KOLLER (*szünet után*). Kétségkívül hallottad, hogy főispánságot vállalok?

SZINGER. Hallottam és gratulálok!

KOLLER. Egy időre akarok csak vidékre menni; ha a közigazgatási reformok szőnyegre kerülnek, visszajövök Budapestre. Tulajdonképpen azt a kis közigazgatási nimbuszt akarom csak megszerezni, amelyre a jövő embereinek szükségük lesz . . . Most pedig engedj meg egy kérdést.

SZINGER (*magában*). Most jön! (*Fenn.*) Parancsolj, kérlek!

KOLLER. Férfias nyíltsággal kérdezek tőled valamit s kérlek, válaszolj férfias nyíltsággal. Ha Ada kisasszony hajlandó volna feleségül jönni hozzám, volna ez ellen kifogásod?

SZINGER. Nem volna kifogásom! Legkevésebbé sem! Sőt ellenkezőleg! Tudod azonban, hogy Ada különös leány, nem hiszem, hogy ebben a kérdésben befolyásolhatnám . . .

KOLLER. Ezt nem is kívánom! Én csak felhatalmazást kérek tőled arra, hogy Ada kisasszonynak följajánlhassam a kezemet. Beszélhetnék önagságával?

SZINGER. Most mindjárt? Úgy tudom, hogy vendégei vannak, de ha akarod, rögtön itt lesz . . . (*Ada szobája felé megy. Utközben így elmélkedik magában.*) Ada a szeme közé fog nevetni . . . De ez az ő dolga! Pedig Ada talán rosszul fogja tenni, mert ennek az embernek sok esze van és valószínű, hogy még miniszter is lesz belőle . . . (*Belép Ada szobájába.*)

ADA (*éppen a négertáncot járja. Amint megpillantja édesapját, rögtön abbahagyja a táncot és Szinger nyakába veti magát.*)

SZINGER. Eredj a szobámba Ada, — a szabónő vár ott rád . . .

ADA (*csudálkozva*). A szabónő?

SZINGER (*halkan*). Eredj! (*Fenn.*) Az urak megfognak bocsátani — majd én itt maradok és helyettesítlek . . .

ADA (*magában*). Hát ez mi —? Hogy nem szabónő, arra fogadok . . . No, de nézzük meg! (*Fenn*) Apa majd helyettem tovább járja a négertáncot! (*El.*)

— — — — —
Koller báró és Ada a dohányzóban.

ADA. Nini, hát maga a szabónő?

KOLLER. Egy fontos és komoly dologban szeretnék magával beszélni, Ada nagysád.

ADA. Meg akarja kérni a kezemet?

KOLLER (*ráhagyólag bólint*).¹

ADA. Én azonban nem akarok magához menni, mert nem szeretem és tudom, hogy a pénzemért akar elvenni.

KOLLER. Azért mégis kérem, hallgasson meg türelemmel.

ADA (*gúnynyal*). Meg akar róla győzni, hogy szeret?

KOLLER. Nem, Ada. Én magát nem szeretem. Én egyáltalában nem szeretek senkit és ebben hasonlatosak vagyunk egymáshoz, mert maga se szeret senkit. Én valóban a pénzeért akarom elvenni.

ADA. Jól kezdi a vallomást — ezt már meghallgatom! (*Leül.*)

KOLLER (*beteszi az ajtót, szembe ül a leánynyal*).

ADA. Ott hagytuk el, hogy maga nem szeret.

KOLLER. Úgy kellett volna mondanom: nem vagyok szerelmes magába. Nagy gyönyörűségem telik azonban a maga szépségében, eszében és —

ADA. És a pénzemben!

KOLLER. Úgy van, a pénzében is. A pénz hatalom, én szeretem a hatalmat, — maga is szeretni fogja, ha megismerte, — azért szeretem a pénzt. Mondok önnek valamit, Ada nagysád. Nézzen a szemembe, ne szerelmesen, — mert arra képtelen volna, — hanem becsületesen kutatva. Így! Maga igen eszes ember, Ada. Eddig még nem igen vette hasznát az eszének, csak játszott vele, de én

tudom, hogy eszesebb mindenkinél, aki ebben a házban lakik és megfordul. Erről maga is meg van győződve. Ha megszokta volna, hogy hasznát vegye az eszének és gondolkozzék, akkor tudná, hogy van ebben a körben egy ember, valaki, aki keresztül látott magán, aki fölismerte, aki méltatni tudja magát — s az én vagyok! Ezt abból is láthatja, hogy merek magával olyan hangon beszélni, ahogyan fiatal leánynyal még nem igen beszéltek. Mondja, gondolkozott ön már valaha az élet problémáján? Tudja, hogy miért él tulajdonképpen a világon? Maga nem vallásos és nem is szereti a szüleit —

ADA. Ah, én —

KOLLER *(a szavába vág)*. Maga megbecsüli a szüleit, mivel tudja, hogy ezzel nagy örömet szerez nekik, de ez a szeretet az eszéből fakad, nem a szívéből. Alapjában véve egészen idegen hozzájuk. Tehát miért él maga a világon? Abban a bizonyos viharos és mámoros boldogságban — amelyről más leányok epedve álmodoznak — maga nem hisz már. Ki szerezze meg magának ezt a boldogságot? Egy tönkrement katonatiszt, vagy egy meggazdagodott kereskedő? Egy kis író vagy egy nagy színész? Maga jól tudja, hogy egyik sem. A vihart és a mámort nem adhatja meg senki, ha nincs meg a szívünkben. A magáiban nincs meg. Maga csupa ész, hitetlenség, két-

kedés. Magának lehetnek szeszélyei, de szenvedélyei soha! Ezt maga már is sejti, ha nem is tudja még, ez fáj is magának, de ezen már nem változtathat. Magának csak egy célja lehet: hogy minél tökéletesebb, nagyobb szabásu, minél színebb és élvezetesebb életet éljen. Ezt egyedül nem teheti meg. Elérheti azonban, ha velem szövetekezik.

ADA (*gúnyosan*). Méltóságod igazán önzetlen!

KOLLER. Nem vagyok az, de önző sem vagyok, csak annyit kérek magától, amennyit magam is adhatok. Én se hiszek semmiben és nem szeretek senkit. Nekem is az a célom, ami magának: hogy tökéletes, nagyszabásu, színes és élvezetes életet éljek. Lehet, hogy ez cinizmus, de ha én cinikus vagyok, akkor maga is az.

ADA (*nevelve*). Az meg lehet!

KOLLER. De mindkettőnknek megvan az az erényünk, hogy őszinték vagyunk. Tehát én szövetséget ajánlok magának. Nekem van nevem, tudásom és akaraterőm; magának van szépsége, esze és vagyona. Ha összeállunk, ezekkel a fegyverekkel kivívhatunk magunknak mindent, amit ebben a koldus országban kivívni lehet. Meg akarja ismerni a terveimet? Elmondom! Mindenekelőtt főispán leszek. Ez nem nagy hivatal, de szép. A székhelyünk közel lesz Budapesthez, két óra alatt ide röpíti a gyorsvonat. Palotánk

lesz Budapesten és kastélyunk a vidéken. Eleintén odalenn csak a gentryvel barátkozunk, idefenn csak művészekkel és írókkal. De azért maga fogja a legfényesebb estélyeket adni, magának lesznek a legszebb ruhái és ékszerei, a leggyorsabban járó lovai. Két-három esztendő múlva a nagy arisztokrácia, az igazi — amely eleintén huzódni fog tőlünk — már ott lesz a maga szalonjában. Tíz éven belül maga kegyelmes asszony lesz, alkalmasint miniszterné is. Valószínű, hogy már előbb is az lesz.

ADA. De engedjen meg, csak nem élhetek együtt egy emberrel, akit — nem szeretek?

KOLLER (*mosolyogva*). Becsületes szövetséget akarok és nyíltan beszélek. A palotánknek két szárnya lesz, az egyik a magáé, a másik az enyém. Az elválasztó ajtó kulcsa magánál lesz. Mindaddig, amíg önként nekem nem adja.

ADA (*mosolyogva*). És ha sohasem adom magának?

KOLLER (*nevetve*). Akkor alkalmasint meg fog ölni a titkos bánat, de szemrehányást sohasem fogok magának érte tenni. Ezt megígérem! Most mindent tud. Gondolkozzék ezen és válaszoljon akkor, amikor kedve van. Még egyet! Az én szívem —

ADA. A maga szíve!?

KOLLER. Tehát: az én lelkem telve van őszinte

gyöngédséggel maga iránt. Nem elemezem, de úgy érzem, hogy az emberi rokonszenvnek egész skálája megfér benne — az apa, a testvér, a jóbarát gyöngédsége épp úgy, mint a szerelmesé. Maga választhat: elfogadhatja valamennyit, vagy visszautasíthatja valamennyit. Most pedig menjen vissza a társaságához.

ADA. Megyek! *(El.)*

— — — — —
Ada kis szalonjában.

ADA *(belép)*. Édesapa, a szabónő most magával szeretne beszélni . . .

SZINGER. Megyek! A viszontlátásig, uraim! *(El.)*

KOMLÓSI *(Adához)*. Nem folytatja a néger-táncot?

ADA. Egyszer volt kutyavásár Budán. Ha nem nézte meg a bokáimat, akkor sajnálom magát, mert nem fogja őket egyhamar viszontlátni. *(Andráshoz.)* Még meg se mondtam: a könyve nagyon szép!

ANDRÁS *(elpirulva)*. Elolvasta az utolsó verset? *(Nota bene ez a vers Adához íródott.)*

ADA *(mivel eszébe jut, hogy a könyv felvágatlan állapotban ott fekszik még a zongorán, kitérően és tapintatosan)*. Hogy elolvastam-e? Hogy kérdezhet ilyet, maga gyermek! *(Igen sokatmondóan mosolyog.)*

ANDRÁS *(még inkább elpirul)*.

ADA. Mit csináljunk most? Van egy üveg édes pálinkám — hátha meginnók?

RIZA *(megbotránkozottan)*. Hogy miket eszel ki Ada! *(Poharakat hoz)*

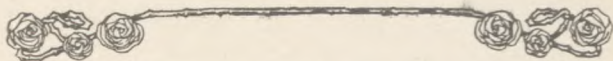
ADA. Igyunk a jövődöbelim egészségére!

TÖRÖK *(erősen Ada szeme közé néz, magában morfondíroz)*. A zsidónők mind tüzesek. Aki föl-
ébreszti bennük a temperamentumot, azt tehet
velük, amit akar... *(Az asztal alatt megérinti
a lábával Wertheim cipőjét.)*

ANDRÁS *(magában)*. Feleségül nem fogják hoz-
zám adni. De ha asszony lesz — akkor — talán
— *(búsan Ada szeme közé néz)*.

KOMLÓSI *(koccintás közben megérinti Ada kezét,
magában szól)*. El fogom csábítani, akkor könnyő-
rögni fognak a szülei, hogy vegyem feleségül...

XVI

A Külföldy-féle szanatóriumban, Gombos Andor betegszobájában.

AZ ÁPOLÓNŐ *(belép, mérsékelt izgatottsággal szól)*. Gombos úr, egy hölgy keresi...

ANDOR. Miféle hölgy?

AZ ÁPOLÓNŐ. Elegáns és csinos hölgy. Fehér boája van, fehér kalapja, a kabátja is fehér... Szép fogaton jött. Hogy bejöhet-e?

ANDOR *(a tíz körmével nekiesik a hajának, fésülködést jelezve)*.

SZINGER ADA *(az ajtóban)*. Szabad? *(Belép.)* Én vagyok!

ANDOR *(visszahanyatlík a párnára)*. Ada —!

ADA *(körülnéz)*. De furcsa itt minden! Hogy van maga Dórika? Nem maradhatok sokáig, mert várnak odalenn, a kisasszony és Koller báró...

Otthon meg nem is tudják, hogy idejöttem... Hanem azért leülök egy perce, hogy el ne vigyem az álmát... (*Az ablakban álló székre ül.*) No, beszéljen már! Hát nem is örül, hogy meglátogattam?

ANDOR (*halkan*). Nagyon örülök — csak nem értem egészen...

ADA. Mit nem ért? De igaz, hogy van a lába? Hallottam, hogy sánta marad — szegény Dóri!

ANDOR. Igen, sánta maradok!

ADA. Magának nincs sok szerencséje. Más ember, ha párbajban megsebesül, legalább érdekes ember lesz. De maga —

ANDOR. Én bicegő zsidó leszek!

ADA (*nevet, majd hirtelen elkomolyodik*). Beszéljen hát, Dóri! (*Fölkel, hozzámegy s leül az ágy szélére.*) Tudja mi az ujság? Menyaszony vagyok.

ANDOR (*lehunyja a szemét és hallgat*).

ADA. Nem is kérdezi, hogy kihez megyek? Koller báróhoz! (*Szünet után.*) Ez furcsa — mi?

ANDOR. Mért jött maga ide, Ada?

ADA. Magam sem tudom biztosan... Próbára akartam tenni a vőlegényemet, hogy féltékeny-e? Ő nem féltékeny, magára legalább nem; ő maga kísért ide és megdicsért, hogy szép és kedves tőlem, amit teszek...

ANDOR. És Koller el tudta magával hitetni, hogy szereti?

ADA (*a fejét rázza*). Nem! Ha szeretne, nem is mennék hozzá, mert utálnám. Engem senki sem szeretett életemben, csak maga Dóri. Most is szeret?

ANDOR. Most is!

ADA. Tulajdonképpen mégis csak azért jöttem, hogy ezt halljam magától.

ANDOR. Miért akarja hallani? Miféle öröme telhetik még ebben?

ADA (*komolyan*). A gondolat, hogy maga szeret, volt az egyetlen nemes, tiszta és meleg gondolat, amely bennem élt. Most már az se melegít többet és én dideregve gondolok a jövőre! Iskolás leány korom óta mindig arról ábrándoztam, bárha engem valaki nagyon szeretne. Ez azonban lehetetlen, mert ahhoz naivnak és jónak kellene lennem és hinnem kellene a szerelemben. Én azonban nem vagyok se naiv, se jó és nem hiszek semmi-
ben. Magában is csak olyankor hiszek, ha nem látom. De ha látom, akkor roppant furcsának találom és most is kedvem volna nevetni...

ANDOR. A szeme könnyes, Ada!

ADA. Igen ám, de nem magát sajnálom, hanem magamat. Én most elmegyek és elfelejtem magát Dórika. Én mindent elfelejtek, amire nem akarok gondolni. Ha egyszer összehoz valahol a véletlen, azt se tudom majd, hogy kicsoda maga. Elhiszi? És úgy lesz, én ismerem magamat!

ADA. Dóri, akar en-
gem megcsókolni?

ANDOR. Ez úgy lesz!

ADA. Mondok magának egy titkot, Dóri: nekem nincs szívem! Egy mákszemnyi sincs, bizony Isten! A dologban az a furcsa, hogy ez bánt, fáj és hogy szeretnék más lenni. Sajnálom magamat, de nem segíthetek magamon. Komédiázni azonban nem akarok. Hát Dóri, adja ide a kezét! Ha vétettem maga ellen, bocsásson meg.

ANDOR. Nem vétett ellenem, Ada!

ADA. Kérem, ne kezdjen sírni, mert akkor nevetnem muszáj! Én nem akarok komédiázni — Isten velünk!

ANDOR. Isten vele, Ada!

ADA *(az ajtóba megfordul)*. Dóri, akar engem megcsókolni?

ANDOR. Nem!

ADA *(leül az ágy szélére)*. De igen, csókoljon meg! Ne úgy — a számon! Soha senki sem csókolt meg a számon.

ANDOR *(megcsókolja)*.

ADA *(elmegy és beteszi maga után az ajtót. A folyosón kiveszi a keszkenőjét és erősen megdörzsöli az ajkát)*.

XVII

Hat héttel később a *Nemzeti Híradó* szerkesztőségében Kovács I. szerkesztő magából kikelve, bekopogtat szilasi Szinger dolgozó szobájába.

KOVÁCS. Engedelmet kérek, Gombossal már nem lehet bírni. Most már egészen megbolondult!

SZINGER. Mi baja már megint?

KOVÁCS. Azt mondta nekem az imént: Ön ló!

SZINGER (*haragosan*). Én —?

KOVÁCS. Nem a képviselő úr, hanem én.

SZINGER (*megnyugodva*). Az más! ámbár az se járja, hogy a munkatárs a szerkesztőt lónak nevezze.

KOVÁCS. Hogy ő nem csinál rendőrséget, azt mondja, mert az istenek nem arra valók, hogy fazekat drótozzanak. Vagy országgyűlést csinál, vagy elmegy a laptól, azt mondja!

SZINGER (*fölséges nyugalommal*). Ha nem csinál rendőrséget, majd megcsinálja helyette más. Össze vagyunk vele házasodva? No, ugy-e, hogy nem? Ha elmegy, hát elmegy! Szerződtetünk helyette más valakit!

KOVÁCS. Azt hiszem, Kapuváry András szívesen jönne át a *Magyar Szabadság*-tól a Gombos fizetésével. A lapjánál sehogy sem fizetik, pedig hasznavehető ember.

SZINGER. Nagyon rokonszenves, úri gyerek! Szeretném, ha minél több ilyen embert kaphatnánk a laphoz. A zsidó ujságírók nem érnek sokat. Csak jár a szájuk, mindenbe beleütik az orrukát, izgágák, kötekedők, leszólják a lapjukat, s ha az ember kiereszti őket a redakcióból, biztos, hogy skandalum lesz belőle... Az a Gombos is olyan!

Egy héttel később a *Magyar Szabadság* szerkesztőségében. Kopeczky főszerkesztő és Kóhn kiadóhivatali főnök együtt tanácskoznak.

KOPECZKY. Kapuváry fölmondott?

KÓHN. Igen, fölmondott! Hogy ő nem maradhat negyvenöttel, mert a *Nemzeti Híradó* hetvenet ajánlott neki.

KOPECZKY. Lopják azok a pénzt? (*Szünet után.*) Azt meg lehetne engedni Kapuvárynak, hogy néha színházi kritikát is írjon. Akkor elő-

adják a darabját és tisztességes mellékkeresete lehetne.

KÓHN. Ő nem akar darabot írni. Pénzt akar.

KOPECZKY. Mondja neki, semmi szükség reá, mehet akár holnap.

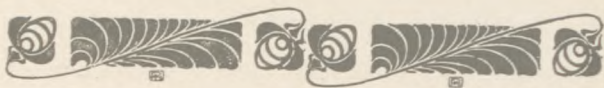
KÓHN. Hetven forint! Ha rászánunk annyit, akkor megkaphatjuk akár Gombos Andort is, az most különben is állás nélkül van.

KOPECZKY. Gombos Andor? Az ügyes fiu! A lódzi esetet is ő csinálta... Az mindjárt egy kis életet hozna a szerkesztőségbe...

KÓHN. Majd szólok neki.

KOPECZKY. Én szeretem a felekezetemet, de annyi bizonyos, hogy keresztényekkel nem lehet lapot csinálni. Mind lusták, nagyképűek és mam-laszok... Szerződtesse Gombos Andort!

XVIII

Nyolc hónap mulva.

Az Oceán-kávéházban vagyunk. A bolyhosok asztala üres, de a sakálok asztalánál nagy élet folyik. A sakálok közt a Kis Sakál elnököl. Most már Fősakál a neve. A többiek — vagy hatan vannak — az ő sakál-kölykei. A kölykök kétaraszos urak, az arcukat Chamberlain példájára borotváltatják és Niagara-frizurát viselnek.

ELSŐ SAKÁL-KÖLYÖK (*a Kis Sakálhoz*). Mester, adjon nekem tízenöt krajcárt kölcsön!

A KIS SAKÁL. Olyan nincs!

MÁSODIK SAKÁL-KÖLYÖK. Kézpénzem nincs, de értékpapirokkal szolgálhatok. (*Három ötkrajcáros levélbélyeget ad neki.*)

ELSŐ SAKÁL-KÖLYÖK. Megfizetem, ha sikerül elhelyeznem az értekezésemet.

MÁSODIK SAKÁL-KÖLYÖK. Miféle értekezést írtál?

ELSŐ SAKÁL-KÖLYÖK. Tudományosan behizonyítom, hogy Petőfi Sándor sohasem létezett. A versek, amelyek az ő nevét viselik, részben a Pilvax-társaság költeményei, részben összegyűjtött népdalok.

A KIS SAKÁL. Hát Segesvárnál ki esett el? Hé —?

ELSŐ SAKÁL-KÖLYÖK. A segesvári legenda az észak-germán Szigfrid-monda befolyása alatt keletkezett, a Szigfrid-monda pedig a hellén Achilles-mondakörből eredt. Mindezek a mondák, amelyeknek hőse az ideálokért harcoló ifjú dalia, akinek korai halálát egy egész nemzet siratja meg, pogánykori misztériumokra vezethetők vissza. A dalia tulajdonképpen a nyár szimboluma, az ellenség, aki megöli, a tél. Ebben a poézisben a népléleknek a nyárhoz való vonzódása és a téltől való félelme nyilatkozik meg.

GOMBOS ANDOR *(bicegve belép a kávéházba és egyedül leül a bolyhos-asztalhoz, ott egy csomó ujságba temetkezik).*

KAPUVÁRY ANDRÁS *(belép a kávéházba, egyenesen a bolyhos-asztal felé tart, de mivel ott meglátja Gombost, elkanyarodik és egy sarokasztal mellé telepedik).*

ANDOR *(fölkel, András asztalához biceg). Pardon! (Fölvesz egy ujságot s visszatér a helyére.)*

ANDRÁS *(öt perc múlva odamegy az Andor asztalához). Pardon! (Egy kicsit válogat a fölhalmozott lapok közt, aztán visszatér a helyére.)*

ANDOR *(leteszi a lapját s Andrásra tekint).*

ANDRÁS *(leteszi a lapját s Andorra néz).*

ANDOR *(egy hősi elhatározással leteszi a lapját s odabiceg Andrásához). Hát te ökör — mit izélsz?*

ANDRÁS *(meghatottan kezét nyújt neki).*

ANDOR *(melléje ül). Na — ! (zavartan hallgat.*

ANDRÁS. Kell egy cigaretta — ?

ANDOR. *(Szünet után.) Köszönöm! (Szünet után).*
Hogy vagytok a lapotoknál?

ANDRÁS. Úgy — lassan!

ANDOR. Színger túladott rajtatok?

ANDRÁS. Muszáj volt neki! Azt mondják, tisztára tönkre ment.

ANDOR. Én előre tudtam, hogy tönkre fog menni.

ANDRÁS. Ilyen óriás vagy, ilyen rövid idő alatt!

ANDOR. A zsidók úgy vannak a vagyonnal, mint a gyerekek a kerekessel. Fel tudják húzni a telt vödört a kútból, de kiemelni már nem tudják; amint a vödör után nyúlnak, eleresztik a kerekét: zsupsz! lenn van megint a kútban! Most már kezdheti újra! Félesztendő alatt különben minden valamire való zsidó tönkrement. Most már senkinek sincs pénze Magyarországon,

SAKÁL-KÖLYÖK. Mester, ki az a
sánta héber meg a másik?

csak a papnak, meg a mágnásnak. Meg egypár számarának.

ANDRÁS. De hogy erről senki se sejtett semmit!

ANDRÁS. Hiszen ha a krach előre beadná a névjegyt, akkor senkit se találna otthon!

ANDRÁS. Úgy mondják, Kollerné is elvesztette mindenét?

ANDOR. Nem vesztett, csak nem kapott semmit. Koller báró is utólag tudta meg, hogy szerelemből nőült — mint az Otthonban mondják. Erről majd egyszer regényt fogok írni!

ANDRÁS. Azt mondják, a báróné babát vár a jövő hónapra. Nyolc hónapja van férjénél — pontos menyecske!

ANDOR. (Szünet után.) Mennyire vagy a verses drámáddal?

ANDRÁS. Semennyire! Ha kedvem van dolgozni, akkor nem érek rá; ha meg ráérek, akkor nincs kedvem hozzá! Úgy látom, én is odajutok, ahová a legtöbb újságíró: holtomig hatalmas tragédiákat tervezek, és ujdonságokat írok.

ANDOR. Igazi keresztény élheterlenség! Ha valakinek olyan tehetsége van, mint neked, akkor csak kitartásra és következetességre van szüksége, hogy érvényesüljön... Úgy látom, te újabban egészen elhagytad magadat... Jól van, majd ráncba szedlek én! Mindenekelőtt rendszeres életmódot kell folytatnod. Neked az a bajod, hogy

nem élsz rendszeresen! Mit csinálsz itt a füstös bohém-kávéházban? Járj emberek közé, gyűjts benyomásokat!

ANDRÁS. Könnyű azt mondani!

ANDOR. Férfi vagy? Majd kidolgozok a számodra egy élettervet — ha azt betartod, akkor más embert faragok belőled.

ANDRÁS (*szünet után*). Mi a terved ma estére?

ANDOR. Tudod mit? Gyerünk ma az orfeumba. Egy amerikai bohóc lép föl, akinek a fején asztalokat törnek szét. Az új életmódot majd elsején kezdjük, de addig is mulassunk még egyet... Ha nem volna nálad pénz, az nem baj — én majd próbálok szerezni.

MÁSODIK SAKÁL-KÖLYÖK (*a Kis Sakálhoz*). Mester, ki az a sánta héber meg a másik?

A KIS SAKÁL. Két vén számár, a riporterek Czuczor Gergelyei és Hiadorjai, az egyik a *Magyar Szabadság*-ba írna, ha írásnak lehetne nevezni az ő körmölését, a másik a *Nemzeti Híradó*-ba.

MÁSODIK SAKÁL-KÖLYÖK. A szerkesztőségek tele vannak ilyen panamistákkal és mi, a fiatalok, hiába kopogtatunk!

ELSŐ SAKÁL-KÖLYÖK. Nem is lesz rend ebben az országban, míg meg nem indítunk végre egy lapot, amelyben mindenkiről mindent megírunk!

VEGE.

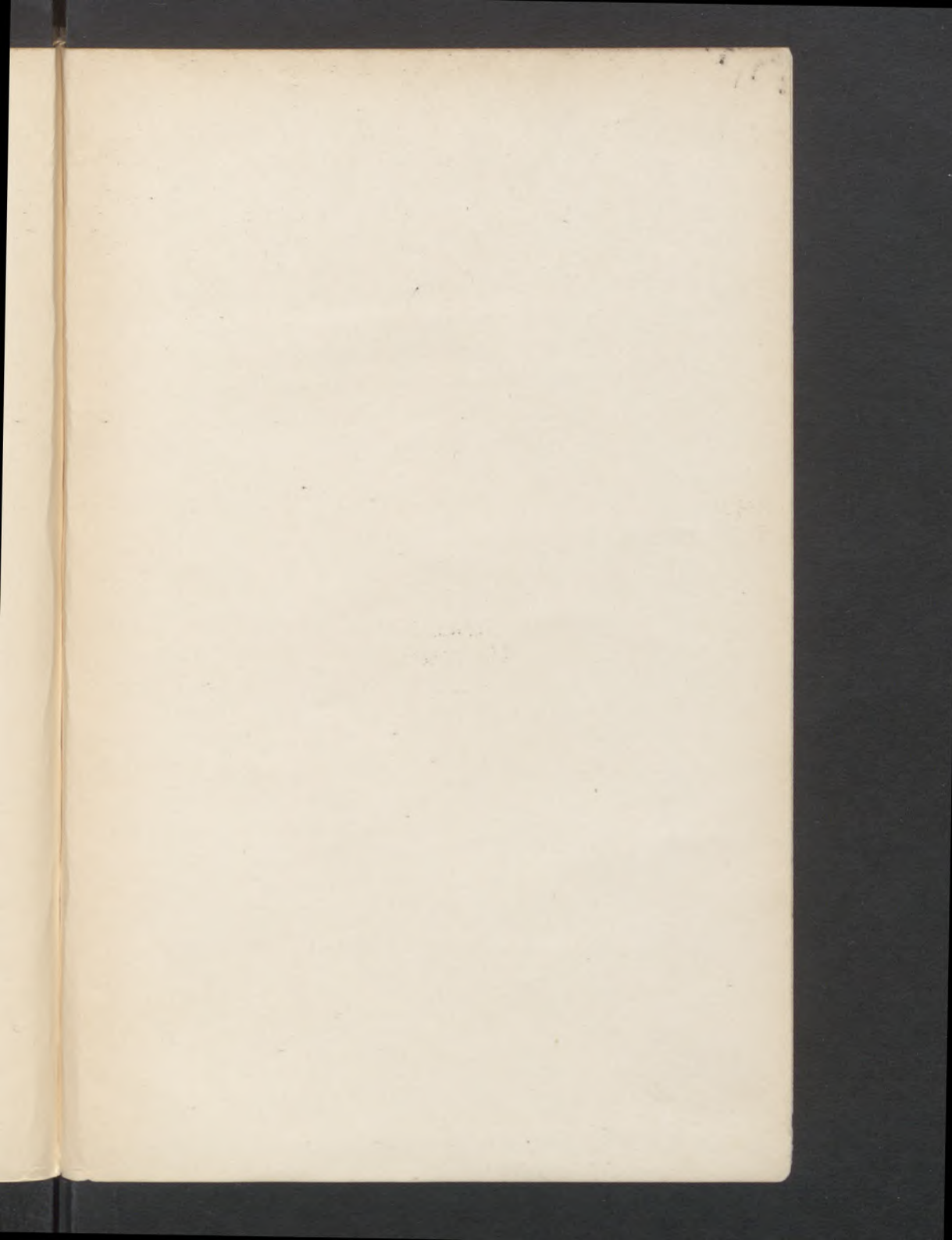

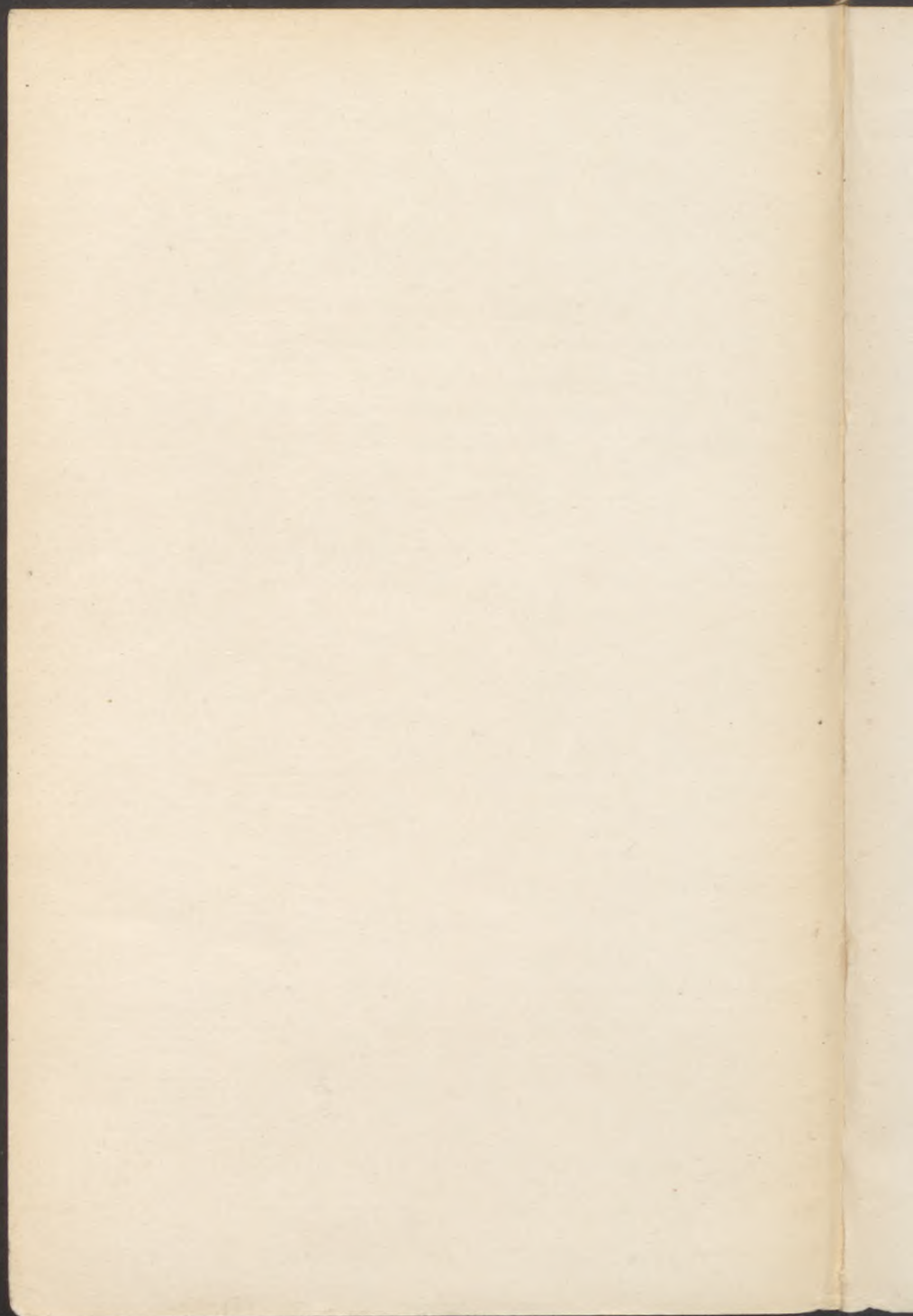
ÚJ IDŐK

képes hetilap
szerkeszti

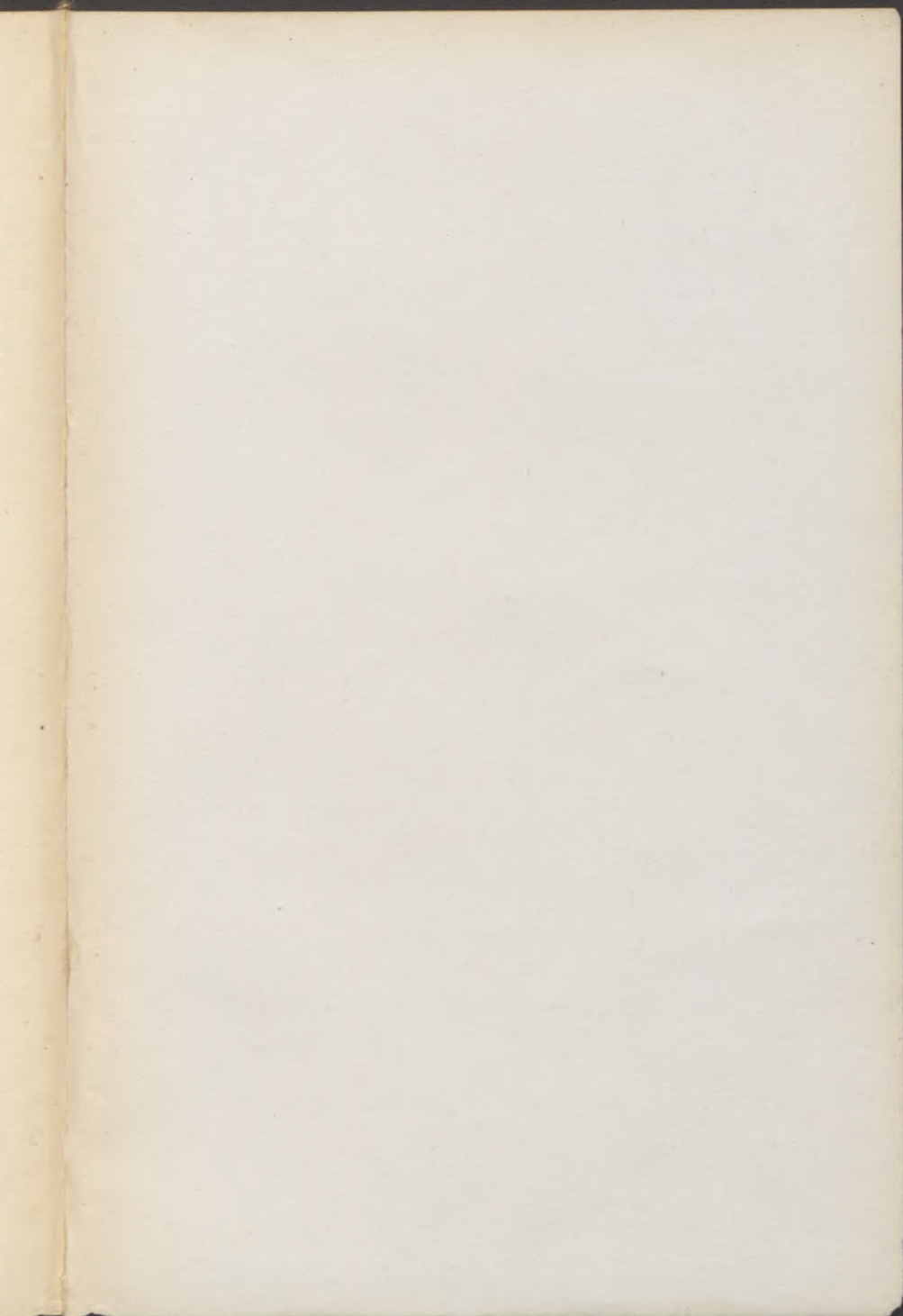
HERCZEG FERENC

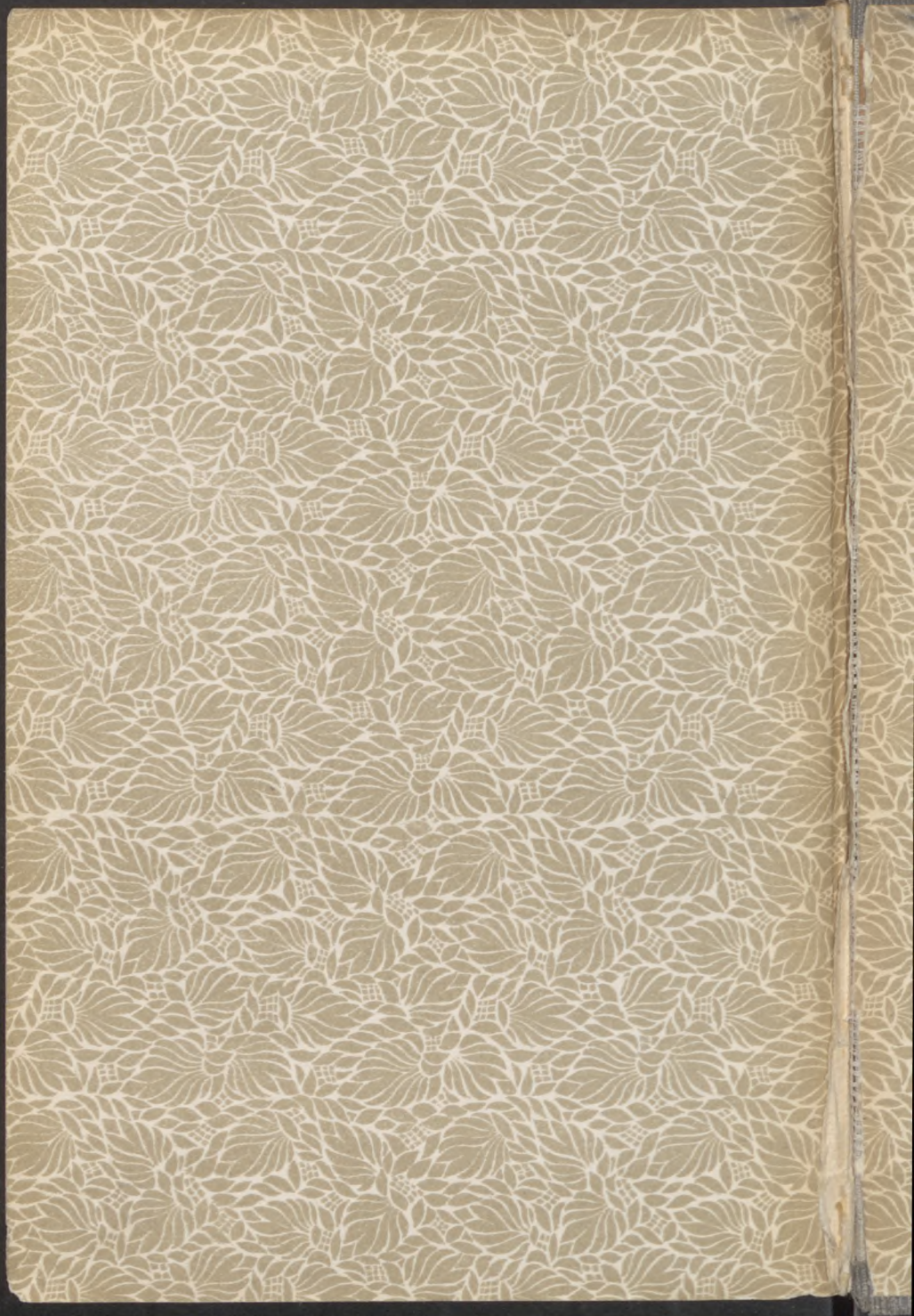

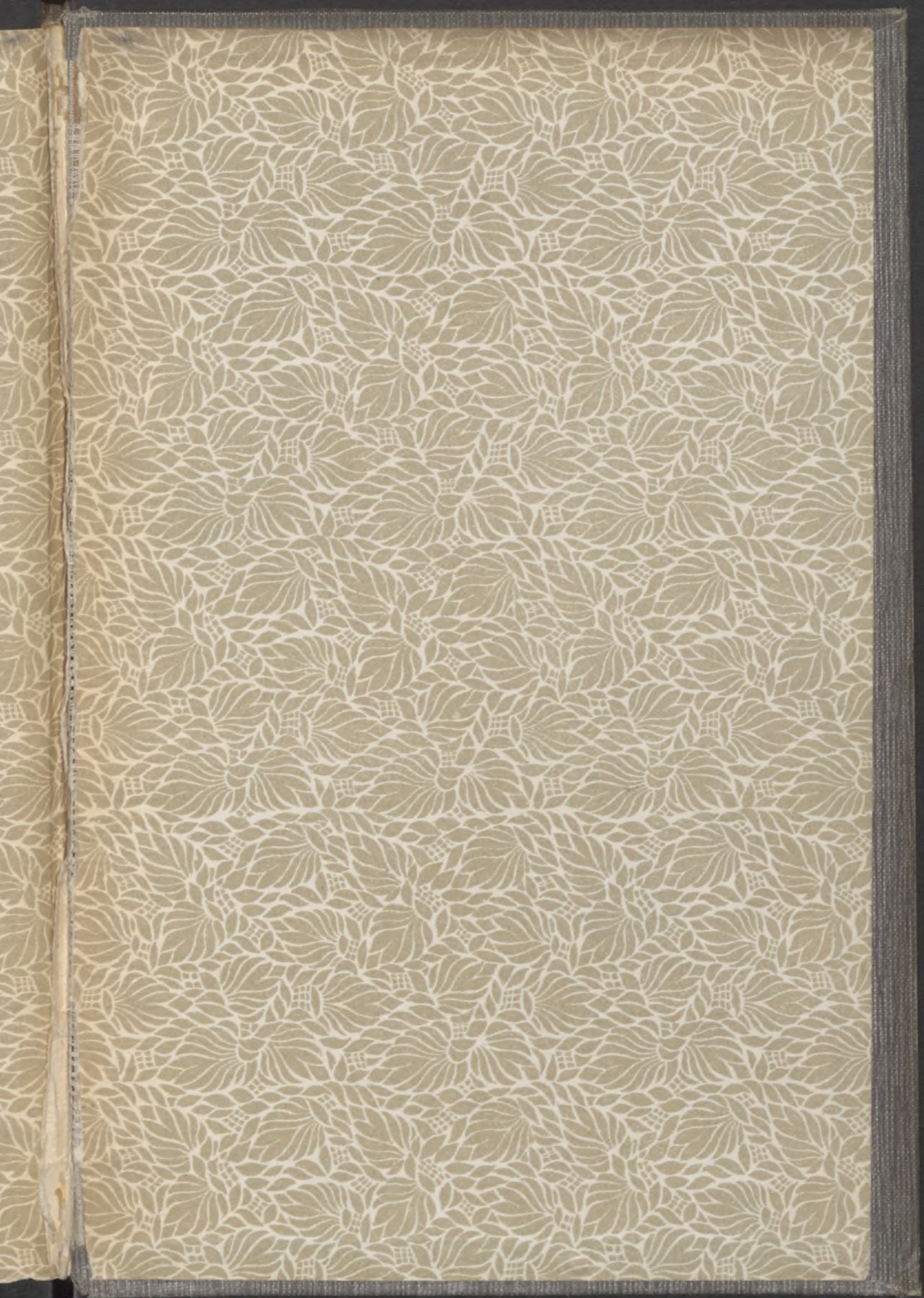

14585

2

HERCZ
FERD

29